

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

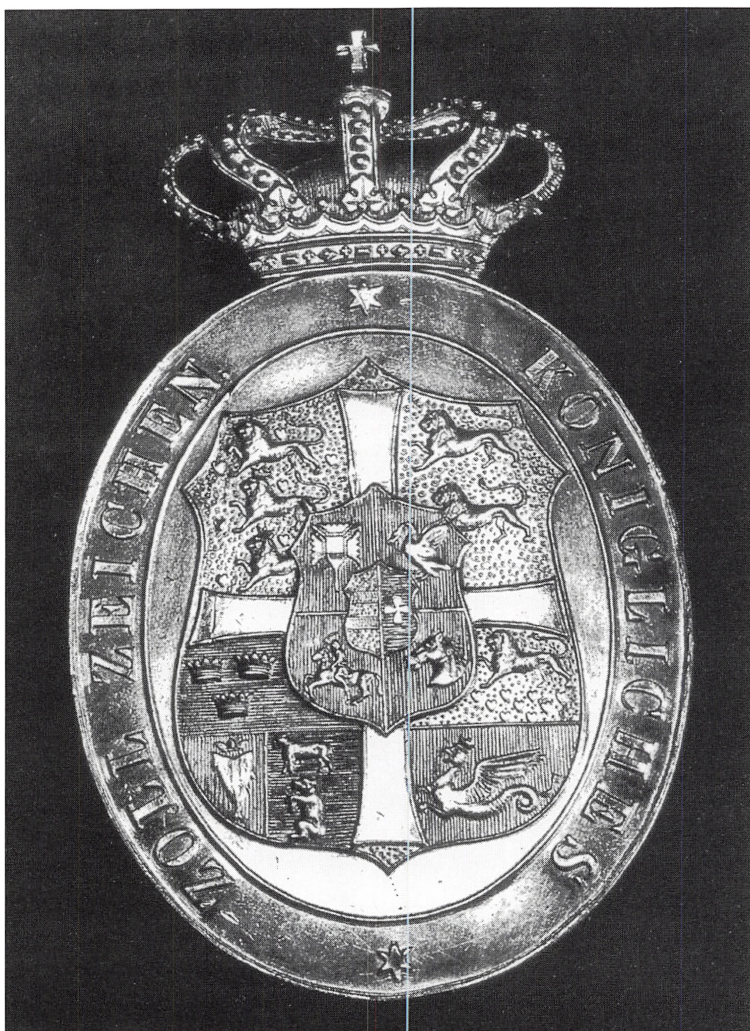
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Toldarkiver før 1969

Vejledning
og nøgle
til toldarkiverne
i landsarkiverne

Statens Arkiver & Told- og Skattehistorisk Selskab

Toldtegn til brug ved legitimation for toldembedsmand. Eksemplar fra 1852 med omskrift på tysk. Told•Skat Museet.

Toldarkiver før 1969

Vejledning og nøgle til toldarkiverne
i landsarkiverne *ved Ole Degn*

Statens Arkiver

Told- og Skattehistorisk Selskab

1994

Ole Degn: Toldarkiver før 1969.
Vejledning og nøgle til toldarkiverne i landsarkiverne.

Udgivet af Statens Arkiver
i samarbejde med Told- og Skattehistorisk Selskab.

© Statens Arkiver, København 1993.

Tilrettelæggelse: Jens Lorentzen.

Tryk: Special-Trykkeriet Viborg a-s.

Sat med Janson og trykt på 115 g Magnomat.

Oplag: 800 eksemplarer.

ISBN 87-87796-23-6

Billedmaterialet er venligst stillet til rådighed
af Told•Skat Museet samt landsarkiverne.

Indhold

Forord · 7

Opstillingssystemets hovedgrupper · 9

Indledning · 11

Hvad toldarkiverne kan bruges til · 11

Toldarkivernes baggrund i love og cirkulærer · 13

Toldvæsenets organisation · 24

Den centrale toldstyrelse. Toldstederne. Stiftamtmandene (1660-1847), overtoldinspektoraterne (ca. 1820-1965) og Direktoratet for Toldvæsenet (1965-89). Krydstoldvæsenet. Grænsetoldvæsenet. Forbrugsafgiftsinspektoraterne

Toldsteder, underordnede institutioner og tolddistrikter · 32

Toldstedernes personale · 40

Toldarkivernes omfang og indhold · 44

Toldstedernes arkiver. Overtoldinspektoraternes arkiver. Krydstoldvæsenets arkiv. Grænsetoldvæsenets arkiv. Forbrugsafgiftsinspektoraternes arkiver

Fortegnelse over toldsteder med tal for det faste personale og indtægter 1746, 1847, 1902 og 1956 · 54

Fortegnelse over toldsteder med tal for befolkningsunderlag 1840 og 1940, underordnede institutioner 1847, 1902 og 1956 og arkivomfanget · 58

Fortegnelse over krydstoldfartøjer med stationer og postadresser 1871 og 1902 · 61

Register over toldsteder og underordnede institutioner ca. 1750-1969 · 63

Litteratur · 75

Opstillingssystemet · 77

Nøgle og vejledning til toldarkiverne · 79

Register til toldnøglen · 147

Landsarkivernes registraturer over toldarkiver · 159

Forord

I årene 1983-85 samarbejdede landsarkiverne og Rigsarkivet med Direktoratet for Toldvæsenet og de lokale distriktstoldkamre om afleveringer af toldkamrenes arkivmateriale fra tiden før 1969, da de gamle toldkamre ved strukturændringerne blev sammenlagt til distriktstoldkamre. Adskillige hundrede meter arkivalier blev i disse år afleveret til de fire landsarkiver.

Toldarkiverne blev alle ordnet efter en modelregistratur, der er fælles for de fire landsarkiver. Den fremlægges hermed, forsynet med en indledning med redegørelse for det meget brogede materiales art og indhold samt dets baggrund i lovgivningen og toldadministrationen gennem tiden.

I modelregistraturen er de enkelte punkter i vidt omfang forsynet med forklaringer af begreber og forretningsgange, og der gives henvisninger til forordninger, love og cirkulærer.

Ved arbejdet med toldarkiverne har Statens Arkiver mødt stor velvilje fra både Direktoratet for Toldvæsenet og distriktstoldkamrene og fra Told·Skat Museet. Det samme gælder Told- og Skattehistorisk Selskab, der sammen med Statens Arkiver står som udgiver af denne vejledning og nøgle.

Johan Peter Noack
rigsarkivar

Opstillingssystemets hovedgrupper

(jfr. s. 77)

- A. Arkivet i almindelighed · 79
- B. Korrespondance · 79
- C. Regnskaber · 84
- D. Årsberetninger og indberetninger · 91
- E. Personale og bygninger · 91
- F. Forbrugsbeskatning · 95
- G. Tarifiering · 105
- H. Indførsel og udførsel · 105
- I. Kontrol og inspektion, herunder havne, pakhuse og jernbaner · 108
- J. Forskelligt · 109
- K. Underordnede institutioner, kontrolposter m.v. · 119

Opgaver for andre myndigheder

- L. Skibsmåling og skibsregistrering · 121
- M. Mønstring af skibsmandskab · 135
- N. Karantænevæsenet · 139
- O. Udskrivningsvæsenet · 140
- P. Øvrige opgaver · 141
  - Handels-, skibsfarts- og produktionsstatistik
  - Strandingsgods
  - Opkrævning af skibs- og vareafgifter
  - Opkrævning af isafgift
  - Amtstueforretninger
  - Indberetninger om almanakker/kalendere

Indledning

Hvad toldarkiverne kan bruges til

Med toldvæsenets stadig bredere kontaktflade til det omgivende samfund er dets arkiver naturligt kommet til at rumme materiale til belysning af mange sider af samfundsforholdene. Man finder derfor i de lokale toldsteders arkiver et omfattende materiale til brug ved arbejde med mange aspekter af den økonomiske historie, samtidig med, at det kan bruges til lokalhistorien, administrationshistorien, personalhistorien.

Toldarkiverne har da også i et vist omfang været udnyttet til enkelte byhistorier og til belysning af skibsfartens historie. Endnu har der dog i det væsentligste blot været tale om en begyndelse, når man ser, hvad disse arkiver i øvrigt rummer, således som det mere detaljeret vil fremgå af denne nøgle og vejledning til materialet i landsarkiverne.

Økonomisk historie

Generelt belyses en bys eller et områdes økonomiske forhold gennem de toldbøger og årsberetninger, som begge begynder i 1840'erne, og for de sidstnævntes vedkommende i en del tilfælde findes i rækker langt ind i 1900-årene, ofte bilagt det grundmateriale, der benyttedes ved udarbejdelsen. Af en lignende art er det handels-, skibsfarts- og produktionsstatistiske materiale, der blev udarbejdet til brug for Det statistiske Departement.

Om handel og omsætning specielt oplyser i tiden før ophævelsen af konsumtionen 1850 (for provinsen) og 1852 (for København) konsumtions- og acciseregnskaber, der for en del er ført ved byernes porte og registrerer vareindførselen. Kreditoplags- og transitoplagsbøger fortæller om købmændenes varelagre, stemplingsprotokollerne specielt om tekstilvarerne og protokoller over udenlandske handelsrejsende om de mange tyske, engelske o.a. handlende, der rejste rundt i landet. Fra slutningen af 1800-årene får man et stadig mere omfattende journalmateriale vedrørende omsætningen af en længere række afgiftsbelagte varer.

Ind- og udførsel belyses af sager vedrørende oprindelses-certifikater og landingsattester, af sager vedrørende valutaordninger m.m., men specielt varestrømmene søværts har afsat

meget materiale, således som det nedenfor omtales under skibsfarten.

Fra nyere tid har man et omfattende materiale i virksomhedsmapperne, med sager og regnskaber vedrørende de enkelte handelsvirksomheder.

Om håndværk og industri specielt oplyser journalsagerne vedrørende afgifter på en lang række varer, om tekstilindustrien i forrige århundrede stemplingsprotokollerne, og fra nyere tid finder man de omfattende virksomhedsmapper.

Om skibsfarten oplyser et meget omfattende materiale, idet ikke mindst toldvæsenets opgaver med skibsmåling og skibsregistrering og mønstring har givet anledning til en betydelig administration. Skibsregistreringsprotokollerne og fartøjsfortegnelserne rummer oplysninger om skibe og fartøjer, ejere, tonnage m.m., og i de tilhørende sager kan findes bilbreve, måledokumenter m.m. Hertil kommer yderligere oplysninger om afgangshavne, hjemsteder, skippere, tonnage, ladninger m.m. nedskrevet i patruljejournaler, vagtjournaler og lignende. Strandingsregnskaber og indleverede skibsbemandingslister og søfartsbøger er ligeledes gode kilder til belysning af emnet.

Sundhedsforhold

Siden 1805 har toldvæsenet deltaget i administrationen af karantænebestemmelserne, og journalsager m.m. oplyser om foranstaltninger mod udefra kommende epidemier.

Administrationshistorie

Med de efterhånden mange opgaver har toldvæsenet stået som et vigtigt led i en voksende offentlig administration, og der findes i toldarkiverne et rigt materiale til belysning af denne, herunder også den forholdsvis tidlige indførelse af EDB.

Personalhistorie

Om det talstærke told- og konsumtionspersonale findes ikke mindst fra og med 1840'erne et vigtigt materiale i konduitelister, personaleakter og årsberetninger. Tætstående oplysninger om personalet findes fra forrige århundrede i de nævnte konduitelister, og fra 1900-årene findes ofte personaleakter med læg for de enkelte ansatte.

Bygningshistorie

Tilsvarende kan toldvæsenets bygninger følges i journalsager og tegningsmateriale, særlig i overtoldinspektoraternes arkiver.

Toldarkivernes baggrund i love og cirkulærer

Til forståelse af det meget varierede og ofte noget komplicerede materiale i toldarkiverne har man et nyttigt hjælpemiddel i de skiftende tiders toldlove, i forordninger, plakater, love og bekendtgørelser vedrørende told og forbrugsbeskatning i øvrigt, i cirkulæresamlinger og cirkulærer samt i toldvæsenets reglementer.

Toldlovgivningen kan følges tilbage i middelalderen, men da det bevarede materiale i toldstedernes arkiver ikke går længere tilbage end til 1600-årene, skal den ældre toldlovgivning ikke omtales her.

Egentlige toldruller med detaljerede toldsatsers træffes først under Christian 4., og under denne udsendtes også en række toldanordninger, herunder ordinansen af 12. januar 1632. Ordinansen indeholdt bestemmelser om regnskabs- og opsynsvæsenet ved toldkamrene, der skulle komme til at danne grundlag for den senere tids ordning. Den fastslog således, at der ved hvert toldsted skulle være en tolder og en toldskriver, der skulle føre hver sin regnskabsbog, den gav bestemmelser vedrørende lønning og oppebørsler, forretningsgangen ved klarering og fortoldning osv.

De merkantilistiske principper havde præget toldlovgivningen allerede under Christian 4., men de fik dog først deres egentlige anerkendelse i toldrullen af 13. august 1651. Denne havde nedsat told for fremmede råstoffer, der anvendtes i den indenlandske produktion, og for herhjemme producerede varer, der eksporteredes, mens tolden var forhøjet for fremmede varer, der også produceredes her i landet. Disse principper trådte endnu stærkere frem i Christian 5.s vigtige toldrulle 1672 og i den reviderede toldrulle 1683 med en række forbud mod ind- og udførsel af vigtige varer.

Christian 5.s toldforordning af 21. marts 1691 betød en midlertidig fravigelse af de merkantilistiske principper, idet den af hensyn til Nederlandene ophævede de talrige ældre indførselsforbud.

I denne periode spillede dog omsætningsafgifterne, konsumtionen, en væsentlig større rolle end tolden. Konsumtionen var blevet indført ved forordning 1657 og 18. november 1660, var ophævet 1662-71, men genindførtes og omordnede ved forordning 22. november 1671 og forhøjedes ved forordning 13. oktober 1688. Konsumtionen opkrævedes ved indførsel til byerne af indenlandske varer, bl.a. korn, kød og drikkevarer, og den betaltes endvidere af malt og formalet korn (formalingsaf-

gift), fra 1804 tillige efter brændevinsredskabernes kapacitet. Ved den førnævnte forordning 13. oktober 1688 udstraktes den også til salt, tobak og vin. Hovedloven blev forordningen af 31. december 1700 om konsumtionens oppebørsel i Danmark.

En forbrugsafgift havde tidligere været kendt under betegnelsen *accise*; den opkrævedes som en afgift af indført vin og øl og afgift på udskænkning af vin og øl og på brygning af øl; således blev der ved forordning af 16. februar 1621 lagt en *accise*afgift på 4 sk. på hver tønde malt, som forbrugtes til øl eller brændevin. Betegnelsen anvendtes også senere og sammenblandedes med konsumtionen, ligesom også med tolden, selv om førnævnte forordning af 1657 netop adskilte told og konsumtion, der hver fik sin bestyrelse og sine egne love. I den egentlige betydning omfattede *accisen* afgifterne af ind- og udførselen ad søvejen og af ind- og udgående skibe, og den var dermed mere omfattende end konsumtionen, der dog ikke blot omfattede portkonsumtionen med dens noget monotone afgifter på landbrugsprodukter, men også *formalingsafgift* af malt og korn (*maleværksafgift*), *milepenge* (en afgift af fragtvogne), *brændingsafgift* (*brændevinsbrændingsafgift*), *græsgangspenge*, *afbyggerafgift* (af personer, der boede på købstadjord uden for købstæderne, og derfor ikke betalte portkonsumtion), *stempelpapirspenge* og *vielsespenge* (en afgift på bryllupper).

I hele perioden 1673-1760 var både konsumtion og told hyppigt bortforpagtet til private eller til købstæderne selv, hvilket præger toldarkiverne. Når der mangler arkivmateriale i disse, vil dette ofte kunne findes i købstædernes arkiver, rådstuearkiverne.

Ved konsumtionsforordningen af 15. oktober 1778 bestemtes, at konsumtionen fra 1. januar 1779 skulle opkræves direkte til den kongelige kasse, og der blev i alle byer ansat kongelige embedsmænd til at forestå opkrævningen.

Accisen opkrævedes indtil 1793 i København og i de enkelte byer i henhold til bevillinger for København og de enkelte købstæder og deltes oprindeligt mellem magistraten, havnen, byen og fattigvæsenet, hvorfor man i en del rådstuearkiver også af denne grund vil kunne finde *acciseregnskaber*.

Ved kgl. resolution 17. april 1771 blev Københavns magistrats andel tillagt statskassen til lønninger i forbindelse med oprettelsen af Hof- og Stadsretten. Ved plakat af 28. december 1792 henlagdes opkrævningen af *accisen* til toldvæsenet, som derefter udbetalte de aktuelle beløb til købstæderne. Ved forordningen af 1. februar 1797 blev statskassens andel af *accisen* lagt ind under de almindelige told- og skibsafgifter, og indtil

1864 deltes acciseindtægterne så mellem de enkelte købstæder og fattigvæsenet/havnevæsenet, hvorefter hele indtægten overgik til sidstnævnte. Accisen fornyedes senest ved lov 29. marts 1879 og bortfaldt helt fra 1. april 1882.

29. februar 1732 udkom en ny toldforordning, med lige så høje beskyttelsessatser for landbrugsvarer som den tidligere lovgivning, men ellers med moderate satser i forhold til varernes værdi. Den rummede ingen indførselsforbud. Som erstatning for et blot i årene 1726-30 opretholdt monopol for København på indførsel af de såkaldte fire species, salt, franske, spanske, portugisiske og rhinske vine, fransk og rhinsk brændevin og tobaksblade, rummede toldrullen bestemmelser om, at de nævnte varer ved forsendelse fra København til provinserne blot skulle belægges med en tredjedel af de fastsatte told- og konsumtionsafgifter, mens de ved indførsel direkte til provinserne skulle belægges med fuld afgift.

Med toldrullerne 1762 og 1768 nåede toldlovgivningens forbuds- og beskyttelsessystem et højdepunkt, idet den førstnævnte havde ca. 1.200 positioner – dvs. grupper af varer, der fortoldedes efter samme sats – ca. 170 indførselsforbud og en del udførselsforbud. Fra 1787 overvejede en såkaldt Finanskommission lettelser for handelen, og en forordning af 6. juni 1788 gav betydelige lettelser for kornhandelen, ligesom en forordning af 11. juni s.å. gav handels- og udførselsfrihed for okser. Ved forordning 31. maj 1793 indførtes et almindeligt kreditoplagssystem, hvorved de handlende fritoges for at stå i forskud med indførselsafgifterne.

Fra begyndelsen af 1790'erne foregik en omorganisering, hvorved konsumtionsembederne ophævedes og sammenlagdes med toldembederne samtidig med, at opsyns- og regnskabsforretningerne adskiltes, og der ved indtrådt ledighed i spidsen for toldstederne ansattes told- og konsumtionsinspektører og told- og konsumtionskasserere.

Som afslutning på disse reformer fulgte 1. februar 1797 den berømte forordning om tolden og købstadkonsumtionen i Danmark og Norge, der skulle komme til at sætte sig tydelige spor i toldarkivernes materiale i mere end et århundrede. Tariffens bestemmelser betød et brud med halvandet århundredes merkantilistiske principper. Indførselstariffens satser var gennemgående moderate, ansat under hensyn til varernes pris og karakter som råstoffer eller halv- eller helforædlede varer og luksus- eller nødvendighedsvarer. Udførselstariffens satser udgjorde 2-12% af varernes værdi og transittolden 1%. Også konsumtionens indenrigske og mellemrigske afgifter fastsattes

Forordning
om
Tolden
og
Kjøbstæd-Consumtionen
i Danmark og Norge.

Kjøbenhavn den 1 Februarii 1797.

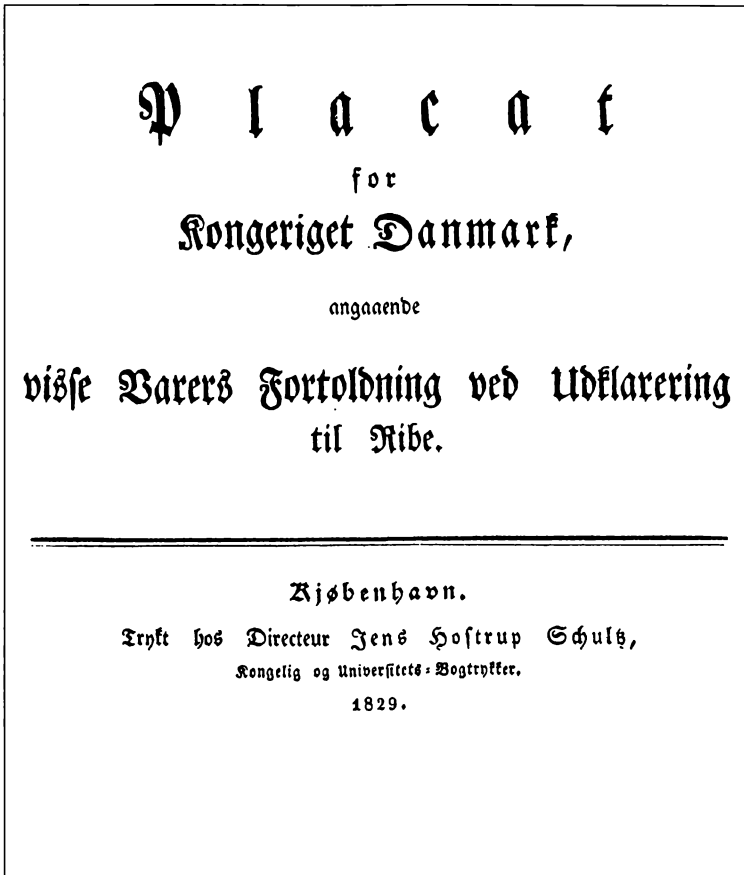

Kjøbenhavn.

Trykt hos Directeur Johan Frederik Schæltz,
Kongelig og Universitetsbogtrykker.

Stouu

Titelbladet til den berømte forordning af 1. februar 1797 om tolden og købstadkonsumtionen i Danmark og Norge, en lovgivning, der betød et brud med halvandet århundredes merkantilistiske principper.

Forside af plakat af 1829 vedrørende et fortoldningsproblem. Gennem sådanne plakater og cirkulærer samt toldlovene styredes toldvæsenets arbejde. Materialet kan være indskrevet i toldstedernes ordre- og cirkulærebøger, og det findes i den centrale toldadministrations arkiv og i landsarkivernes samlinger af toldvæsenets tryksager. LAV.

i 1797-forordningen. Derimod var bestemmelserne vedrørende toldanordningerne – toldforvaltningsbestemmelserne, i modsætning til toldrullen eller toldtariffen – mere traditionelle, men strafferetsnormerne var mildnet, og de ældre artikler var systematiseret og formuleret i et klarere sprog.

En i 1831 nedsat Tarifkommission udarbejdede forslag til en ny toldordning, der udsendtes som forordning 1. maj 1838 om told- og skibsafgifterne i Danmark. Den indførte toldfrihed eller en told på 3-8% af værdien af råstoffer, mens beskyttelses-satserne var på 12-20% af værdien, dog for stempelpligtige manufakturvarer og jernstøbegods højere. Finanstoldsatserne

var på 10% af varernes værdi på produktionsstederne eller de større europæiske markedspladser.

Forordningen af 1838 var begyndelsen til en række toldreformer, idet man havde bestemt, at toldloven fremtidig skulle revideres hvert tredje år. Dette gennemførtes 1841, 1844 og 1847 og betød en videreførelse af linjen fra 1797, med forsøg på at lette omsætningen og nedsætte toldbeskyttelsen.

I årene efter Grundlovens indførelse 1849 gennemførtes enkelte reformer i toldlovgivningen. Ved lov 29. marts 1850 indførtes udførselsforbud for hornkvæg, ved lov 7. februar 1851 blev brændevinsbeskatningen reformeret, og 11. februar 1851 udstedtes en lønningslov for toldvæsenets embedsmænd. Købstadkonsumtionen, hvis afgifter var blevet forhøjet 1803, 1806 og 1811 og var af betragtelig fiskal betydning, var blevet forenklet ved forordning 22. november 1837 og ophævedes ved lov 15. september 1850, for provinskøbstæderne fra 6. oktober 1850, i København fra 1. april 1852, hvilket medførte en betydelig reduktion i antallet af toldvæsenets embeds- og bestillingsmænd.

Efter nogle års arbejde udstedtes 4. juli 1863 en ny lov om told- og skibsafgifterne; den var egentlig foranlediget af bestræbelser for at skabe toldenhed mellem Kongeriget og Hertugdømmerne, der indtil 1850 havde været særskilte toldområder. Loven gik i frihandelsvenlig retning og var en betydelig forenkling af de tidligere tariffer, med blot 271 positioner mod tidligere 645 i den reviderede 1838-forordning. Mens de ældre tariffer havde opført varerne alfabetisk, var de nu opført i 115 varegrupper, heraf de 40 toldfri, resten toldpligtige. Toldsatserne var væsentligst sat efter varernes vægt, kun i mindre omfang efter værdi. Udførselstold forekom ikke, mens transittolden først blev ophævet ved lov 11. marts 1865. Lastepenge, fyrpenge og skibsklareringssportler m.m. var slået sammen til én enkelt skibsafgift, der betaltes ved ind- og udklarering.

Med tabet af Hertugdømmerne i 1864 bortfaldt nødvendigheden af at tage hensyn til det industrielt mere udviklede Holsten, og allerede 1871 søgte regeringen at gennemføre en toldreform, med love om toldafgifterne, om brændevinsbeskatningen og om skibsafgifterne. Modstridende interesser i erhvervslivet hindrede imidlertid en gennemførelse; industriens og håndværkets krav om toldbeskyttelse afbalancerede handelens krav om frihandel. Først med lov 5. maj 1908 om toldafgifterne gennemførtes toldreformen, hvorved tolden på livsfornødenheder nedsattes, tolden på luksusvarer forhøjedes, og beskyttelsestolden mindskedes. Prisudviklingen i den følgende

periode og en række tekniske forhold, således nye varer fra den elektroniske industri, nødvendiggjorde efterhånden en teknisk revision, som lå bag toldloven 29. marts 1924.

Sideløbende med denne udvikling fik man udover de egentlige toldafgifter en række andre afgifter, således ved love 1912 forhøjelse af ølskatten og brændevinsskatten, ved love 1922 afgifter på omsætningen i kafeer, restaurationer m.m. og på chokolade og sukkervarer, ved lov 1924 en omsætningsafgift af motorkøretøjer osv., således som det nedenfor omtales under afsnit F. Forbrugsbeskatning (s. 100-03).

Toldloven 1924 fik lov at stå helt frem til 1959, da udviklingen i Europa, bl.a. med Fællesmarkedet, nødvendiggjorde ændringer. Toldloven 28. januar 1959 indførte to betydelige reformer: man gik over til Bruxelles-nomenklaturen og dermed fra vægttold til værditold, og de indtil da gældende toldforvaltningsbestemmelser, der var spredt på 14-15 forskellige love, samledes i én lov. Man fik dermed en lov, der omfattede både toldtariffen og toldforvaltningen; men på toldforvaltningens område var det dog stort set reglerne fra toldforordningen 1797, der videreførtes.

Ser man på følgerne af udviklingen i told- og afgiftslovgivningen for toldvæsenets virksomhed og de hermed sammenhængende ændringer af indholdet af toldarkivmaterialet, vil man finde, at fra slutningen af 1700-årene og frem til midten af 1800-årene udgjorde indførsels-, udførsels- og transittoldindtægterne omkring en femtedel af statens indtægter, i anden halvdel af 1800-årene ca. to femtedele, i tiden mellem de to verdenskrige ca. en fjerdedel og derefter omkring en tyvendedel. Konsumtionen tegnede sig i første halvdel af 1800-årene for ca. en tiendedel af statens indtægter, og på samme niveau lå efter dens afskaffelse forbrugsafgifterne, frem til 1920'erne, da de voksede til omkring en tredjedel af de samlede statsindtægter, for yderligere efter Anden Verdenskrig at nå til et niveau på ca. halvdelen, trods stigende indkomstskatter fastholdt takket være indførelsen af først omsen, derefter moms.

Udtrykt i tal har man en udvikling fra samlede told- og forbrugsafgiftsindtægter på ca. 4 millioner rigsdaler i 1847 over 42 millioner kr. i 1902, 302 millioner kr. i 1937 og 1 milliard kr. i 1950 til 10 milliarder kr. i 1967.

Toldlove

De toldlovstekster, der er af betydning i forbindelse med det bevarede materiale, er de store samlede toldlove af 1797, 1863, 1908, 1924 og 1959 (henholdsvis 1. februar, 4. juli, 5. maj, 29.

marts og 28. januar). Især toldloven af 1797 har sat sig tydelige spor i arkivmaterialet; den var på mange punkter gældende endnu i 1900-årene, der henvises ofte til dens mange paragrafer, og den har som nævnt sat sig spor også i 1959-loven.

Forordninger, plakater, love og bekendtgørelser

De mange forordninger, plakater, love og bekendtgørelser er i stort omfang på de enkelte toldsteder indført i protokoller, der nu er placeret under B under Anordninger, cirkulærer m.m. eller fra 1820'erne ligger i kronologisk orden i trykt form i korrespondancen, under B under Journalsager, helt frem til ca. 1930-40, da de fleste toldsteder gik over til en opstilling af journalsagerne efter reglementernes opstilling. Dette lovmateriale vil man dog også finde trykt i J. H. Schou: *Chronologisk register over de kongelige forordninger og åbne breve samt andre trykte anordninger, som fra år 1670 af ere udkomne*, fortsat af J. L. A. Kolderup-Rosenvinge, 1777-1850, der går frem til 1849, hvorefter materialet kan findes i *Departementstidende 1848-70*, og *Lovtidende for Kongeriget Danmark 1871-1969*.

Cirkulæresamlinger og cirkulærer

Cirkulæresamlingerne er oprindelig håndskrevne og fremkommet ved, at man på de enkelte toldsteder har indført de tilsendte cirkulærer i protokoller, der nu er placeret under B under Anordninger, cirkulærer m.m. Fra 1830'erne var cirkulærerne trykt, i en fast form under titlen *Cirkulære Samling*, idet der hvert år kom 6-12 små blade, der ofte blev indbundet, i bind omfattende 2-5 årgange. Cirkulære Samling-formen ophører ca. 1918.

Da var allerede i en længere årrække, siden ca. 1890, udsendt trykte *cirkulærer* som lølblade. Disse kom fra ca. 1925 i stadig større omfang i en mere simpel, duplikeret form, fra 1930'erne årligt i et meget stort antal. Fortsat kom dog i trykt form det meget store antal rettelsesblade og mindre rettelser til de trykte Toldforvaltnings-, Toldbehandlings- og Regnskabsreglementer.

En del af materialet svarende til cirkulærerne vil også kunne findes i L. Fogtman og [fra 1813] T. Algreen-Ussing: *Kongelige rescripter, resolutioner og collegialbreve for Danmark og Norge 1660-1870, 1786-1918*.

Reglementer

I 1915 begyndte toldvæsenet at udsende en række reglementer, der fungerede som detaljerede vejledninger for personalet, og

Nr. 13/1942.

Arbejder af Træv m. v., Løbe-Nr. 329—346.

	Indførsel.	Side
Tilførsel til og Udlevering fra private Lægre i Frihavnen af under Løbe-Nr. 334 hørende Varer..		97
Forbud mod Indførsel af:		
Gengivelser eller Mangfoldiggørelser af det til Mærkning af Smør m. v. autoriserede Lur-		
mærke eller Mærker, som kan forvokales hermed.....		111
Lurmærket Emballage.....		111
Nr. 19/1949. Fiskekasser, brugte.....		226
Prøvevejning er tilladt for visse Varer.....		787

Udførsel.

Særlige Bestemmelser vedrørende Udførsel af tom Emballage eller Emballagedele, paa hvilke der forefindes Mærker, der indeholder en Lur i hvilken som helst Forbindelse. 233

Toldbehandling en.

Der er paa nærmere fastsatte Betingelser indrømmet et Selskab Tilladelse til, at Vægten til Toldberegning af søvrts indførte Partier Krydsfiner af Birke-træv og Elletræv, Løbe-Nr. 333, ansættes paa Grundlag af det i Fakturaen og Specifikationen anførte Antal m³ efter Forholdet henholdsvis 1 m³ = 700 kg og 1 m³ = 600 kg.

Ved Klarering af Møbler, henhørende under Løbe-Nr. 342, 344 og 346 skal Varerne af Hensyn til Pakhuslejens Beregning i Attesten paa Angivelsen anføres som »Møbler».

Ved Klarering af Maskindele, som efter Klarererens Begæring tariferes efter taritmæssig Beskaffenhed, skal Varerne af Hensyn til Pakhuslejens Beregning i Attesten paa Angivelsen anføres som »Maskindele».

Nr. 22/1947.   Vægten til Toldberegning af Naaletræs-Kassetræv, Løbe-Nr. 333, kan, saafremt Importøren fremsætter Begæring derom i Klareringsangivelsen, ansættes paa Grundlag af det i de paagældende Fakturaer (Specifikationer) anførte Rumindhold og saaledes, at Omsætningen fra Kubikmeter til Vægt foretages efter Omsætningstallet 1 m³ = 550 kg.

Nr. 19/1949.   Træhuse — ogsaa i adskilt Stand — vil kunne indgaa til en Told af 2 Øre pr. kg. Denne Toldsats vil tillige kunne bringes i Anvendelse i Tilfælde, hvor de frembudte Dele — enten i Forbindelse med allerede indførte eller med senere ankommande Dele — repræsenterer et bestemt Antal Træhuse.

Saaftremt der mellem de frembudte Dele maatte findes Varer, hvis taritmæssige Told er lavere end 2 Øre pr. kg, vil disse dog, saafremt Importøren fremsætter Begæring derom, kunne tariferes efter Beskaffenheden.

I Toldopsynets Attestation i de paagældende Klareringsangivelser maa udtrykkelig anføres: »Træhuse, Løbe-Nr. 346, 1 kg 2 Øre» eventuelt: »Dele til Fremstilling af ..... (Antallet) Træhuse».

Ajourført side fra toldbehandlingsreglement. På titelbladet står Samling af bestemmelser vedrørende toldbehandling af varer til ind- og udførsel samt forsendelse mellem indenlandske steder, og det bærer årstallet 1934, mens det løst indsatte blad er dateret 1942 og har indklæbde tekster med årstallene 1947 og 1949. Meget tid er gået for toldpersonalet med at holde disse reglementer ajour med overskrivninger og indklæbning af ideligt tilsendte rettelsler. LAV.

som er fortrinlige til belysning af materialet i arkiverne. Først udsendtes *Regnskabsreglementet* (R.R.), med forbillede i det regnskabsreglement, som Post- og Telegrafvæsenet havde udsendt for posthusene allerede i 1885; det var først i bogform, fra 1933 i løbblade. Derefter fulgte *Toldbehandlingsreglementet* (Tb.R.), fra ca. 1927, og *Toldforvaltningsreglementet* (Tf.R.), fra ca. 1930 (Tf.R. II, 1931, Tf.R. IV, 1934).

Reglementerne kom først i bogform, senere i løbblade, hvor til jævnligt kom rettelser – der skulle klippes ud og klistres ind – og rettelsesblade, også i duplikeret form. Disse reglementer sluttede sig tæt til lovgivningen, og deres indretning blev fra begyndelsen af 1930'erne ved mange toldsteder forbillede for opstillingen af journalarkivet.

Håndbøger for toldvæsenet

Som en slags forløbere for reglementerne var tidligere kommet en række håndbøger med en bearbejdet, systematiseret og kommenteret fremlæggelse af det omfattende toldlov- og cirkulærestof. Det gælder således M. V. Jørgensen: *Told- og konsumtionsforordningen af 1. februar 1797, med tillæg af de, indtil 1. december 1845, dertil givne anordninger og befalinger, samt øvrige i forbindelse med told- og konsumtionsvæsenet stående foranstaltninger*, 1845, udsendt igen i en ajourført udgave 1854. Senere kom J. W. E. Winther: *Told- og skibsafgifter i Danmark, således som de oppebæres ifølge de indtil ultimo juni 1861 emanerede love og øvrige bestemmelser*, 1861. J. T. Bayer: *Den gjældende told-, skibsafgifts- og brænderiafgiftslovgivning samt alt hvad der er af gjældende anordninger og officielle administrative cirkulærer og andre bestemmelser vedkommende handel, skibsfart og brændevinsbrænding, forsåvidt det står i forhold til eller forbindelse med toldvæsenet, med forordningen af 1ste februar 1797 som udgangspunkt*, 1-2 med registerbind, 1876. Og V. V. Hassing: *Samling af de gældende love, anordninger og administrative bestemmelser vedrørende toldvæsenet i Danmark, dog ikke toldtariffen eller bestemmelserne om skibsmåling og skibsregistrering*, 1-2, 1892-93; senere udgivet i revideret form under samme titel af F. Weibel, T. de Fine Bunkelod og A. C. Johnsen, 1-2, 1917-19. Senere kom M. Karnov: *Told- og afgiftslovene*, 1943.

Lærebøger for toldpersonale

Hjælpemidler af en lignende art har man i en række lærebøger, der af Generaldirektoratet, senere af Departementet for Told- og Forbrugsafgifter blev udsendt for de forskellige personalegrupper. Det gælder således N. Marcussen: *Toldforvaltningen*.

Lærebog til brug ved forberedelsen til den anordnede fageksamen for toldtjenestemænd, 1912. [F.] Weibel: *Kortfattet oversigt over toldvæsenets organisation og forretningsgang efter den for tiden gældende praksis*, 1913. J. Thaulow: *Om toldvæsenets organisatoriske og personelle ordning. Lærebog til brug ved forberedelsen til den anordnede fageksamen for toldtjenestemænd*, 1916; allerede få år efter udsendtes en lignende: P. Grønvold: *Toldvæsenets organisatoriske og personelle ordning*, 1924, genudgivet 1933, 1938 og 1944. J. A. Kroman: *Lærebog vedrørende indenlandske forbrugsafgifter og toldvæsenets hverv uden for beskatningen*, 1932, genudgivet 1937. Og A. E. Bonnevie og P. J. St. Lund: *Toldtariffen af 5. maj 1909*, 1914.

Særlige cirkulæresamlinger

Fra Andet Revisions-Departement, fra 1918 Toldrevisionsdepartementet, udsendtes i årene 1883-1930 årligt ét cirkulære, enkelte år to-tre, vedrørende regnskabsforhold, herunder fra 1916 rettelser til det trykte Regnskabsreglement.

I årene 1890-1935 udsendtes et stort antal trykte *tariferingscirkulærer*, i en del tilfælde med billeder af de genstande, der omtales.

Særlige rækker udgør også et antal *skibsmålingscirkulærer*, udsendt i årene 1868-1908, og et antal *skibsregistreringscirkulærer*, udsendt i årene 1868-92.

Stikordsregistre

Til rækken af *Cirkulære Samlinger* findes en række trykte stikordsregistre, omfattende årene 1844-49, 1847-49, 1850-52, 1844-52, 1844-57, 1844-62, 1863-70, 1871-82, 1883-90, 1891-1907, 1907-10, 1911-14, 1915-20, 1921-25, 1925-30 og 1931-35, idet man i den første tid flere gange omarbejdede registre for kortere åremål til registre for længere. Tilsvarende findes registre til rækken af *Tariferings-Cirkulærer* 1909-10, 1909-14, 1909-16, 1909-18, 1911-12 og 1924-31.

Toldvæsenets organisation

Fra midten af 1600-årene var toldvæsenet organiseret i to niveauer, med en central toldstyrelse i København og en længere række lokale institutioner spredt ud over landet. Men de kongelige lensmænd og senere stiftamtmandene havde et tilsyn med de lokale toldembedsmænd, og dette overførtes senere til

en række overtoldinspektorater og derfra igen til Direktoratet for Toldvæsenet, jfr. nedenfor, s. 27-28.

Den centrale toldstyrelse

Den centrale toldstyrelse, hvis arkiver er afleveret til Rigsarkivet, havde en centraladministration, der gennem tiden var organiseret på forskellig måde under forskellige navne. Den centrale ledelse skabtes i 1651 med oprettelsen af et embede som *generaltoldforvalter* med tre underordnede provinstoldforvaltere, der havde tilsyn med de lokale toldembeder. I 1660 lagdes tilsynet med og den overordnede bestyrelse af told- og konsumtionsvæsenet under *Rentekammerets skatkammer*, 1679 under *Rentekammerets renteskriverkontorer* for de enkelte landsdele. Embedet som generaltoldforvalter bortfaldt 1672. Med baggrund i en vækst i told- og konsumtionssagerne oprettedes *Generaltoldkammeret* (1760-1816, oprindelig betegnet Vestindisk-guineiske Rente- samt Generaltoldkammer (1760-68), derefter Generaltoldkammer og Kommercekollegiet (1768-70), Rente- og Generaltoldkammeret (1770-71) og Finanskollegiet (1771-73)).

Ved en reorganisering 1816 oprettedes *Generaltoldkammer- og Kommercekollegiet* (1816-48), der igen efter en overgangsperiode 1855 ændredes til *Generaltolddirektoratet* (1855-1919). Det betegnedes fra 1919 *Departementet for Told- og Forbrugsafgifter* (1919-89), og herfra udskiltes i 1965 *Direktoratet for Toldvæsenet*. I 1989 sammenlagdes departementet med skattedepartementet i *Skatteministeriets Departement*, og fra 1990 sammenlagdes told og skat under Told-og Skattestyrelsen.

Den stadige vækst i forbrugsafgifterne siden slutningen af 1800-årene nødvendiggjorde oprettelsen af en række særlige institutioner under den centrale toldstyrelse, og man fik indrettet en række forbrugsafgiftsinspektorater. De nedlagdes i 1969, og opgaverne fordeltes mellem Direktoratet for Toldvæsenet og de københavnske distriktstoldkamre. Da inspektoraterne havde ikke blot landsomfattende, men også københavnske opgaver, er deres arkiver afleveret til Landsarkivet for Sjælland.

På tilsvarende måde hørte under centralstyrelsen administrative organer for *Krydstoldvæsenet* og *Grænsetoldvæsenet*, som dog også havde lokale institutioner, jfr. nedenfor, s. 28-31.

På centralt niveau findes også de mange forskellige regnskaber, der gennem tiden blev sendt fra de lokale told- og konsumti-

onsembeder til revision i centraladministrationen. De findes nu i Rigsarkivets samlinger Regnskaber før 1559, Regnskaber 1559-1660 og Regnskaber 1660-1848.

Da materialet fra alle de centrale organer findes i Rigsarkivet, skal forholdene for disses vedkommende ikke nærmere omtales her, men der henvises til Rigsarkivets guide, red. af Wilhelm v. Rosen, I, 1-2, 1983, s. 46, 255-56, 320-21, 407-23, 432-36, 455-57, 663, 685, 715, 723, 725, 732, 883 og 894; og II, 1-4, 1991, s. 383-99, 1753-1770 og 1809-13.

På samme måde må der her for en række toldregnskaber m.m. ført uden for det egentlige toldvæsen henvises til landsarkivernes registraturer over rådstuearkiver. Det drejer sig om told-, konsumtions- og acciseregnskaber, der er ført af byernes magistrater, som i forskellige perioder i årene 1660-1789 forpagtede de kongelige told- og afgiftsindtægter.

Toldstederne

De lokale institutioner, toldstederne, havde indtil slutningen af 1700-årene for toldafgifternes vedkommende som personale kongelige toldere, for forbrugsafgifternes vedkommende dels de samme embedsmænd, dels en række steder personale ansat af forpagtere, som kunne være private personer eller købstædernes magistrater. Fra 1789 opkrævedes og administreredes told- og forbrugsafgifterne alene af toldvæsenets embedsmænd.

For sig stod *Københavns* toldsted, alene i kraft af den størrelse, det måtte få med hovedstadens befolkningstal og erhvervsliv og den dominerende stilling i Danmarks økonomi, jfr. også oversigten, s. 34-37. København havde haft en særlig toldinspektion med en række toldinspektører, der bestyrede forvaltningen kollegialt, men ved kgl. resolution 25. maj 1848 omdannedes Københavns toldsted til et overtoldinspektorat med samme myndighed, overtilsyn og overbefaling som den tidligere toldinspektion.

Også toldvæsenet på *Bornholm* havde en særlig struktur. Cheferne ved de enkelte bornholmske toldsteder havde titel af toldkontrollør og var underlagt toldinspektøren for Bornholm i alt, der ikke angik regnskabs- og oppebørselsager. Ordningen ophævedes i 1928, da oppebørselskontrollørstillingen nedlagdes og toldinspektøren for Bornholm alene blev toldforvalter i Rønne, og toldstedet sammen med øens øvrige toldsteder direkte underlagdes overtoldinspektøren for Østifterne. Fra 1931 var forholdene helt som i det øvrige land, idet

chefernes hidtidige stilling som kontrollører ændredes til toldforvaltere.

Toldvæsenets opgaver med opsyn og kasseforretninger og et voksende antal opgaver uden for beskatningen varetoges i provinsen af et noget vekslende antal *provinstoldsteder*, mellem ca. 50 og 80. Deres størrelse og opgaver behandles i de følgende afsnit.

Stiftamtmandene (1660-1847), overtoldinspektoraterne (ca. 1820-1965) og Direktoratet for Toldvæsenet (1965-89)

Til toldstederne og de underordnede institutioner kom som før nævnt yderligere en melleminstans. De kongelige lensmænd udøvede før 1660 et tilsyn med de lokale toldembedsmænd, og dette tilsyn overgik med Enevælden til stiftamtmandene, hvorfra det efter en overgangsperiode 1839 og 1847 overgik til fire overtoldinspektorater. I overgangsperioden var tilsynet blevet varetaget gennem tre overkontrollørstillinger, fra 1819 en for Jylland, fra 1821 en for Østifterne og fra 1828 en for Slesvig (og Holsten), derefter som nævnt ændret til overtoldinspektorater, fra 1839 et for Slesvig og fra 1847 et for Sjælland og Lolland-Falster, et for Fyn og et for Nørrejylland, idet det fynske dog i 1856, reelt endda fra 1852, ophævedes og sammenlagdes med det for Sjælland og Lolland-Falster i Overtoldinspektoratet for Østifterne. Det slesvigske overtoldinspektorat bortfaldt efter krigen i 1864. Efter Genforeningen i 1920 blev det sønderjyske fastland lagt under det nørrejyske toldinspektorat, som skiftede navn til Overtoldinspektoratet for Jylland, mens Als med Sønderborg tolddistrikt blev lagt under Overtoldinspektoratet for Østifterne, hvorfra området dog i 1958 overførtes til Overtoldinspektoratet for Jylland.

Overtoldinspektoraterne blev nedlagt i 1965 og erstattet af et nyt mellemorgan mellem central- og lokaladministrationen, Direktoratet for Toldvæsenet, hvis arkiver findes i Rigsarkivet.

Overtoldinspektoraternes arkiver findes ligesom toldstedernes arkiver i landsarkiverne.

Baggrunden for oprettelsen af overtoldinspektoraterne var ønsket om en skærpet indsats over for smugleriet og en bedre kontrol af toldstedernes regnskabsvæsen. Overtoldinspektøren var i sit distrikt samtlige ansatte toldtjenestemænds foresatte og førte i distriktet det øverste tilsyn med toldvæsenet i almindelighed. Han havde overtilsynet med toldvæsenets bygninger og inventar, kontrollerede, at toldstedernes arkiver var holdt i orden, at journaler og regnskabsbøger var ført på den foreskrevne måde, at toldvæsenets forretningsgang blev fulgt, og at

beløb tillagt toldtjenestemænd til heste-, både- eller cykelhold anvendtes efter bestemmelsen. Endelig passerede den overvejende del af sagerne indsendt af toldstederne til den centrale styrelse vedkommende overtoldinspektorat, der videresendte dem med instilling angående afgørelsen.

Med disse arbejdsområder for overtoldinspektoraterne rummer deres arkiver naturligvis et meget væsentligt materiale til supplerung af materialet i toldstedernes arkiver eller til udfyldning af huller i disse.

Krydstoldvæsenet

Med tidligere tiders trafikmidler var det ikke muligt for toldpersonalet i købstæderne at føre tilsyn med toldstedernes ofte vidtstrakte kyststrækninger. Allerede i 1692 omtales da også toldkrydsning for at hæmme det udbredte smugleri langs kysterne. Toldfartøjernes antal var dog beskedent, i 1777 således blot fire. De nærmere bestemmelser vedrørende forholdet mellem de søfarende og toldkrydsere var fastlagt ved plakat af 18. marts 1776, jfr. toldforordning 6. februar 1797, § 95.

Med det skærpede landtoldopsyn efter oprettelsen af en del kystposter i begyndelsen af 1800-årene bredte smugleriet sig til søs ved østkysterne, og man fandt det formålstjenligt at føre kontrol også fra søen. I 1824 oprettedes ved kgl. resolution af 26. maj, jfr. bekendtgørelse 13. juli 1824, krydstoldvæsenet, hvis formål var at sikre kysterne mod smugleri og at fungere som en slags søpoliti. Det var organiseret i to inspektorater, Krydstoldinspektoratet for monarkiets østkyst, med hovedsæde i København, og Krydstoldinspektoratet for monarkiets vestkyst, med Fanø og Hertugdømmerne, med hovedsæde i Wyk på Føhr. Efter 1864 nedlagdes det vestlige inspektorat, og fartøjerne overførtes til det østlige.

Foruden fartøjerne havde inspektoraterne et antal krydstoldstationer, jfr. fortegnelsen s. 61. De velholdte og hurtigtsejlende toldkrydsere var effektive, og deres antal blev forøget, således at der i 1840 i den østlige krydsafdeling var 11 skibe og syv både. I 1899 var der 30 krydsfartøjer, hvert ført af en krydstoldassistent.

Med dampskibenes fremtrængen i anden halvdel af 1800-årene løb tiden fra kysttoldvæsenets små sejlfartøjer med deres ret store distrikter, hvortil yderligere kom, at sænkninger af toldsatskerne havde betydet en nedgang i smugleriet. Institutionernes personale fik derfor i 1899 en første reduktion, fra 30 til 20 både, og blev helt nedlagt i 1903. Samtidig blev landtoldopsynet noget udvidet, jfr. nedenfor, s. 36-37.

Der skulle dog ikke gå mange år, før man i toldvæsenet fik patruljefartøjer. Indførelsen af de høje spiritussatser i 1917 fik igen smugleriet til at florere. Man fik de første patruljefartøjer i begyndelsen af 1920'erne i København og Åbenrå, derefter i begyndelsen af 1930'erne i Nyborg og Sønderborg, i midten af 1930'erne i Helsingør og Vordingborg og i midten af 1940'erne i Marstal og Svendborg. I begyndelsen af 1930'erne havde man 15 søgående både. Patruljefartøjerne stod endnu ved den store omlægning i 1969 som en del af toldvæsenets organisation.

Grænsetoldvæsenet

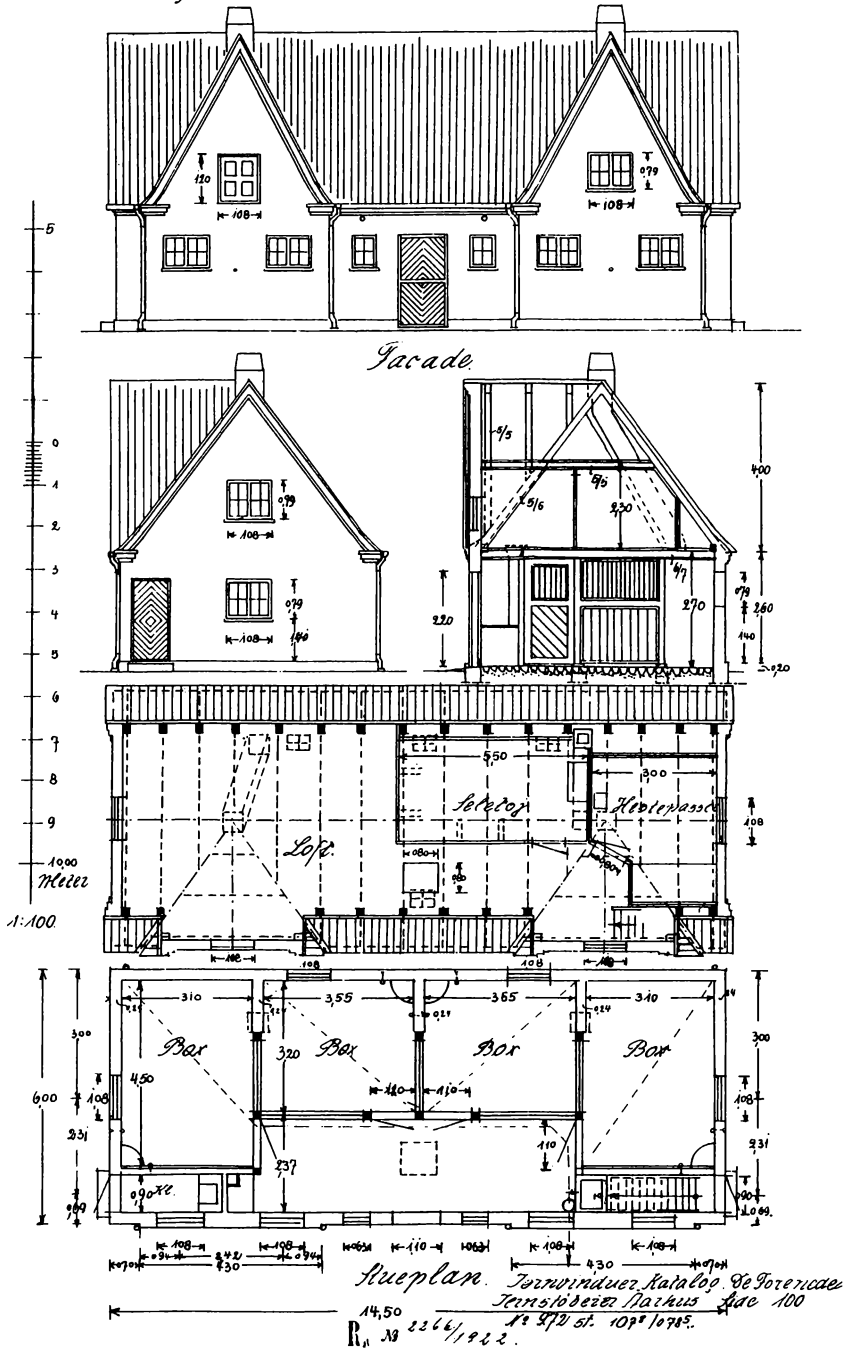
Det særlige grænsetoldvæsen mellem Nørrejylland og Slesvig havde efter en nyorganisering i 1819 som chef en grænsetoldinspektør, der under sig havde grænsetoldkontrollører, patruljebetjente, patruljeassistenter og inkvisitionsassistenter. Det samlede personale anføres i publikationen Told-Calender for 1847 med 51 personer. Med toldgrænsens ophævelse fra 7. oktober 1850 forsvandt dette særlige grænsetoldvæsen.

Efter krigen 1864 blev landtoldgrænsen i henhold til lov af 23. december 1864 om toldforholdene ved grænsen bevogtet af en række toldsteder og toldoppebørselssteder, nemlig – fra vest til øst – Egebæk (Vester Vedsted sogn), Gelsbro (Seem og Gram sogne) (senere flyttet til Skallebæk, Seem sogn), Kalvs-lund, Foldingbro, Vamdrup, Taps og Hejls, jfr. fortegnelsen nedenfor, s. 60. Efterhånden nedlagdes dog disse institutioner, således at kun Vamdrup stod tilbage. Efter Genforeningen nedlagdes også dette toldsted.

Foruden det egentlige toldvæsen havde landtoldgrænsen også sit særlige Grænsetoldpolitikorps, organiseret i januar 1865. Det lededes oprindeligt af en kommandør, der dog kun havde det militære overopsyn over korpset, mens en inspektør ved grænsetoldbevogtningen forestod korpsets toldtjeneste. I 1871 ophævedes inspektørstillingen, og inspektørens hverv overgik til kommandøren, der således fik hele ledelsen af korpset og blev chef for Grænsetoldpolitikorpset. Samtidig underlagdes korpset den centrale toldstyrelse, uafhængigt af Overtoldinspektoratet for Nørrejylland. I 1876 ændrede korpset navn til Grænsegendarmeriet. I september 1944 blev korpset opløst og gendarmerne interneret, men ved befrielsen 5. maj 1945 genoptog korpset tjenesten ved grænsen. I 1952-53 skiftede korpset igen navn, til Toldgrænsekorpset. Det blev nedlagt i 1969, og personalet inkorporeret i toldvæsenet.

I årtierne omkring 1900 omfattede korpset ca. 100 mand,

Hestestald for Grænsegendarmeriet i Sønderborg. M:100

Bygningstegning 1922 til hestestald for grænsegendarmeriet i Sønderborg. Grænsegendarmeriets særlige forhold afspejles i denne bygnings art. Grænsegendarmeriets arkiv, 443, 1920-1923 Bygningssager. LAÅ.

men under Første Verdenskrig skete kraftige udvidelser, således at det i 1920 bestod af chef, næstkommanderende, regnskabsfører, fire løjtnanter og 585 underofficerer og gendarmere. Chefen fik sæde i Gråsten og næstkommanderende i Tønder. I den følgende tid reduceredes styrkens omfang betydeligt.

Forbrugsafgiftsinspektoraterne

Den stadige vækst i forbrugsafgifterne siden slutningen af 1800-årene nødvendiggjorde oprettelse af en række særlige institutioner under departementet. Da disse havde ikke blot landsomfattende, men også københavnske opgaver, er deres arkiver afleveret til Landsarkivet for Sjælland, og de skal derfor omtales her.

Den første af de her berørte forbrugsafgifter var roesukkerafgiften fra 1873, hvorefter fulgte ølskatten fra 1891. Til at føre kontrol med bryggeriernes produktion og salg oprettedes Kontrollen med Bryggerierne, fra 1917 betegnet *Inspektoratet for Øl- og Spiritusbeskatningen*, efter at kontrollen med spiritusbeskatningen også var blevet henlagt til denne institution, der som følge af afgiftsloven af 1917 fik et nyt stort kontrolområde. Sagsområdet udvidedes med kontrol med produktion og salg af frugtvin og fra 1930 også med fremstilling af andre alkoholer. I 1935 samledes alle sager vedrørende alkoholbeskatning i inspektoratet, idet kontrollen med afgifter på *omsætningen* af øl og spiritus overførtes fra Inspektoratet for Tobaksbeskatningen. Sagsområdet for Inspektoratet for Øl- og Spiritusbeskatningen var herefter ølskatten, produktions- og tillægsafgiften af spiritus og andre alkoholer, afgiften af indenlandsk tilvirket vin og forskelsafgiften af vin, omsætningsafgiften af vin, omsætningsafgiften af stærke drikke, banderolering og vinordninger.

Det direkte tilsyn med alle landets bryggerier, spritfabrikker og frugtvinfabrikker hørte under inspektoratet. For de øvrige afgifters vedkommende fungerede det som toldsted for det københavnske tolddistrikt og som overtilsyn med provinstoldstedernes kontrol.

Cigaretbeskatningen blev indført ved lov af 1912 og samtidig oprettedes Inspektoratet for Cigaretbeskatning, fra 1917 betegnet *Inspektoratet for Tobaksbeskatningen*, idet man yderligere havde fået en cigarafgift. Senere kom hertil afgifter på chokolade, sukkervarer og sukker og fra 1924 omsætningsafgift af motorkøretøjer, som også lagdes under inspektoratet, der i forholdet til Københavns tolddistrikt og til provinstoldstederne

stod på samme måde som Inspektoratet for Øl- og Spiritusbeskatningen.

I 1940 oprettedes *Inspektoratet for Omsætningsafgifter* til at føre kontrol med de da indførte forbrugsafgifter på manufakturvarer, parfumer, kosmetiske artikler, pap, papir, glødelamper, radiolamper og kaffesurrogater, senere udvidet flere gange.

I 1962 fik man som følge af loven af 16. juni 1962 om almindelig omsætningsafgift endnu et forbrugsafgiftsinspektorat, betegnet 4. *Forbrugsafgiftsinspektorat*, idet de gamle inspektora-ters navne samtidig ændredes til 1. Forbrugsafgiftsinspektorat (tobaksbeskatningen), 2. Forbrugsafgiftsinspektorat (øl- og spiritusbeskatningen) og 3. Forbrugsafgiftsinspektorat (omsætningsafgifter). Allerede fra 1. april 1963 fordeltes dog opgaverne mellem blot tre forbrugsafgiftsinspektorater, idet kontrol-len med tobak, øl og spiritus blev lagt under 1., med chokolade, sukker og motorkøretøjer under 2. og med den almindelige omsætningsafgift under 3. Forholdet til Københavns tolddistrikt og provinstdstederne var som tidligere.

Fra 1. januar 1969 blev forbrugsafgiftsinspektoraterne nedlagt, og deres opgaver fordeltes mellem Direktoratet for Toldvæsenet og de københavnske distriktstoldkamre.

Toldsteder, underordnede institutioner og tolddistrikter

I perioden fra ca. 1750 til 1969 har der eksisteret omkring 100 toldsteder med tilhørende tolddistrikter, hvortil kommer et stort antal underordnede institutioner, vel henimod 400 toldkontrolposter, toldkontrolsteder, fortoldningssteder, toldop-synsmandsposter og strandkontrolposter.

Toldstederne

Omkring midten af 1600-årene var der i det nuværende Danmark, bortset fra Sønderjylland, 43 toldsteder og yderligere to konsumtionssteder, heraf de 16 på Sjælland, tre på Lolland-Falster og Bornholm, otte på Fyn og 18 i Jylland. Et århundrede senere, i 1746, var der i Danmark 48 toldsteder, fordelt om-trent på samme måde som tidligere, således som det fremgår af listen s. 54-56. Af de tidligere toldsteder var 14 i 1746 udgået, nemlig Roskilde, Frederikssund, Holbæk, Nykøbing Sjælland, Næstved, Store Heddinge, Neksø, Rønne, Rødby, Saksøbing,

Accisebod fra ca. 1690 i den vestlige udkant af Rødby. Acciseboden blev benyttet som toldbod frem til 1820, da anløbsstedet i Rødby blev nedlagt. Anløbsstedet lå ca. 200 m vest for acciseboden. Foto i Told•Skat Museet.

Sæby, Hobro, Holstebro og Ballum, idet de fire førstnævnte nu fortoldede ved Rørvig, seks fortoldede andetsteds (Næstved ved Karrebæksminde, Neksø med Svaneke sammen med Rønne under toldstedet Bornholm, Saksøbing sammen med Bandholm, Sæby ved Fladstrand, det senere Frederikshavn og Mariager ved Hadsund) og de resterende var udgået. Til gengæld var så 13 nye toldsteder kommet til, nemlig Rørvig, Karrebæksminde, Bornholms, Dragsminde (vest for Rødby), Bandholm, Fladstrand, Hjørring, Læsø, Thisted, Hadsund, Viborg, Fredericia og List med Amrum. Forholdene svarede temmelig nøje til dem, der fremgår af forordningen 29. februar 1732 om toldsteder, der også anfører de tilhørsforhold, der her er nævnt.

På lignende måde ændrede toldstederne stadig ned gennem tiden status eller geografisk placering. En omfattende ændring gennemførtes således i 1658, da toldstederne i Nibe, Løgstør, Skive, Nykøbing Mors, Lemvig, Thisted, Viborg og Holstebro blev nedlagt, i det væsentlige til fordel for Ålborg, for først igen af blive oprettet i 1841, idet Thisted dog allerede i 1672 optræder som selvstændigt toldsted.

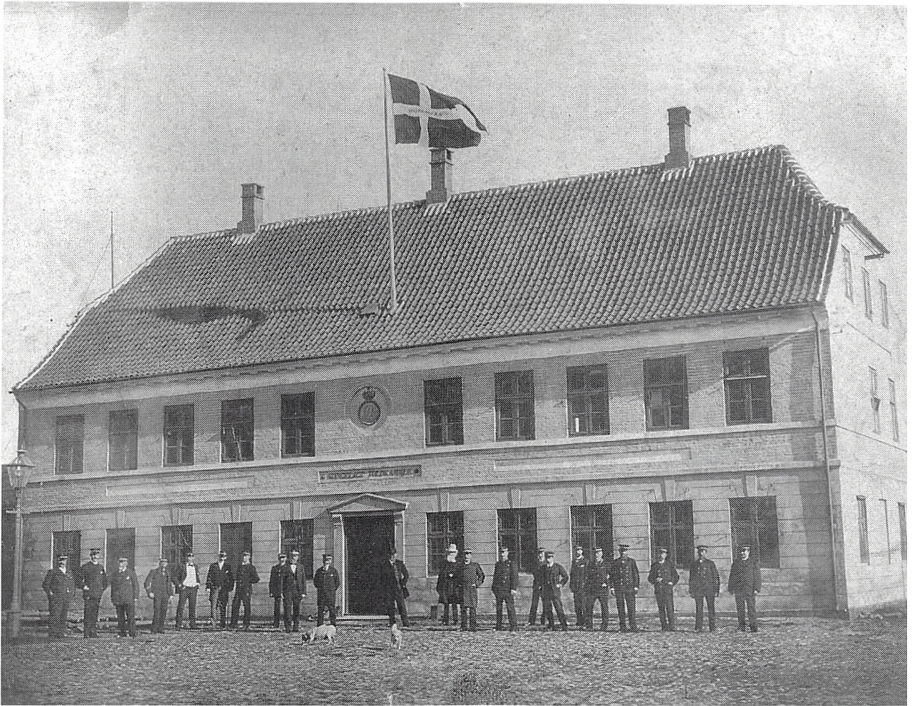
I 1847 var der i kongeriget 80 toldsteder, heraf ét i København, 48 på Øerne og 31 i Nørrejylland. Dette tal var omkring

1900 faldet til 78, idet der på Øerne og i Jylland var blevet nedlagt henholdsvis fem og tre toldsteder og oprettet henholdsvis to og fire. Dette tal blev stående omtrent uforandret frem til 1967. I denne periode fordelte toldstederne sig med 42-45 på Øerne og 32-37 i Jylland. Den økonomiske, befolkningsmæssige og trafikale udvikling medførte enkelte ændringer; der oprettedes nye toldsteder i Esbjerg, Gedser og Herning, og der forekom udskillelser af toldsteder, således Fakse fra Præstø, Struer fra Holstebro, Marstal fra Ærø og Løkken fra Hjørring. Tilvækst opvejedes nogenlunde af nedlæggelser; således nedlagdes ved lov 1899 ikke blot grænsetoldstedet Skallebæk, men også toldstederne på Læsø, i Nibe, Rørvig, Store Heddinge, Saksøbing og Skagen – hvoraf de to sidstnævnte dog senere genoprettedes.

Genforeningen i 1920 betød ikke nogen længerevarende talmæssig ændring, da tallet af nyoprettede toldsteder (Egernsund (i 1928 flyttet til Gråsten), Haderslev, Padborg, Sønderborg, Tønder og Åbenrå) delvis opvejedes ved, at Fanø toldsted nedlagdes og Vamdrup lagdes under Kolding og Mariager under Hobro. Mindre variationer fremkom eksempelvis ved genoprettelsen af toldstedet i Skanderborg 1958 og oprettelsen af toldstedet i Hirtshals i 1961.

Toldstederne varierede gennem perioden meget i størrelse med hensyn til indtægter, personale, distrikter og befolkningsunderlag, idet disse forhold naturligvis mere eller mindre betingede hinanden og yderligere påvirkedes af den økonomiske udvikling. Personaletallene og distrikterne og deres befolkningstal omtales nedenfor, s. 36-37. Her skal med hensyn til indtægtstillene for tidspunkterne 1746, 1847, 1902 og 1956 i fortegnelsen s. 54-56 bemærkes, at mens der på alle fire tidspunkter var toldsteder, der tegnede sig for under én promille af de samlede indtægter, stod København på de fire tidspunkter med henholdsvis 716, 604, 659 og 288‰, altså til henimod vores tid med hele to tredjedele af de samlede toldindtægter. Der var fra hovedstaden langt ned til de følgende toldsteder. Det var i 1847 Ålborg, Odense, Århus, Randers og Helsingør med henholdsvis 29, 29, 27, 25 og 21‰, idet intet toldsted i øvrigt havde en højere andel end 12‰. Det var i 1902 Århus, Ålborg, Odense og Randers med henholdsvis 56, 38, 32 og 24‰, idet intet toldsted ellers havde en højere andel end 14‰. Og det var i 1956 Ålborg, Århus og Odense med henholdsvis 138, 69 og 55‰, idet intet toldsted i øvrigt havde en højere andel end 34‰. De mindste toldsteder tegnede sig på alle fire tidspunkter for andele af de samlede toldindtægter på under, enkelte

Toldpersonalet ved Ålborg Toldkammer 1899. Ifølge en tekst på billedets bagside ser man toldassistenterne H. V. Jensen, A. Broch Jensen, Chr. Hansen, E. Nielsen, Holstein, Malling og N. L. Dahl, toldkontrollørerne Wellejus og Aarsted, toldinspektør C. F. T. Christensen, toldkasserer Godskesen, toldkontrollør Floor, toldassistenterne Apel, Borchsenius, E. Wichmann, Meldahl og H. Pedersen, rorsbetjentene Nielsen, Jensen og Kjøller og pakhuskarl H. A. Holm. Foto i Told•Skat Museet.

dog lidt over 1%. Det var toldstederne på øer som Læsø, Samsø, Fanø og Anholt og i mindre købstæder som flere af de bornholmske, Hjørring og Bogense, i 1746 også den nye købstad Fredericia.

Sammenholder man de gennemsnitlige indtægtstal for de fem største (bortset fra København) og de fem mindste toldsteder, ser man, at der i tiden henimod 1900 foregik en vis differentiering. I 1746 lå gennemsnittet for de fem største toldsteder 34 gange så højt som gennemsnittet for de fem mindste, i 1847 var tallet 87, i 1902 529, men i 1956 blot 210.

Af de ca. 100 toldsteder eksisterede omkring 75 gennem hele perioden siden ca. 1750, mens de resterende først en tid havde været underordnede kontrolposter eller senere ændredes til sådanne eller blev lagt sammen med et andet toldsted, der så

stod som hovedtoldstedet, som i tilfældet Ålborg med Nibe osv.

Ser man på toldstedernes indtægter fordelt på provinser, jfr. tabellen, finder man, at København i 1746 tegnede sig for indtægter, der var fem gange så store som indtægterne fra hele Nørrejylland, mens dette toldsteds indtægter i 1847 og 1902 var ca. tre gange så store og i 1956 ca. halvt så store som Nørrejyllands. Sammenlignet hermed tegnede de øvrige provinser sig for små andele, højst det øvrige Sjælland i 1847 med godt en tiendedel af de samlede indtægter og Fyn i 1956 med næsten en tiendedel.

Den skæve fordeling mellem landsdelene sættes i relief, når man samtidig ser på befolkningstallene, jfr. tabellen, s. 37. København og det øvrige Sjælland spillede i 1847 en uforholdsmæssig stor rolle, mens fordelingen i 1956 i forhold til befolkningstallene er blevet ret ligelig.

Toldstedernes indtægter i ‰ 1746, 1847, 1902 og 1956 fordelt på landsdele.

	1746	1847	1902	1956
København	716	604	659	288
Øvrige Sjælland	61	118	48	89
Bornholm	7	?	3	8
Lolland-Falster	29	30	17	27
Fyn	45	73	62	91
Nørrejylland	142	175	211	461
I alt ‰	1.000	1.000	1.000	1.000
I rdl. og kr.	124.537	4.049.756	42.215.759	1.306.021.000

Amm.: Da tallene for Sønderjylland for den ældre tid ikke kendes, er dette udeladt; for 1956 var det 36.

Kilde: Fortegnelsen s. 54-56.

Underordnede institutioner

En del af de mange hundrede underordnede institutioner, strandkontrolposter, toldkontrolposter osv., begynder at afspejle sig i kilderne i begyndelsen af 1800-årene. I Told-Calender for 1847 anføres i alt næsten 40 strandkontrollører og et par strandtoldassistenter ved underordnede institutioner. Med henblik på bekæmpelse af et voksende smugleri oprettedes i anden halvdel af 1800-årene og i første halvdel af 1900-årene stadig flere underordnede institutioner, udposter. I 1893 var

der således 83, i 1902 126 og i 1956 256 poster med strandkontrollører, toldopsynsmænd osv.

En del af de underordnede institutioner var fortoldningssteder, der især fandtes i mindre købstæder og stationsbyer, hvor ekspeditionernes omfang vel ikke nødvendigjorde oprettelsen af et selvstændigt toldsted, men dog var så omfattende, at der måtte foretages toldekspedition på stedet.

Gennem tiden foretoges talrige ændringer i posternes status. Var der således i 1902 66 strandkontrollørposter og 38 opsynsmandsposter, så var af de 47 nyoprettede poster 1902-08 kun de syv strandkontrollørposter, mens 27 var opsynsmandsposter. Betegnelsen *strandkontrollør* for tjenestemandstillingen faldt bort med tjenestemandsløven af 1919 og erstattedes af *toldassistent*. Den tidligere udvikling bort fra tjenestemandsposter henimod opsynsmandsposter fortsatte, og de var senere i århundredet helt dominerende. Også ældre betegnelser som toldkontrollørposter, toldassistentposter og rorsbetjent- og toldofficiantposter forsvandt efterhånden.

De betydeligste af udposterne og enkelte fortoldningssteder blev ved tjenestemandsløven af 1931 gjort til overassistentposter. Det gjaldt Ringsted og Sorø, Bandholm, Rødvig, Hadsund og Hou samt Nordborg og Augustenborg, der før 1920 havde været selvstændige toldsteder.

Fordelingen af kontrolposterne på Øerne og Jylland forblev gennem tiden nogenlunde den samme, med 50-60% af dem til Øerne, resten til Jylland.

Tolddistrikternes befolkningstal i ‰ 1840 og 1940 fordelt på landsdele.

	1840	1940
København	123	273
Øvrige Sjælland	237	137
Bornholm	20	12
Lolland-Falster	56	35
Fyn	143	95
Nørrejylland	421	401
Sønderjylland	—	47
I alt ‰	1.000	1.000
I tal	1.289.075	3.844.312

Kilde: Fortegnelsen s. 58-60.

Tolldistrikternes grænser ca. 1967. Kort i Betænkning om toldvæsenets struktur, 1967, s. 46.

Tolldistrikterne

De fleste af toldstederne lå fra gammel tid i købstæderne. Kun dér, hvor topografiske forhold gjorde det naturligt, lå de i oplandet, som Næstveds toldsted Karrebæksminde, Maribos Bandholm, Nysteds Dragsminde og Vardes Hjerting. Hertil kom en række toldsteder, der lå ved ladepladser eller bymæssige bebyggelser, som ikke var købstæder, som Gedser, Løkken, Hadsund, og fire på øer, Samsø, Læsø, Anholt og Fanø.

Til hvert toldsted hørte et landområde, et distrikt, og en kyststrækning. Distriktsgrænserne synes først at være blevet nøjere fastslået ved cirkulære af 1892 (*Cirkulære-Samling*, 1892, nr.4), som et resultat af de besvarelser vedrørende distrikterne, som overtoldinspektorerne i 1891 havde indhentet fra de en-

Tolldistrikternes grænser efter toldreformen 1969. Kort i Betænkning om toldvæsenets struktur, 1967, s. 47.

kelte toldsteder. Senere oversigter over tolddistrikterne findes i *Samling af bestemmelser vedrørende toldvæsenets organisatoriske og personelle ordning m.v. Toldforvaltnings-reglement 1. del 1935*, s. 27-119, og i Danmarks Statistiks publikationer *Danmarks administrative inddeling*, 1930, *Statistiske Meddelelser*, 4,86,1, 1930, s. 134-47; 1945, *Statistiske Meddelelser*, 4,128,1, 1946, s. 201-16; og *Folkemængden 1. oktober 1935 og Danmarks administrative inddeling*, *Statistiske Meddelelser*, 4,166,1, 1957, s. 231-48.

I 1892 defineredes tolddistrikterne ud fra retskredsene, en ret kompliceret definition, idet disse da omfattede ikke blot by- og herredsjurisdiktioner, men også en hel del jurisdiktioner, der svarede til de små, ældre, oprindelig private birker. Ved de senere definitioner af tolddistrikterne var grundlaget vel efter

retsreformen 1919 landets inddeling i rets- og politikredse, men alfabetiske kommuneregistre med henvisninger til toldstederne gør det let at finde frem til de pågældende toldsteder. Et overblik over landets inddeling i tolddistrikter omkring 1965 får man af kortet s. 38, ligesom kortet s. 39 viser den inddeling, der blev resultatet af den store reform i 1969, hvor de daværende 79 tolddistrikter blev slået sammen til 37 distrikts-toldkammerdistrikter. Denne struktur bestod i det væsentligste til 1991, hvor distriktstoldkammerne sammen med amtsskatteinspektorerne omorganiseredes til told- og skatteregioner.

Toldstedernes personale

I 1600-årene var der ved hvert toldsted en *kongelig tolder*. Denne kunne også som *sisemester* stå for den gamle afgift accisen. Som medhjælpere møder man *visiterere* eller *toldbetjente* og *toldskrivere*. Med konsumtionens indførelse i 1658 fik man *konsumtionsbetjente*.

I perioden 1751-61, hvor tolden var forpagtet bort, havde man ved siden af forpagterne og disses personale et helt parallelt system af kongelige kontrollører. I øvrigt møder man i 1700-årene stillingsbetegnelserne *tolder*, *toldinspektør*, *toldbetjent*, *visiterer*, *konsumtionsforvalter*, *konsumtionsinspektør*, *konsumtionsbetjent* og *konsumtionsoppebørselsbetjent*. Ved Københavns store toldsted møder man yderligere mere specificerede stillingsbetegnelser som *oplægsskriver*, *toldskriver*, *taksator*, *vin-kyper*, *skibsmåler*, *toldskriver* og *konsumtionskriver*.

Omkring 1850 indførtes ved cirkulærer en række nye stillingsbetegnelser til afløsning af de gamle. Betegnelsen *tolder* blev erstattet af *toldforvalter*, og *undertoldbetjent* og *konsumtionsbetjent* blev erstattet af *toldassistent*, en betegnelse, der også skulle bruges om *krydstoldbetjente*. Man havde desuden stillingsbetegnelser som *toldinspektør*, *toldkasserer*, *toldkontrollør*, *oppebørselskontrollør*, *overopsynsassistent*, *strandkontrollør*, *strand-toldassistent*.

Fra begyndelsen af 1790'erne, jfr. Instruktion af 12. december 1797 for embedsmændene og betjentene ved told- og konsumtionsvæsenet i Danmark bortset fra København, var der blevet indført en todeling af toldstedernes administration, idet en *inspektør* skulle tage sig af opsynsforretningerne, en *kasserer* af regnskabsførelsen. Til opsynsforretningerne hørte opsynet med skibes ind- og udgående, varers ind- og udførsel til lands og til vands, deres vejning, måling, gradering, tælling,

taksation, varers anholdelse i forbindelse med smugleri og bevigelse osv. Til regnskabsførelsen hørte alt vedrørende oppebørsel og bogføring. Dette system gav sig også udslag i arkiverne, hvor man i henhold til cirkulære af 30. maj 1845 fik to rækker kopibøger, journaler og journalsager. I 1847 havde man fordelingen ved 55 af toldstederne, mens Dragør, Vedbæk, Sorø, Nykøbing Sjælland, Samsø, de bornholmske (bortset fra Rønne, Gudhjem og Christiansø), Bandholm, Læsø, Nykøbing Mors, Løgstør, Skive, Viborg, Anholt og Skanderborg som chef havde en toldforvalter, Frederiksværk, Rørvig, Silkeborg og Fanø en kontrollør, Gudhjem en klareringsbetjent og Christiansø en forvalter.

Få år senere var man igen på vej bort fra dette system og fik i stedet som toldstedschefer toldforvaltere, der varetog både opsyn og kassererforretninger. Efter ændringerne i forbindelse med ophævelsen af konsumtionen 1850-52 var der kun 21 toldsteder tilbage med både inspektør og kasserer, og senere gik man endnu videre. Dog bevarede de *store* toldsteder fordelingen; det var i 1902 Helsingør, Odense, Ålborg, Randers, Århus, og Horsens, mens Thisted havde en toldinspektør og en toldoppebørselskontrollør og Rørvig, Fakse, Allinge, Gudhjem, Hasle, Neksø, Rønne, Svaneke, Nysted og Marstal havde en toldoppebørselskontrollør. I 1956 var der overalt toldforvaltere, bortset fra Helsingør, Odense, Ålborg, Randers, Århus, Horsens og Esbjerg.

Af Hof- og statskalenderen fremgår, at der ved midten af 1700-årene var fra én til fem embedsmænd ved toldstederne, når bortses fra København, der havde 38, hvortil kommer det underordnede personale, som konsumtionsbetjente osv. Toldstederne udover København, der havde flere end to ansatte, var Ålborg med fem – heraf dog en i Hals – Rørvig med fire – heraf dog én i Holbæk og én i Frederikssund – samt Helsingør, Kalundborg og Randers med hver tre.

I den følgende tid blev efter en forholdsvis jævn vækst i toldpersonalet forskellene mellem toldstedernes personalestal stadig større. I 1847 var København nået op på et fast personale på 164, i 1902 på 222 og i 1956 på 865. Nogle af de større toldsteder var nået op på betydelige personalestal, således Århus på de tre tidspunkter på henholdsvis 23, 29 og 137, Ålborg på 29, 27 og 120 og Odense på 21, 20 og 113, mens mange toldsteder fortsat stod med meget små personalestal. I 1847 finder man således et personale på 1-3 personer ved 12 toldsteder, i 1902 det samme ved ikke færre end 30 toldsteder, og i 1956 et personale på 4-6 personer ved 15 toldsteder. Hertil kommer dog for tids-

Lemvig.

(Intrader 36,402 Kr. — Indvaanere 1,711.)

2	Toldforvalter D. C. Diderichsen	3200.	970.
4	Toldassistent, Strandcontroller D. H. Damsgaard ved Fjaltring	1200.	
4	— M. M. Ryster	1000.	
4	— H. P. Jespersen	1000.	

Løgstør.

(Intrader 34,880 Kr. — Indvaanere 1,388.)

3	Toldforvalter H. H. Masorfsky (Dbm.)	2000.	700.
4 B	Toldassistent, Premier-Lieutenant J. Brosbøll (Dbm.)	1200.	
4	J. C. F. Hansen	1200.	

Løkken.

(Intrader 9,011 Kr.)

3	Toldforvalter L. M. Meyer	2000.	200.
4	Toldassistent J. P. Jørgensen	1200.	
4	— Strandcontroller B. L. Bedt (Dbm.), (F. M.) ved Blokhuis	1200.	
4	— J. Aagaard	1000.	

Mariager.

(Intrader 16,887 Kr. — Indvaanere 746.)

3	Toldforvalter C. Jørgensen	2000.	350.
4 B	Toldassistent, Strandcontroller L. C. Knudsen ved Alsodde	1400.	
4 B	— Strandcontroller C. M. Bang ved Als	1200.	
4 B	— Strandcontroller J. B. Krøger ved Hadsund	1200.	
4 B	— C. P. Høeg	1200.	

Nibe.

(Intrader 19,873 Kr. — Indvaanere 1,493.)

3	Toldforvalter, Kammerraad L. Secher	2000.	800.
4	Toldassistent C. V. Keller	1200.	
4	— H. Hansen	1000.	

Nykjøbing i Jylland.

(Intrader 83,760 Kr. — Indvaanere 2,723.)

3	Toldforvalter J. H. C. F. Syberg	3000.	550.
4	Toldassistent B. M. Lønholst	1200.	

Side fra Håndbog for Toldetaten 1881. Denne håndbog udsendtes i perioden 1881-1963, i almindelighed med tre års mellemrum. Foruden en personaleliste som den viste rummer den lønnings- og kontorholdslove, løntabeller, bestemmelser for overstyrelsens og embeds- og bestillingsmændenes benævnelser og forretningsområder, aldersordenslister, alfabetisk opstillede personalhistoriske oplysninger, afgangslister m.m.

punkterne 1847 og 1902 det kontorpersonale m.m., som bl.a. toldkassererne ansatte privat. Af nogle cirkulærer vedrørende anviste beløb til angivne kontorfunktionærer fra årene 1904-07 fremgår, at der da var tale om en enkelt person, en fuldmægtig eller en kontorist, mest det første, ved 37 toldsteder, to personer ved 16, to-fem ved 11, syv i Esbjerg, otte i Odense og Ålborg og elleve i Århus, i alt henved 150 personer.

Det faste toldpersonale 1746, 1847, 1902 og 1956 fordelt på provinser.

	1746		1847		1902		1956	
	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%
København	38	29	164	18	222	33	865	34
Øvrige Sjælland	25	19	217	24	87	13	302	12
Bornholm	2	1	15	2	15	2	37	1
Lolland-Falster	12	9	67	7	30	4	129	5
Fyn	18	13	118	13	88	13	264	10
Nørrejylland	39	29	332	36	234	35	819	31
Sønderjylland							189	7
I alt	134	100	913	100	676	100	2.605	100

Kilde: Fortegnelsen s. 54-56.

Samlet var der i 1747 ifølge Hof- og Statskalenderen 134 embedsmænd ved toldstederne, i 1847 ifølge en toldkalender fra dette år 913, jfr. vedføjede tabel. Konsumtionens ophævelse i købstæderne og i København få år senere, henholdsvis 1850 og 1852, kom personalemæssigt til at betyde en stor forandring. Af 831 embedsmænd afskedigedes pr. 1. juni 1851 ikke færre end 316, mens 108 blev forflyttet og kun 407 beholdt deres plads og forblev i den stilling, de havde haft.

Denne omorganisering viste sig i personaletallet endnu i 1902, da der ifølge Håndbog for Toldetaten var et fast personale på 676; men hertil må bemærkes, at tallet ikke omfatter det foromtalt kontorpersonale, som var privat ansat af bl.a. toldkassererne. I 1956 var det samlede personaletal efter en vækst i forbrugsbeskatningen og andre opgaver nået op på 2.605.

Foruden toldstedscheferne og de underordnede tjenestemænd var der i første halvdel af 1900-årene ved en række toldsteder i toldopsynet ansat én eller flere toldkontrollører, eventuelt overassistenter, og ved en del af regnskabskontorerne var der også ansat toldkontrollører af 2. grad, fra 1931 overassistenter. Århus og Ålborg toldsteder havde yderligere hver en

overkontrollør som leder af tjenesten i vejerboderne, og i Århus var der tillige en kontrollør i kassererkontoret.

Som det fremgår af tabellen med personaletallene for de forskellige landsdele, dominerede København, men ikke i samme grad som for toldindtægternes vedkommende. Her gælder i det hele, at der på ingen måde var en fast sammenhæng mellem personaletal og toldindtægter. Der måtte blive store forskelle mellem toldsteder med distrikter med mange kontrolopgaver, f. eks. ved færgesteder med trafik til udlandet og grænsetoldsteder, og måske endda med et ubetydeligt erhvervsliv; og toldsteder med et distrikt med store industrivirksomheder, fra 1800-årenes slutning ikke mindst virksomheder med en stærkt afgiftsbelagt produktion, som bryggerier, brændevinsbrændrier og tobaksfabrikker.

Næst efter København fulgte i personaletal gennem hele perioden Nørrejylland, idet man ved midten af 1800-årene ser en forskydning til fordel for dette område. For alle de øvrige områder var forskydningerne ikke store, når bortses fra Sjælland udenfor København, hvis andel af det samlede personale ved midten af 1800-årene var væsentlig større end senere.

Mens man for den trykte litteraturs vedkommende må nøjes med helt frem til 1847 at følge personalet i *Hof- og Statskalenderen*, der begynder i 1734, har man den førnævnte enlige *Told-Calender for 1847* og fra 1871 i almindelighed hvert tredje år et bind i rækken af *Håndbog for Toldetaten*. Hertil kommer i årene ca. 1850-1916 en række *trykte personalefortegnelser* med lønningstal, udsendt af Generaldirektoratet for Skattevæsenet, fra 1902 Generaltolddirektoratet. Disse fortegnelser havde fra midten af 1800-årene som forgængere mere tilfældige cirkulærer, i rækken *Cirkulære Samling*.

Toldarkivernes omfang og indhold

Toldstedernes arkiver

Det lokale toldvæsens arkivmateriale er alene bevaret i toldstedernes arkiver, idet de underordnede institutioners arkiver enten er gået tabt eller er blevet afleveret til de pågældende toldsteder, i hvis arkiver materialet nu er placeret i en særlig gruppe, K. Underordnede institutioner, kontrolposter m.v. Fra langt de fleste underordnede institutioner er intet arkivmateriale bevaret; man er her henvist til den tilsvarende korrespondance o.a. i det pågældende toldsteds arkiv.

No 81
 Kongens. Majest. Coelest.

 Jaa og

 Der Borgens Scheel!

Som hans Kongens. Majest. iblandt andre den 16te

 October afsigter Aar altnuadigst sin beføjet at

 accordere at de paa den i Slesvig nærmest Sam-

 menbrings og Cnue Fabrique foranbragte

 Wafner, maas, id bygge Nijravn Danmarks og Ka-

 ge, samt Fyr, Andrommer og Gørst, Labmør,

 over alt four indføres, mod at ved Indførsel-

 sen forsvindes, de Wafnerne indføres, eller paa

 stætte Fabriquerne Stampel, Jaa og Directeurer,

 net og Bogholdernes Attest, de Brant, at, imer

 den re Fabriqueret, Jaa blivne gøys Ernuelt

 altnuadigst Resolution, Prinnuendard de

 altnuadigst Resolution, Prinnuendard de

 altnuadigst Resolution, Prinnuendard de

 altnuadigst Resolution, Prinnuendard de

Forre Kancellien

 N. H. Balle

Rentekammeret

 den 26de Januari 1760

 de Coelest. Majest.

 Stubbekøbing Toldarkiv

Hele 15 toldarkiver rummer materiale tilbage til 1760 eller før. Det gælder så-

 ledes Stubbekøbing toldarkiv, hvorfra her ses et brev af 26. januar 1760 fra

 Rentekammeret, med oplysning om, at varer fremstillet på kammerdugs- og

 trådfabrikken i Slesvig frit må indføres til Danmark mod at fabrikørernes

 stempel sammen med forskellige attester forevises ved indførselen. Ikke færre

 end ni personer har underskrevet brevet. Stubbekøbing toldarkiv, B-16, 1736-

 77 Journalsager. LAK.

Også toldstedernes arkiver er meget forskelligt bevaret, fra omfattende arkiver som Århus toldkammers på 81 hyldemeter og Odenses på 76 m, Ålborgs på 54,5, Horsens' på 47,5, Frederikshavns på 46 m, og Helsingørs på 37 m til Sorøs på 0,3 m og Gedsers, Egersunds, Gråstens og Tønders, på hver 0,1 m, således som det fremgår af oversigten s. 58-60. Fra Hirtshals toldkammer er endda intet bevaret, selv om toldstedet eksisterede i årene 1960-67.

Tilsvarende er der betydelige forskelle mellem toldarkiverne med hensyn til alderen af det ældste bevarede materiale. Især de jyske toldarkiver går langt tilbage i tiden. Det ældste, Ålborg, begynder i 1688, de to følgende, Vejle og Ringkøbing, begge i 1698. Hele 47 arkiver begynder i 1700-årene – heraf de 25 i 1770'erne – resten i 1800-årene, de nytilkomne med Genforeningen og enkelte andre dog i vores århundrede. For alle arkiver gælder imidlertid, at materialet fra den ældre tid er mere eller mindre fragmentarisk.

Det gælder også for en del af det nyere materiale. Med tiden blev toldarkiverne temmelig omfattende, og meget materiale er ganske enkelt blevet kasseret. Toldarkiverne fra toldstederne på Lolland-Falster blev engang i 1960'erne alvorlig ramt ved en brand i en bygning, hvor de var blevet samlet, således at materialet fra disse toldsteder fra flere af årtierne før 1960'erne nu er tabt. Og ved ændringen fra toldsteder til distriktstoldkamre gik materialet fra tre-fire årtier i de fleste af de vendsysselske toldsteder tabt.

Allerede det meget forskellige omfang af det bevarede arkivmateriale fra toldsted til toldsted viser, at arkiverne er bevaret i meget forskellig grad. Der er imidlertid selvfølgelig ikke nogen fast sammenhæng mellem arkivernes omfang og deres bevaringsgrad. Der var nemlig ganske betydelige forskelle mellem toldstederne med hensyn til distriktsstørrelse og befolkningsunderlag. Således var der i 1840 langt fra Allinge tolddistrikts 486 indbyggere til Århus tolddistrikts 45.070 – for ikke at sige Københavns 158.598. Og i 1940 langt fra Gedsers tolddistrikts 1.019 indbyggere til Århus tolddistrikts 185.059. For at vurdere et toldarkivs bevaringsgrad er det altså nødvendigt at tage befolkningstallet i betragtning. Derimod er det ikke muligt at tage hensyn til følgerne af de forskellige områders meget forskellige økonomiske aktivitet, som også har påvirket toldarkivernes omfang. Endnu et forhold kan der her ses bort fra: toldarkivernes noget forskellige startår, da omfanget af materialet før ca. 1800 i alle arkiverne er temmelig begrænset.

Ser man på arkivernes omfang med hensyntagen til distrikternes befolkningstal, vil man finde, at de bedst bevarede arkiver skulle være – i nævnte rækkefølge – dem fra Allinge, Skagen, Fanø, Rønne, Frederikshavn, Stege, Nibe, Svaneke, Struer, Lemvig, Skælskør, Esbjerg og Ebeltoft. De har alle for perioden efter 1800, for de nyere toldsteder Esbjerg og Struer for perioden fra deres oprettelse, et arkivmateriale, der målt pr. indbygger i 1840 og 1940 er flere gange så omfattende som det, der findes i de tyve dårligst bevarede arkiver. Til disse er endda ikke medregnet arkivet fra Frederiksværk, der først begynder 1945, og toldstederne Hirtshals og Tønder, hvorfra arkiverne er henholdsvis helt og næsten helt tabt. Medregnet er heller ikke arkiverne fra Hejls, Taps, Vamdrup, Egebæk og Foldingbro, der som grænsetoldsteder ikke havde noget distrikt med en befolkning, ligesom heller ikke Fakse, Løkken og Hjerting, hvis distrikter ikke kendes, og Padborg, der som grænsetoldsted har et arkiv, der er atypisk.

Her må dog bemærkes, at en del regnskabsmateriale tilbage til 1500-årene fra de enkelte toldsteder er bevaret i form af det materiale, der indsendtes til revision i den centrale toldstyrelse. Det findes i Rigsarkivet, jfr. Rigsarkivets Guide, red. af Wilhelm von Rosen, 1-2, 1983, under Regnskaber 1559-1660, s. 685, og Regnskaber 1660-ca. 1848, s. 723. Endda findes regnskabsmateriale fra begyndelsen af 1500-årene, jfr. sammesteds, Regnskaber indtil 1559, s. 653 og 663. Jfr. også Anders Monrad Møller: *Kongerigske toldregnskaber fra det 18. århundrede*. (Fortid og Nutid, 26, 1975-76, s. 86-103).

Materialet i toldstedernes arkiver afspejler ned gennem tiden udviklingen i toldvæsenets opgaver.

Oprindeligt var det toldstedernes opgave at opkræve import-, eksport- og transittold og at holde opsyn med trafikken til og fra udlandet. Med udviklingen på afgiftsområdet fik tolden dog stadig mindre betydning i forhold til afgifterne. Og ved siden af opgaverne med opkrævning af og kontrol med told og afgifter fik toldvæsenet en stadig længere række opgaver uden for beskatningen.

Materialet vedrørende tolden og toldopkrævningen findes dels under B. Korrespondance og C. Regnskaber, dels under D. Årsberetninger, G. Tarifiering, H. Ind- og udførsel og I. Kontrol og inspektion samt K. Underordnede institutioner.

Allerede i 1600-årene spillede afgifter på udskænkning af franske og rhinske vine en vis rolle. Væsentlig betydning fik afgifterne med indførelsen af konsumtionen i 1658, og fra

slutningen af 1800-årene fik man en stadig vækst i forbrugsafgifts- typerne og deres omfang, dels af fiskale hensyn, dels af hensyn til betalingsbalancen og beskæring af misbrug af skadelige varer. I 1873 indførtes en sukkerafgift, i 1887 en spiritusafgift, kraftigt forøget 1917 og 1930, 1891 en ølafgift, 1911-12 en cigaretafgift, 1917 en cigarafgift, 1922 en chokoladeafgift, 1924 en afgift på motorkøretøjer og på kaffesurrogater, 1927 en benzinafgift, 1946 en konsumisafgift. Ved en række love fra og med 1940 lagdes punktafgifter på stadig flere varegrupper, og i 1962 fik man med omsætningsafgiften omsen en generel forbrugsafgift, 1967 erstattet af momsen, der opkræves i alle led, i modsætning til omsen, der var en engrosledsafgift.

Materialet vedrørende afgifterne findes dels under B. Korrespondance og C. Regnskaber, dels under D. Årsberetninger, F. Forbrugsbeskatning, I. Kontrol og inspektion og K. Underordnede institutioner.

Så tidligt som i 1600-årene fik toldvæsenet overdraget nogle opgaver, der egentlig lå uden for beskatningen, men som toldstederne med den nære kontakt til lokalsamfundet og varetagelsen af beslægtede fiskale opgaver var vel rustet til at udføre. Dette gælder ikke mindst i forbindelse med skibsfarten. Efter pålægget om skibsmåling fra 1632 fik man opgaver med indberetninger af og regnskab med strandinger fra 1797, opkrævning af skibs- og vareafgifter (havne- og bropenge) i statslige og kommunale havne fra 1797 og tilsyn med mønstring af skibsmandskab og skibspapirer fra 1802. Derefter fulgte medvirken ved administrationen af karantænevæsenet fra 1805, amtstueforretninger i byer uden amtstuer fra 1840, afgivelse af statistiske oplysninger, herunder udenrigshandelsstatistik, skibsfartsstatistik og afgiftsstatistik, til Statistisk Bureau/Danmarks Statistik fra 1854, skibsregistrering fra 1867, tilsyn med overholdelse af veterinærbestemmelser fra 1908, af lastelinjebestemmelserne fra 1909, af valutaordningen og af udførselsregulering (levende husdyr og landbrugsprodukter) fra 1934, af kornordningen og smørordningen fra 1937, foruden kontrol med apotekervarer, narkotika, giftstoffer og radioaktive stoffer og sprængstoffer, brandfarlige varer og våben.

Disse mange hverv omfattede opgaver, der udførtes for en lang række myndigheder; disse var ifølge en opgørelse fra 1967 to ministerier, nemlig Justitsministeriet og Handelsministeriet, samt landbrugs- og fiskerimyndigheder, søfartsmyndigheder, sundhedsmyndigheder, havnemyndigheder og Danmarks Statistik.

Spritsmuglerfartøj, Eshjergkutteren E 349, taget i Øresund 6. januar 1939 og fotograferet med de karakteristiske firkantede dunke. Det kongelige Bibliotek.

De to hovedtyper af arkivalier i det bevarede toldarkivmateriale er rækkerne af *kopibøger*, *journaler*, *indgåede breve* og *journal-sager* og *regnskaber*. Hvor disse rækker er velbevarede, ses her det meste af, hvad toldstedet har beskæftiget sig med. Det drejer sig om breve og indgåede sager udvekslet med den centrale toldstyrelse, overtoldinspektoratet for det pågældende område, andre toldsteder, ministerier, firmaer og private. Rækkerne kan være delt i flere, således fra 1842 i én for toldinspektøren og én for toldkassereren, i nyere tid i rækker for forskellige forbrugs-

afgifter. Fra omkring 1930 er journalsagsmaterialet ved mange toldsteder opstillet systematisk efter toldvæsenets reglementer. Særlige kopibogsrækker kan i 1700- og 1800-årene rumme forordninger, love og cirkulærer (cirkulærebøger) og toldstedets ordrer til betjente og andre (ordrebøger).

Regnskabsmaterialet kan være meget kompliceret og bestå af mange rækker. Vigtige er hovedregnskaber, årsregnskaber og månedsregnskaber og toldbøgerne med rubrikker som generalregnskab, hjemmehørende skibe, kredit- og transitoplagskontoer osv.

Ganske vigtige er *årsberetningerne*, der kan ligge i koncept eller kopi, nu og da med et større bilagsmateriale, der har dannet grundlag for deres oplysninger. De giver ofte et godt billede af hele stedets erhvervsliv.

Under *bygninger og personale* finder man sager vedrørende bygninger, eventuelt med tegninger, og inventar, personalesager, diætprotokoller m.m. Netop dette materiale findes dog almindeligvis i mere fuldstændig form i det pågældende overordnede overtoldinspektors arkiv.

Sagerne vedrørende *forbrugsafgifter* falder i to skarpt adskilte grupper, svarende til udviklingen i forholdene. Fra den ældre tid findes rækker af *portkonsumtionsbøger* og *maleværksbøger* med indførsler vedrørende varer, der førtes til byen, og korn til møllerne. Og i vores århundrede begynder rækker med sager vedrørende de forskellige afgifter, efterhånden som de kom til. Sagerne vedrørende *ind- og udførsel* synes ofte at have en mere tilfældig form. Derimod vil man under *kontrol og inspektion* finde flere værdifulde rækker til belysning af områdets erhvervsliv, således stemplingsprotokoller med titusindvis af tekstilprøver fra første halvdel af 1800-årene, protokoller over handelsrejsende, vagtjournaler og vinddriverjournaler med indførsler af skibe og deres ladninger og fra de seneste årtier før 1969 mapper med sager vedrørende enkelte virksomheder.

I det mere tilfældigt bevarede materiale fra de *underordnede institutioner* kan man genfinde flere af de hidtil omtalte rækker, således regnskabsoversigter, årsberetninger, bygnings- og personalesager og vagtjournaler.

Af materialet fra toldstedernes virksomhed uden for beskatningen kan her fremhæves *skibsregistrene* og *fartøjsfortegnelserne* med tilknyttede lange rækker af sager, som det desværre normalt er vanskeligt at finde rundt i, da der mangler indgange i form af alfabetiske skibsfortegnelser. Endelig kan peges på *mønstringsjournaler* vedrørende på- og afmønstring af skibsmandskab. *Karantænejournaler* med oplysninger om skibe.

*Skibsfartslist*er og *opgørelser over ind- og udførsel, havneafgifter m.m.* Og regnskaber over *havneafgifter* (opkrævet siden 1797, idet man før den tid finder tilsvarende materiale i rådstuearkiverne).

Overtoldinspektorerne arkiver

Mangler i toldstedernes arkiver vil for perioden efter oprettelsen af overtoldinspektorerne omkring 1820 i et vist omfang kunne afhjælpes ved brug af materiale i de fire overtoldinspektorsarkiver. Hovedstammen i disse er de lange rækker af *kopibøger, journaler* og *journal*sager, med korrespondancen med den centrale toldstyrelse, ministerier, lokale toldsteder og firmaer og private. Men hertil kommer et værdifuldt materiale i længere rækker af *årsberetninger* med sammenfattende, skematiserede oplysninger hentet fra de lokale toldsteders årsberetninger; *personalesager*, med embedsindstillinger, konduitelister og personaleakter; *bygningssager*, ofte med bygningstegninger, og sager vedrørende *inventar*; og sager, hvor overtoldinspektorerne har skullet tage stilling til forhold vedrørende *forbrugsbeskatning, tarifering, ind- og udførsel, bevillinger, kreditoplæg* og *overtrædelser*. Endelig finder man et mere begrænset materiale vedrørende toldvæsenets opgaver uden for beskatningen.

Overtoldinspektorsarkiverne er ligesom de lokale toldsteders arkiver meget forskellige med hensyn til omfang og bevaringsstand.

Det mest omfangsrige er fra *Overtoldinspektoratet for København*, hvorfra man har et stort og velordnet arkiv på i alt ca. 340 m. Det rummer kopibøger og journalsager tilbage til 1715 og journaler fra 1798. De nyere journalsager kan benyttes med indgang i en aktplan, en emneplan benyttet ved administrationens henlæggelse af sagerne. Som det fremgår ovenfor af redegørelsen for omfanget af toldstedernes indtægter og personaletal, er København landets langt største toldsted, og materialet er værdifuldt yderligere derved, at Københavns overtoldinspektorat i forbindelse med forbrugsbeskatningen også havde en række landsdækkende opgaver som instans mellem central- og lokalforvaltningen.

Derimod er arkivet fra *Overtoldinspektoratet for Fyn* ikke særlig omfattende. Dette overtoldinspektorat eksisterede vel blot i årene 1847-56, men arkivet omfatter heller ikke mere end fire bind kopibøger og én pakke journalsager. Det må dog her bemærkes, at inspektoratet 1852-56 administreredes sammen med Overtoldinspektoratet for Østifterne.

Arkivet fra *Overtoldinspektoratet for Østifterne* omfatter 96 m

red. af Wilhelm von Rosen, I, 1983, s. 414-23 og 883 og II, 1991, s. 1767-1769.

De lokale arkivalier findes i toldstedernes arkiver under K. Underordnede institutioner eller under I. Kontrol og inspektion og omfatter vagtjournaler og vinddriverjournaler m.m. med indførsler fra krydstoldskibenes virksomhed.

Grænsetoldvæsenets arkiv

Grænsetoldvæsenets virksomhed afspejles dels i sager bevaret centralt i Tolddepartementets arkiv, dels i sager i Overtoldinspektoratet for Nørrejylland's arkiv fra årene 1865-71. De nye sager vedrørende Toldgrænsekorpset er afleveret til Landsarkivet for de sønderjyske Landsdele, se *Toldvæsen og grænsegen-darmeri i Sønderjylland. En registratur udgivet af Landsarkivet for de sønderjyske Landsdele*, 1987, s. 71-106.

Forbrugsafgiftsinspektoraternes arkiver

På grund af forbrugsafgiftsinspektoraternes både landsomfattende og københavnske opgaver er deres arkiver afleveret til Landsarkivet for Sjælland. Som følge af omstruktureringer og flytninger i det storkøbenhavnske område i årene efter 1965 gik meget tabt i inspektoratsarkiverne. Sagerne vedrørende ølskatten og kontrollen med bryggerierne før 1917 er tabt, ligesom sagerne før 1935 fra Inspektoratet for Øl- og Spiritusbeskatningen, og arkivmaterialet herfra for perioden 1935-65 omfatter blot 5,5 m. Fra Kontrollen med Beskatning af Cigaretter 1912-18 er bevaret 0,1 m arkivalier, fra Inspektoratet for Tobaksbeskatningen 1917-72, hvorunder fra 1924 også hørte omsætningsafgift af motorkøretøjer, er bevaret 28,5 m arkivalier, med journalrækker fra 1922 og 1924, men kun få kopibøger og journalsager. Fra Inspektoratet for Omsætningsafgifter findes fra årene 1940-62 10 m arkivalier, med kopibøger og journaler, men kun få journalsager.

For perioden efter omorganiseringen af forbrugsafgiftsinspektoraterne i 1962 er fra 1. Forbrugsafgiftsinspektorat for årene 1962-70 bevaret 2 m arkivalier, fra 2. Forbrugsafgiftsinspektorat for årene 1962-73 3 m og fra 3. Forbrugsafgiftsinspektorat for årene 1962-69 0,25 m. Fra Forbrugsafgiftsinspektoraternes kassererkontor findes 2,5 m arkivalier.

*Fortegnelse over toldsteder med tal
for det faste personale og indtægter (i ‰)
1746, 1847, 1902 og 1956*

	1746		1847		1902		1956	
	person antal	indtægt ‰	person antal	indtægt ‰	person antal	indtægt ‰	person antal	indtægt ‰
København	38	716	164	609	222	660	865	288
Dragør			3	0				
Vedbæk			6	1				
Køge	2	2	10	7	5	3	22	7
Roskilde			13	11	4	5	15	8
Frederikssund			6	4	2	1	8	2
Frederiksværk			2	0	3	0	10	2
Helsingør	3	32	24	21	17	8	68	10
Hillerød			9	6	2	2	12	6
Holbæk			11	10	4	2	15	10
Kalundborg	3	5	14	10	3	2	18	4
Nykøbing S			8	2	3	1	12	2
Rørvig ¹	4	4	2	1	2	0		
Samsø	1	3	4	0	3	0	9	1
Karrebæksminde ²	2	3						
Korsør	2	4	9	5	9	6	21	3
Ringsted			7	3			5	3
Skælskør	2	4	8	4	2	2	8	2
Slagelse ³			13	7	6	9	16	11
Sorø			14	2				
Fakse					2	0	6	2
Næstved ⁴			16	9	5	4	21	10
Præstø	2	1	9	4	2	1	6	1
Stege	2	2	9	4	4	1	13	3
Store Heddinge			10	4	4	0		
Vordingborg	2	1	10	3	5	1	17	2
Allinge			1		3	0	4	1
Bornholm				x	1			
Christiansø			1		1	0		
Gudhjem			1		1	0		
Hasle			2		2	1	3	
Neksø			2		2	1	9	1
Rønne	2	7	5		4	1	15	6
Sandvig			1					
Svaneke			2		1	0	6	
Bandholm ⁵			4	2	6	4	19	3
Dragsminde	2	2						
Gedser					4	0	35	
Maribo ⁶			8	3				
Nakskov	2	10	12	8	6	7	26	6
Nykøbing F	2	4	11	6	6	6	25	13

	1746		1847		1902		1956	
	person antal	indtægt ‰	person antal	indtægt ‰	person antal	indtægt ‰	person antal	indtægt ‰
Nysted	2	3	8	3	3	0	6	1
Rødby			8	1				
Sakskøbing ⁷	2	8	8	3	3	0	7	3
Stubbekøbing	2	2	8	4	2	0	11	1
Assens	2	7	13	5	9	11	20	4
Bogense	2	1	8	3	2	0	5	1
Kerteminde	2	1	8	3	3	1	5	1
Middelfart	2	4	9	3	15	2	11	2
Odense	2	9	21	29	20	32	113	55
Fåborg	2	7	10	7	6	2	15	2
Marstal					4	0	7	
Nyborg	2	5	13	8	7	3	15	12
Rudkøbing	2	6	10	5	6	2	18	3
Svendborg	2	6	17	10	12	9	48	11
Ærøskøbing			9	0	4	0	7	
Frederikshavn	2	3	11	5	14	3	43	4
Hjørring	1	1	15	5	6	6	21	7
Læsø	1	0	1	0				
Løkken								
Skagen	1	3	7	2			13	1
Sæby ⁸			7	1	3	0	10	1
Nykøbing M ⁹			7	3	3	2	13	3
Thisted	2	2	18	8	11	3	21	7
Hadsund	2	6						
Løgstør			6	1	3	0	7	2
Nibe			9	1	2	2		
Ålborg	5	71	29	29	27	38	120	138
Skive			7	1	3	2	12	8
Viborg	1	-	13	3	3	2	12	8
Anholt			1		1	0		
Ebeltoft	2	2	7	1	4	0	7	1
Grenå	2	4	10	2	5	1	15	4
Hobro			7	2	4	9	23	8
Mariager ¹⁰			10	1	6	1		
Randers	3	4	25	25	12	24	41	18
Århus	2	12	23	27	29	56	137	69
Horsens	2	5	14	15	11	14	41	27
Silkeborg			2					
Skanderborg-								
Silkeborg			6	1	5	2	18	6
Fredericia	2	1	15	12	7	8	34	34
Hejls								
Kolding	2	9	13	5	8	12	43	20
Kolding-Hader-								
slev chaussé					7	0		
Taps								
Vamdrup					11	1		
Vejle	1	1	11	8	8	10	16	11

	1746		1847		1902		1956	
	person antal	indtægt ‰	person antal	indtægt ‰	person antal	indtægt ‰	person antal	indtægt ‰
Herning					2	1	22	9
Holstebro			10	2	5	3	12	30
Lemvig			9	2	5	1	14	2
Ringkøbing	2	6	11	5	4	1	12	4
Struer							11	4
Esbjerg					15	6	76	29
Fanø			5	0	3	0		
Foldingbro								
Hjerting ¹¹								
Ribe	2	3	9	4	6	1	11	2
Varde	2	10	14	4	5	2	14	2
Toldgrænsen			51	—				
Haderslev							36	8
Gråsten							12	1
Padborg							41	6
Sønderborg							43	6
Åbenrå							30	11
Tønder							27	4
List og Amrum	2	1						

Anm.: Toldstederne er opstillet i samme orden som i Trap: Danmark. 1) 1746 sammen med Frederikssund og Holbæk. 2) 1902 og 1956 under Slagelse. 3) 1746 under Karrebæksminde. 1902 sammen med Ringsted og Sorø. 4) 1746 se Karrebæksminde. 5) 1746 se Saksøbing. 6) 1902 og 1956 se Bandholm. 7) 1746 sammen med Bandholm. 8) 1746 sammen med Frederikshavn (Fladstrand). 9) 1746 sammen med Ålborg. 10) 1746 sammen med Hadsund. 11) sammen med Varde.

Tallet for København 1847 er fundet ved at fratække tallene for provinstdstederne fra de samlede told- og konsumtionsintrader (overskuddet efter fradrag af de udgifter, som forlods udredtes deraf).

Kilder: Dansk toldhistorie, 2, s. 387. Departementstidende 1848, s. 866-67. Told-Calender for 1847. Håndbog for Toldetaten, 1902 og 1956.

Toldsted og Navn.	Lonning.	Alderstillæg.	Midlertidigt Lønningstilleg.	Personligt Tillæg.	Mechhjælp (Lønninger og Honorarer).	Kontorhjælp.
	Kr.	Kr.	Kr. Ø.	Kr.	Kr.	Kr.
Toldopsynsmand ved Grønsund Færgebro C. C. R.						
Skytte					a. 450	
— paa Bogø L. P. Christensen					a. 450	
Svendborg Toldkasse:						
Toldforvalter H. C. Porsdal	4,800	330				400
Toldkontrolør N. F. Pedersen	2,640	960				
— J. A. Holnæs	2,640	720				
Strandkontrolør i Troense F. C. R. Pontoppidan	1,380	1,320				
Toldassistent M. Henriksen	1,470	1,320				
— C. Jørgensen	1,470	1,320				
Strandkontrolør i Lundeborg J. T. Søbygaard ..	1,380	1,320				
Toldassistent J. P. Halmark	1,470	1,320				
— P. J. C. Meyhoff	1,470	1,320				
— K. L. Knudsen	1,470	990				
— C. G. Gredsted	1,470	990				
— N. P. C. Christiansen	1,470	990				
— A. Adolph	1,470	990				
— H. Hansen	1,470	660				
— M. W. Mikkelsen	1,470	330				
— H. P. K. Dich	1,470					
Toldmedhjælper V. J. Petersen	570	288	128.70			
— J. A. Kromann	570	288	128.70			
— Frk. R. H. Hansen	570					
— Frk. M. L. M. Larsen	570					
Overtoldrorsbetjent R. Jørgensen	1,470	240				
Toldrorsbetjent R. Hansen	1,200	480				
— N. G. Wilhelmsen	1,200	480				
— ved Skovsbostrand K. Hansen ..	1,050	480				
— i Thurøbund H. C. M. Larsen ..	1,050	480				
— A. H. Christensen	1,200	240				
Pakhusarbejder A. F. la Cour	1,200			480		
— F. C. C. Rasmussen	1,200			51		
Toldopsynsmand i Troense O. F. T. Andersen ..					a. 500	
— paa Drejø C. M. Pedersen					a. 500	
Vordingborg Toldkasse:						
Toldforvalter C. Knoth	3,240	480				400
Toldassistent F. C. C. Klein	1,470	1,320				
— R. U. v. Qualen	1,470	330				
Toldmedhjælper J. P. R. Hansen	570	144				
Overtoldrorsbetjent i Kallhave A. C. Albrethsen.	1,320	240				
Toldrorsbetjent C. E. Kaarup	1,200	480				

Side fra cirkulære af 1. april 1916 fra Generaltolddirektoratet. Cirkulæret rummer angivelse af lønningerne for de enkelte tjenestemænd ved de forskellige toldsteder, og sådanne cirkulærer udsendtes årligt fra midten af 1800-årene og i hvert fald frem til 1916.

*Fortegnelse over toldsteder med tal for
befolkningsunderlag 1840 og 1940,
underordnede institutioner 1847, 1902 og
1956 og arkivomfanget.*

	Befolknings- underlag i ‰		Underordnede institutioner			Arkiv- omfang	Ældste
	1840	1940	1847	1902	1956	hylde- meter	mate- riale
Overtoldinspektoratet for Østifterne						96	1821
Overtoldinspektoratet for København						340	1715
Inspektorater m.m.						52	1912
København	124	273	1	9	5	se ovf.	
Dragør			1				
Vedbæk			3				
Køge	9	17			3	24	1808
Roskilde	21	14			1	15	1778
Frederikssund	6	5			3	11	1837
Frederiksværk	4	3			1	8	1945
Helsingør	14	13	4	7	9	37	1731
Hillerød	24	8				4	1780
Holbæk	19	11			2	7	1790
Kalundborg	13	7		1	4	20	1701
Nykøbing S	9	6	1	3	8	12	1779
Rørvig (nedlagt 1903)	1		1	1		2	1801
Samsø	4	2		2	5	4	1797
Korsør	11	8	1	1	2	16	1778
Ringsted (1851-1950 under Slagelse)	12					2,5	1779
Skælskær	5	4			5	16	1726
Slagelse	12	19				27	1838
Sorø (1851 under Slagelse)	8					0,3	1883
Fakse (oprettet 1901)					1	0,5	1895
Næstved	23	9	2	1	1	33	1800
Præstø	10	3	1		2	15	1779
Stege	10	4		2	5	25	1774
Store Heddinge	10		2	2		2,5	1806
Vordingborg	14	6	1	2	5	18	1780
Allinge	0	1		3	2	15	1840
Bornholms Toldinspek- torat (nedlagt 1928)						11	1711
Christiansø (nedlagt 1851) 0						1	1830
Gudhjem (nedlagt 1946) 0		1				1,5	1841
Hasle (nedlagt 1962)	4	2			1	5,5	1841
Neksø	5	3		1	2	5,5	1820
Rønne	6	4	1	2	2	26	1711
Svaneke (nedlagt 1959)	4	2		1	3	10	1841

	Befolknings- underlag i ‰		Underordnede institutioner			Arkiv- omfang	Ældste materiale
	1840	1940	1847	1902	1956	hylde- meter	
Maribo-Bandholm	7	7		1	8	4	1798
Gedser (oprettet 1889)		0		1	1	0,1	1921
Nakskov	15	10	1	2	4	11	1779
Nykøbing F	10	8	1	3	4	9	1775
Nysted	4	2		1	3	4,5	1817
Rødby	6		1			2	1775
Rødbyhavn (oprettet 1963)						7,5	1963
Sakskøbing	7	4	1	1	1	6,5	1779
Stubbekøbing	6	3		2	5	10	1730
Overtoldinspektoratet for Fyn						0,5	1847
Assens	12	7		6	8	19	1779
Bogense	8	3			2	9	1725
Kerteminde	5	2		1	1	3	1785
Middelfart	15	7		2	2	1	1819
Odense	35	39	1		5	76	1746
Fåborg	17	8	1	5	7	11	1763
Marstal		1		1	2	12	1787
Nyborg	11	7	1	1	1	14	1779
Rudkøbing	13	5		4	6	13	1700
Svendborg	22	14	1	2	10	25	1781
Ærøskøbing	8	2		2	2	6	1803
Overtoldinspektoratet for (Nørre-)Jylland						107	1819
Frederikshavn	9	9		2	7	46	1823
Hjørring	24	16	4	2	2	10	1773
Løkken (1860-94)	2					1	1851
Skagen	1	1			2	7,5	1756
Sæby	11	8	1	2	4	8,5	1779
Nykkøbing M	10	7			6	11	1778
Thisted	29	15	4	8	9	30	1773
Løgstør	9	6			2	8,5	1779
Nibe (nedlagt 1903)	6					8	1800
Ålborg	22	43		3	6	54,5	1688
Skive	10	10			2	16	1770
Viborg	18	20			1	8,5	1779
Anholt (nedlagt 1906)						0,1	1817
Ebeltoft (nedlagt 1968)	7	4		3	3	18	1775
Grenå	8	6		2	4	10	1706
Hobro	8	21			4	6	1791
Mariager (nedlagt 1923)	17		1	3		3	1779
Randers	30	24	2	2	3	23	1718
Århus	35	48	1	2	5	81	1700
Horsens	35	24		2		47,5	1776
Silkeborg (1958-69)						1,5	1958
Skanderborg (1958-69)						2	1958

	Befolknings- underlag i ‰		Underordnede institutioner			Arkiv- omfang	Ældste materiale
	1840	1940	1847	1902	1956	meter	
Skanderborg-							
Silkeborg (ændret 1958)	24	14				20	1779
Fredericia	15	10			3	23	1830
Hejls (1865-73)						0,5	1865
Kolding	12	19			3	30	1701
Taps (1865-1902)				3		2	1865
Vamdrup (1866-1921)				2		6	1866
Vejle	17	18		1	2	29	1698
Herning (oprettet 1894)		12				19	1894
Holstebro	10	9				12	1779
Lemvig	9	7	1	2	4	31	1798
Ringkøbing	18	12	2	2	4	23	1698
Struer (oprettet 1908)		3			2	12	1857
Egebæk (1865-1901)						0,5	1865
Esbjerg (oprettet 1874)		17		2	4	51	1874
Fanø (nedlagt 1925)	2			1		4	1821
Foldingbro (1865-81)						1	1864
Hjerting (nedlagt 1874)						2	1773
Ribe	3	7		6	4	10	1767
Varde	22	11	1	3	5	16	1778
Haderslev		16			7	8	1920
Egersund						0,1	1921
Gråsten		5				0,1	1963
Padborg		2				16	1920
Sønderborg		8			5	4	1924
Åbenrå		7			4	2	1920
Tønder		9			5	0,1	1920

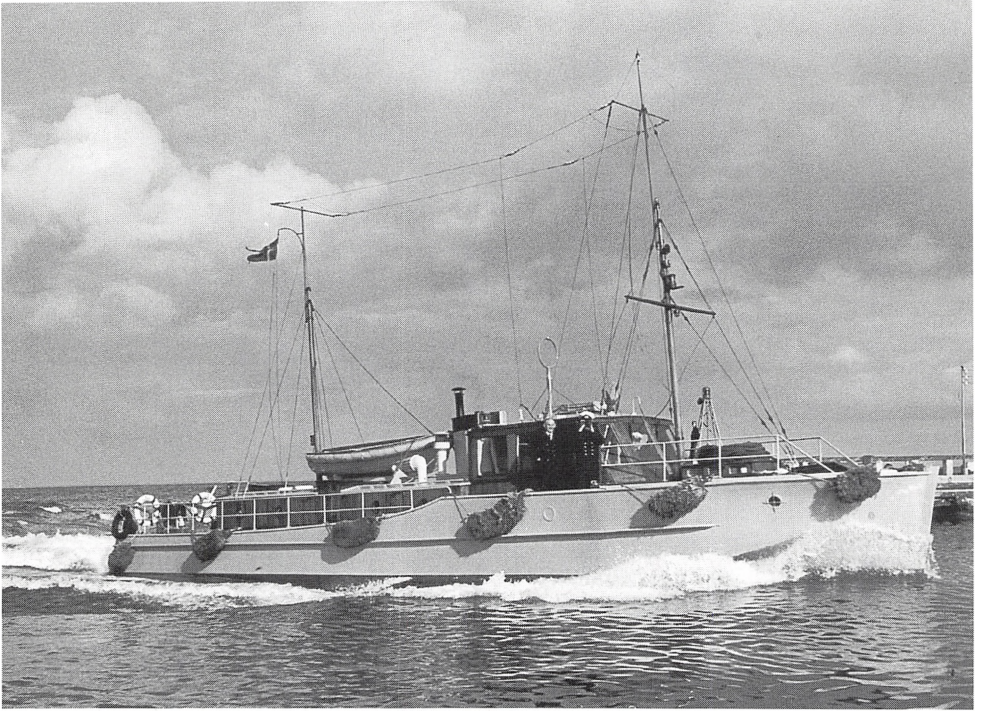
Kilder: Statistiske Meddelelser, 4,37, 1911, s. 2-93, 150-65. Cirkulære-Samling (Generaldirektoratet for Skattevæsenet), 1892, nr.4. Statistiske Meddelelser, 4,113,3, 1941, s.87.

Anm.: Toldstederne er opstillet i samme orden som i Trap: Danmark. Ældste arkivmateriale: slutårene er ikke angivet, men de er i almindelighed 1969, mens undtagelserne er følgende: Roskilde 1967, Helsingør 1962, Rørvig 1913, Ringsted 1967, Sorø 1941, Stege 1965, Bornholms toldinspektør 1930, Christiansø 1858, Gedser 1966, Maribo-Bandholm 1910, Nakskov 1956, Nykøbing F 1926, Nysted 1955, Rødby 1927, Saksøbing 1964, Stubbekøbing 1953, Hjerring 1949, Løkken 1931, Skagen 1950, Sæby 1950, Anholt 1818, Vamdrup 1939, Fanø 1915, Foldingbro 1806, Hjerting 1949, Egersund 1928, Åbenrå 1967 og Tønder 1944.

I oversigten er ikke medtaget følgende toldsteder, hvorfra der ikke er bevaret arkiver: Karrebæksminde, Dragsminde, Læsø, Hirtshals, Hjarbæk, Hadsund, Kolding-Haderslev chaussé, Gelsbro, senere Skallebæk, Kalvslund, List og Amrum.

Fortegnelse over krydstoldfartøjer med stationer og postadresser 1871 og 1902

Station 1871	Station 1902	Postadresse
Sundets søndre del	Sundets søndre del	København
Køge Bugt		Køge
Sundets nordre del	Sundets nordre del	Helsingør
Samsø Bælt		Kalundborg
	Store Bælts østlige del	Korsør
Præstø Bugt		Fakse pr. Rønnede
	Præstø Bugt	Rødvig
Syd for Sjælland		Vordingborg
	Syd for Sjælland	Masnedsund
Rågø Sund		Fejø pr. Stokkemarke
Langelands Bælt		Vindeby pr. Nakskov
Fehmern Bælt	Fehmern Bælt	Tårs pr. Nakskov
Rødsand		Nysted
	Rødsand	Gedser Station
Grønsund	Grønsund	Stubbekøbing
Lille Bælts mellemste del	Lille Bælts mellemste del	Assens
Lille Bælts søndre del		Assens
Bjørnsknude		Bogensø
	Æbelø og Bjørnsknude	Snaptun pr. Horsens
Odense Fjord		Kerteminde
	Odense Fjord	pr. Mesinge Station
Lille Bælts nordre del	Lille Bælts nordre del	Middelfart
Syd for Fyn	Syd for Fyn	Fåborg
Vejsnæs Bugt	Vejsnæs Bugt	Marstal
Sprogø		Nyborg
	Store Bælts vestlige del	Nyborg
	Svendborgsund	Svendborg
Skjoldenæs	Skjoldenæs	Ærøskøbing
Læsørende	Læsørende	Frederikshavn
Stensnæs		Hals pr. Ålborg
Fornæs	Fornæs	Grenå
Ålborg Bugt		Udbyhøj pr. Randers
	Ålborg Bugt	Hals
Århus Bugt	Århus Bugt	Århus
Grådyb		Nordby på Fanø
	Grådyb	Esbjerg
Knuddyb		Sønderho
Syd for Manø	Manø	Manø pr. Ribe
Argus inspektionsskib	Argus inspektionsskib	Krydstoldinspektoratet i København

Toldkrydseren M/S Falken ca. 1959, fotograferet i Dragør. Ved rælingen ses styrmand Johannes Larsen og – med kikkert – bådfører Tage Jørgensen. Foto i Told•Skat Museet.

Register over toldsteder og underordnede institutioner ca. 1750-1969

Omfatter toldsteder (kursiveret) og samtlige toldkontrolposter, toldkontrolsteder, fortoldningssteder, toldopsynsmandsposter, strandkontroldistrikter og grænsegendarmerianmeldelsesposter med angivelse af toldstedet, hvorunder de hører, uden hensyn til, om der er bevaret materiale, med henvisning til registratur: LAK = Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm, LAO = Landsarkivet for Fyn, LAV = Landsarkivet for Nørrejylland og LAÅ = Landsarkivet for Sønderjylland, jfr. oversigten s. 159.

Agersø, se Skælskør LAK 1
Agger, se Thisted LAV 2
Agger Kanal vagtskib, se Thisted LAV 1
Aggersund, se Løgstør LAV 1
Allinge LAK 2
Als, se Mariager LAV 3
Alsodde, se Mariager LAV 3 og Hobro LAV 1
Amager, se Overtoldinspektoret for København
Anholt, LAV 3 og se Grenå LAV 3
Arnager, se Rønne LAK 2
Asnæs, se Kalundborg LAK 1
Assens LAO
Aså, se Sæby LAV 1
Augustenborg, se Sønderborg LAÅ
Aventoft, se Tønder LAÅ
Avernakø, se Fåborg LAO
Avernæs, se Assens LAO
Avn, se Haderslev LAÅ
Bagenkop, se Rudkøbing LAO
Ballen, se Samsø LAK 1
Ballum, se Tønder LAÅ
Ballum Sluse, se Tønder LAÅ
Bandholm-Maribo se *Maribo-Bandholm* LAK 2

- Bangsbostrand, se Sæby LAV 1
 Barsø, se Åbenrå LAÅ
 Beiers, se Tønder LAÅ
 Billund, se Kolding LAV 5
 Binderup, se Kolding LAV 5
 Bisserup, se Næstved LAK 1 og Skælskør LAK 1
 Bjerregård, se Varde LAV 6 og Ringkøbing 4
 Blans, se Sønderborg LAÅ
 Blokhus, se Ålborg LAV 1
 Blåvand, se Varde LAV 6
 Boderne, se Rønne LAK 2
 Boeslum (Strand), se Ebeltoft LAV 3
Bogense LAO
 Bogense Havn, se Bogense LAO
 Bogø, se Assens LAO og Stubbekøbing LAK 2
Bornholms toldinspektorat LAK 2
 Botø, se Botø
 Boulstrup Strand, se Århus LAV 3
 Branden, se Skive LAV 2
 Brandsø, se Assens LAO
 Brunsnæs, se Gråsten LAÅ
 Brydegård, se Assens LAO
 Brønøre, se Vamdrup LAV 5 og Taps LAV 5
 Brøndbyvester (Strand), se København LAK 4
 Brønderslev, se Hjørring LAV 1
 Bøgelhus, se Tønder LAÅ
 Bøgeskov, se Store Heddinge LAK 1 og Køge LAK 1
 Bøjden, se Fåborg LAO
 Bønnerup (Strand), se Grenå LAV 3
 Bønsvig Nakke, se Præstø LAK 2
 Bøtø, se Gedser LAK 2
 Bøtø Strand, se Nykøbing Falster LAK 2
 Bågø, se Assens LAO
 Cementfabrikkerne i Mariager Fjord, se Hobro LAV 1
 Christiansminde, se Odense LAO
Christiansø, se LAK 2 og Svaneke LAK 2
 Dagelykke, se Rudkøbing LAO
 Daugårdstrand, se Vejle LAV 5
 Dokkedal, se Ålborg LAV 1
Dragør og se København LAK 4
Dragsminde, LAK, ikke medtaget, nedlagt i 1700-årene
 Drejø, se Svendborg LAO
 Dronninglund, se Sæby LAV 1
 Dyreborg, se Fåborg LAO
 Dyvig, se Sønderborg LAÅ
Ebeltoft LAV 3
Egebæk LAV 6 og se Ribe LAV 6
Egersund LAÅ og se Gråsten LAÅ
 Eghoved, se Marstal LAO
 Ellundvejen, se Padborg LAÅ
 Emtækær, se Assens LAO
 Endelave, se Horsens LAV 5
 Enebærodde, se Odense LAO

Bygningstegning til tjenestebolig for toldopsynet ved Gedser toldsted. Bygningen blev tegnet af arkitekt J. D. Herholdt (1818-1902), København, og som det fremgår, var der som for statens øvrige bygninger tale om et gedigent, veludstyret bygningsværk. Overtoldinspektoratet for Østifternes arkiv, E 270, Sager vedr. toldkammerbygninger, Gedser, LAK.

Esbjerg LAV 6 og se Varde LAV 6
Esby på Helgenæs, se Ebeltoft LAV 3
Espergærde, se Helsingør LAK 1
Fakkegrav, se Vejle LAV 5
Fakse (Fakse ladeplads) LAK 2 og se Præstø LAK 2
Fakse Ladeplads Havn, se Fakse LAK 2
Falsled, se Fåborg LAO
Fanø LAV 6 og se Esbjerg LAV 6
Farris, se Vamdrup LAV 5
Febbersted, se Thisted LAV 2
Feggesund, se Nykøbing Mors LAV 2
Fejrup, se Ebeltoft LAV 3
Fejø, se Maribo-Bandholm LAK 2
Femø, se Maribo-Bandholm LAK 2
Fjaltring, se Lemvig LAV 4
Fjællebro, se Fåborg LAO
Foldingbro LAV 6 og se Vamdrup LAV 5
Fredericia LAV 5
Frederikshavn LAV 1
Frederikssund LAK 1
Frederiksværk LAK 1
Frydenborg, se Kolding LAV 5
Fryndal, se Åbenrå LAÅ
Fuglsang, se Nysted LAK 2
Fur, se Nykøbing Mors LAV 2
Fursund, se Nykøbing Mors LAV 2
Fynshav, se Sønderborg LAÅ
Fæggesund, se Nykøbing Mors LAV 2

- Fænø, se Middelfart LAO
 Færkervig, se Nykøbing Mors LAV 2
 Føns, se Middelfart LAO
Fåborg LAO
 Gamle Ålbo, se Kolding LAV 5
 Gedesskov, se Gedser LAK 2
Gedser LAK 2 og se Nykøbing Falster LAK 2
 Gelsbro, se Ribe LAV 6
 Gerrild, se Grenå LAV 3
 Gilleleje, se Helsingør LAK 1
 Gjøll, se Ålborg LAV 1
 Gl. Kalkbrænderi, se København LAK
 Glatved, se Ebeltoft LAV 3 og Grenå LAV 3
 Glyngøre, se Nykøbing Mors LAV 2
 Glænø, se Skælskør LAK 1
 Gredstedbro, se Ribe LAV 6
Grenå LAV 3
 Grenå Havn, se Grenå LAV 3
 Grindsted, se Kolding LAV 5
 Grærup, Se Blåvand, Esbjerg LAV 6
 Grønsund (Færgebro), se Stubbekøbing LAK 2
Gråsten LAÅ
Gudbjerg LAK 2
 Guldborg, se Nykøbing Falster LAK 2
 Gøl, se Ålborg LAV 1
Haderslev LAÅ
Hadsund, se Mariager LAV 3 og Hobro LAV 1
 Halk (Hoved), se Haderslev LAÅ
 Hals, se Ålborg LAV 1
 Hammerhavnen, se Allinge LAK 2
 Hansted, se Thisted LAV 2
 Harboøre, se Lemvig LAV 4
Hasle LAK 2
 Haslev, se Køge LAK 1
 Havervad, se Ribe LAV 6
 Havneby på Rømø, se Tønder LAÅ
 Havnen, se under bynavnet
 Havnsø, se Nykøbing Sjælland LAK 1
Hejls LAV 5 og se Kolding LAV 5 og Taps LAV 5
 Helgenæs, se Ebeltoft LAV 3
 Hellebæk, se Helsingør LAK 1
 Hellerup (Tuborg), se København LAK 4
 Helnæs, se Assens LAO
Helsingør LAK 1
 Helsingør Nordhavn, se Helsingør LAK 1
Herning LAV 4
 Hesnæs, se Stubbekøbing LAK 2
 Hesselø, se Nykøbing Sjælland LAK 1
 Hevringholm, se Randers LAV 3
Hillerød LAK 1
Hirtsbals LAV 1 og se Hjørring LAV 1
 Hirsholmene, se Frederikshavn LAV 1
Hjarbæk, LAV, ikke medtaget, nedlagt 1865 efter kort eksistens

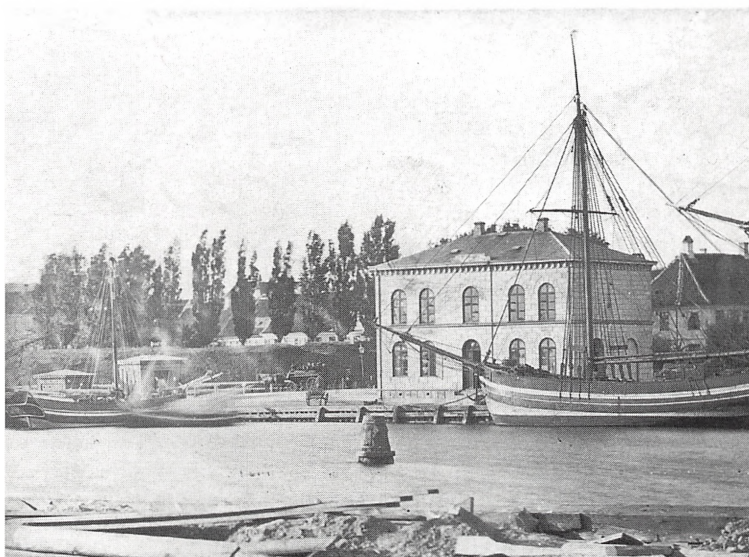

Helnæs strandkontrollørbolig, ca. 15 km sydøst for Assens, ca. 1906. Helnæs strandkontrollørpost var en af de ca. 125 poster med strandkontrollører og toldopsynsmænd, der fandtes på dette tidspunkt. Foto i Told• Skat Museet.

- Hjelm, se Ebeltoft LAV 3
- Hjerpsted, se Tønder LAÅ
- Hjerting LAV 6 og se Esbjerg LAV 6
- Hjørring LAV 1
- Ho, se Varde LAV 6
- Hobro LAV 1
- Holbæk LAK 1
- Holstebro LAV 4
- Holt(e), se Foldingbro LAV 6 og Vamdrup LAV 5
- Hornbæk, se Helsingør LAK 1
- Horsens LAV 5
- Hou, se Ålborg LAV 1
- Hou, se Århus LAV 3
- Hulsig, se Skagen LAV 1
- Humlebæk, se København LAK 4
- Hundested, se Rørvig LAK 1 og Fredriksværk LAK 1
- Hurup (Øster Hurup), se Mariager LAV 3 og Hobro LAV 1
- Husby, se Ringkøbing LAV 4
- Hvalpsund, se Viborg LAV 2
- Hvide Sande, se Ringkøbing LAV 4
- Højen (Gammel Skagen), se Skagen LAV 1
- Højer, se Tønder LAÅ
- Hømlund, se Ribe LAV 6
- Høruphav, se Sønderborg LAÅ
- Hårbølle (Strand), se Stege LAK 2
- Ikast, se Herning LAV 4
- Jels, se Vamdrup LAV 5
- Jels-Bastrup, se Vamdrup LAV 5

- Jerup, se Frederikshavn LAV 1
 Juelsminde, se Horsens LAV 5
 Jydelejet, se Stege LAK 2
 Kalkbrænderierne, se København LAK 4
 Kallehave, se Vordingborg LAK 2
Kalundborg LAK 1
 Kalveboderne, se København LAK 4
 Kalvehave, se Vordingborg LAK 2
Kalvslund LAV 6 og se Foldingbro LAV 6 og Ribe LAV 6
 Kalø, se Åbenrå LAÅ
 Kaløvig, se Århus LAV 3
 Kandestederne, se Frederikshavn LAV 1
 Karlslunde, se Køge LAK 1
 Karrebæksminde, se Næstved LAK 2
 Kastrup, se København LAK 4
 Kegnæs (Færge), se Sønderborg LAÅ
Kerteminde LAO
 Kjær Mølle, se Kolding LAV 5
 Klint, se Nykøbing Sjælland LAK 1
 Klintebjerg, se Odense LAO
 Klintholm, se Stege LAK 2
 Klitmøller, se Thisted LAV 2
 Kløkkerholm, se Ebeltøft LAV 3
 Kläby, se Ribe LAV 6
 Knagemøllen, se Vamdrup LAV 5
 Knebel, se Århus LAV 3
 Knebel Vig, se Ebeltøft LAV 3
 Knudshoved (Odde), se Vordingborg LAK 2
 Koldby (Kås), se Samsø LAK 1
Kolding LAV 5
 Kolding-Haderslev chaussée, se Taps, Vamdrup og Kolding LAV 5
 Kollund, se Padborg LAÅ
 Kongelunden, se København LAK 4
 Kongshoved-Gåsvig, se Sønderborg LAÅ
 Korshavn, se Kerteminde LAO
Korsør LAK 1
 Kragenæs, se Maribo-Bandholm LAK 2
 Kramnese/Kramnitse, se Nysted LAK 2, Rødby LAK 2 og Maribo-Bandholm LAK 2
 Krik, se Thisted LAV 2
 Krudttårnsvejen, se København LAK 4
 Kruså, se Padborg LAÅ
 Kulhusene, se Frederikssund LAK 1
 Kyndby, se Frederikssund LAK 1
København LAK 4
Køge LAK 1
 Laksmølle, se Åbenrå LAÅ
 Langø, se Nakskov LAK 2
 Langøre, se Samsø LAK 1
 Lehnskovhuse, se Svendborg LAO
Lemvig LAV 4
 Lild(strand), se Thisted LAV 2
 Lilleheden, se Hjørring LAV 1

Toldkammeret i Nyborg ca. 1870. Bygningen er opført 1856-57 i to etager og tjente endnu i 1960'erne som toldkammer. Foto i Told•Skat Museet.

- Limfjorden (=Hals), se Ålborg LAV 1
- Lindhoved, se Assens LAO
- Listed, se Svaneke LAK 2
- Lodshuset, se Skælskør LAK 1
- Lohals, se Rudkøbing LAO
- Lufthavnen, se København LAK 4
- Lumsås, se Nykøbing Sjælland LAK 2
- Lundeborg, se Svendborg LAO
- Lundø, se Skive LAV 2
- Lyngsodde, se Fredericia LAV 5
- Lyø, se Fåborg LAO
- Læsø, se Frederikshavn LAV 1
- Løgstør LAV 1
- Løkken LAV 1 og se Ålborg LAV 1 og Hjørring LAV 1
- Lønsemaj, se Sønderborg LAÅ
- Lønstrup, se Hjørring LAV 1
- Mandø, se Ribe LAV 6
- Mariager LAV 3 og se Hobro LAV 3
- Maribo-Bandholm LAK 2
- Marstal LAO
- Masnedsund, se Vordingborg LAK 2
- Masnød (Flak), se Vordingborg LAK 2
- Mellerup, se Randers LAV 3
- Middelfart LAO
- Mommark, se Sønderborg LAÅ
- Mullerup, se Korsør LAK 1
- Munkebo, se Odense LAO
- Møllehus, se Tønder LAÅ

Mølskov, se Sønderborg LAÅ
Mørkholt Hage, se Vejle LAV 5
Nakskov LAK 2
Nappedam, se Århus LAV 3 og Randers LAV 3
Neksø LAK 2
Nibe LAV 1 og se Ålborg LAV 1
Nielsbygård, se Vamdrup LAV 5
Nordborg, se Sønderborg LAÅ
Nordborg Fyr, se Sønderborg LAÅ
Nordby, se Fanø LAV 6 og Esbjerg LAV 6
Norsminde, se Århus LAV 3
Nyborg LAO
Nygård, se Sønderborg LAÅ
Nyhusevejen, se Padborg LAÅ
Nykøbing Falster LAK 2
Nykøbing Mors LAV 2
Nykøbing Sjælland LAK 1
Nykøbing Sjælland Havn, se Nykøbing Sjælland LAK 1
Nymindegab, se Ringkøbing LAV 4 og Varde LAV 6
Nyord, se Stege LAK 2
Nysted LAK 2
Nysted Havn, se Nysted LAK 2
Næbbet, se Præstø LAK 2
Næstved LAK 2
Nørre Vorupør, se Thisted LAV 2
Nørreby (Hals), se Bogense LAO
Nørresundby, se Ålborg LAV 1
Obbekær, se Ribe LAV 6
Odder, se Århus LAV 3
Odesund Nord, se Thisted LAV 2
Odesund Syd, se Thisted LAV 2 og Struer LAV 4
Odense LAO
Odsherred, se Nykøbing Sjælland LAK 1
Oksevejen, se Padborg LAK
Ommel, se Marstal LAO og Ærøskøbing LAO
Omø, se Skælskør LAK 1
Onsevig, se Nakskov LAK 2
Oreby (Oureby), se Saksøbing LAK 2 og Bandholm-Maribo LAK 2
Orehoved, se Nykøbing Falster LAK 2
Orehæld, se Stege LAK 2
Orø (Ovrø), se Holbæk LAK 1
Overø, se Holbæk LAK 1
Padborg LAÅ
Pebersmark, se Tønder LAÅ
Plovstrup, se Foldingbro LAV 6
Pomlerende, se Stege LAK 2
Præstø LAK 2
Randers LAV 3
Randers Fjord, se Randers LAV 3
Reersø, se Korsør LAK 1
Refshalevejen, se København LAK 4
Refsnæs, se Kalundborg LAK 1
Revsøre, se Svendborg LAO

- Ribe* LAV 6
 Ribe-Tønder chaussée, se *Ribe* LAV 5
Rimmerstrand, se *Lemvig* LAV 4
Ringkøbing LAV 4
Ringsted LAK 1 og se *Slagelse* LAK 1
Rise, se *Marstal* LAO
Roborghus, se *Esbjerg* LAV 6
Rone Klint, se *Præstø* LAK 2
Roskilde LAK 1
Roskilde Havn, se *Roskilde* LAK 1
Rudbøl, se *Tønder* LAÅ
Rudkøbing LAO
Rugårdsstrand, se *Ebeltoft* LAV 3 og *Randers* LAV 3
Rungsted, se *København* LAK 4
Rødby LAK 2 og se *Maribo-Bandholm* LAK 2
Rødbyhavn (*Rødby Havn*), LAK 2 og se *Maribo-Bandholm* LAK 2
Rødvig, se *Store Heddinge* LAK 1 og *Køge* LAK 1
Rømø, se *Tønder* LAÅ
Rømø, Havneby, se *Tønder* LAÅ
Rømø, Toftum, se *Tønder* LAÅ
Rønne LAK 2
Rønshoved, se *Padborg* LAÅ
Rørvig LAK 1 og se *Nykøbing Sjælland* LAK 1
Rågeleje, se *Helsingør* LAK 1
Sakskøbing LAK 2
Samsø LAK 1
Sandager, se *Gråsten* LAÅ
Sandagernæs, se *Assens* LAO
Sandbjerg, se *Sønderborg* LAÅ
Sandersvig, se *Haderslev* LAÅ
Sandvig, se *Allinge* LAK 2
Sejerø, se *Kalundborg* LAK 1
Sidinge, se *Nykøbing Sjælland* LAK 1
Silkeborg LAV 3
Siltoft, se *Tønder* LAÅ
Sjællands Odde, se *Nykøbing Sjælland* LAK 1
Skagen LAV 1 og *Frederikshavn* LAV 1
Skagen Fyr, se *Skagen* LAV 1
Skallebæk LAV 6 og se *Egebæk* LAV 6 og *Ribe* LAV 6
Skallingen, se *Varde* LAV 6
Skanderborg LAV 3
Skanderborg og Silkeborg LAV 3
Skive LAV 2
Skjern, se *Ringkøbing* LAV 4
Skodborghus, se *Foldingbro* LAV 6 og *Vamdrup* LAV 5
Skodsborg, se *København* LAK 4
Skomagerhus, se *Padborg* LAÅ
Skotterup, se *Helsingør* LAK 1
Skoubostrand, se *Svendborg* LAO
Skovshoved, se *København* LAK 4
Skælskør LAK 1
Skærbæk, se *Fredericia* LAV 5
Slagelse LAK 1

- Sletten, se København LAK 4
 Sletterhage, se Ebeltoft LAV 3 og Århus LAV 3
 Slettestrand, se Thisted LAV 2
 Slipshavn, se Nyborg LAO
 Snaptun, se Horsens LAV 5
 Snekkersten, se Helsingør LAK 1
 Snøgebæk, se Neksø LAK 2
 Snøde Øre, se Rudkøbing LAO
 Sofiedal, se Tønder LAÅ
 Sortsø, se Stubbekøbing LAK 2
 Sorø LAK 1 og se Slagelse LAK 1
 Spodsbjerg, se Rudkøbing LAO
 Spramhuse, se Åbenrå LAÅ
 Starreklint, se Nykøbing Sjælland LAK 1
 Staurhoved, se Middelfart LAO
 Stavreby, se Præstø LAK 2
 Stege LAK 2
 Stenbjerg, se Thisted LAV 2
 Stevning Nor, se Sønderborg LAÅ
 Stige, se Odense LAO
 Stignæs, se Skælskør LAK 1
 Storebeddinge LAK 1 og se Køge LAK 1
 Strandby, se Frederikshavn LAV 1
 Strandhuse, se Fåborg LAO
 Strand(s), se Ebeltoft LAV 3
 Struer LAV 4 og se Holstebro LAV 4
 Strynø, se Rudkøbing LAO
 Stubbekøbing LAK 2
 Stubberup, se Nysted LAK 2
 Størtom, se Åbenrå LAÅ
 Sundby (Nørre), se Ålborg LAV 1
 Sundsøre, se Skive LAV 2
 Svaneke LAK 2
 Svendborg LAO
 Søby LAV 1
 Sæd, se Tønder LAÅ
 Sænebugten, se Allinge LAK 2
 Søby, se Ærøskøbing LAO
 Sønder Lyngvig, se Ringkøbing LAV 4
 Sønder Vilstrup, se Haderslev LAÅ
 Sønder Åby, se Middelfart LAO og Assens LAO
 Sønderborg LAÅ
 Sønderhav, se Padborg LAÅ
 Sønderho, se Fanø LAV 6 og Esbjerg LAV 6
 Sønderstrand, se Nakskov LAK 2
 Søndervig, se Ringkøbing LAV 4
 Tambøhus, se Thisted LAV 2
 Taps (Kolding-Haderslev chaussé) LAV 5 og se Vamdrup LAV 5 og
 Kolding LAV 5
 Tejn, se Allinge LAK 2
 Thisted LAV 2
 Thorsminde, se Lemvig LAV 4
 Thorup(strand), se Løgstør LAV 1 og Thisted LAV 2

- Thyborøn, se Lemvig LAV 4
 Thyborøn toldvagtskib, se Thisted LAV 2
 Tissinghuse, se Nykøbing Mors LAV 2
 Tisvildeleje, se Helsingør LAK 1
 Tobøl, se Foldingbro LAV 6
 Toftum på Rømø, se Tønder LAÅ
 Tornby, se Hjørring LAV 1
 Torsminde, se Lemvig LAV 4
 Torup, se Ebeltoft LAV 3
 Torøhuse, se Assens LAO
 Tranderup, se Ærøskøbing LAO
 Trappeskov, se Marstal LAO
 Trelldenæs, se Fredericia LAV 5
 Tromnæs, se Stubbekøbing LAK 2
 Tuborg, se København LAK 4
 Turø(bund), se Svendborg LAO
 Tversted (Øster), se Hjørring LAV 1 og Frederikshavn LAV 1
 Tykby, se Varde LAV 6
 Tønder LAÅ
 Tågense, se Nysted LAK 2
 Tårnbæk, se København LAK 4
 Tårs, se Nakskov LAK 2
 Tårs, se Hjørring LAV 1
 Udbyhøj, se Randers LAV 3
 Ulfshale, se Stege LAK 2
 Understed, se Sæby LAV 1
 Urne, se Bandholm-Maribo LAK 2
 Vamdrup LAV 5 og se Kolding LAV 5
 Vang, se Allinge LAK 2
 Varde LAV 6
 Varnæs, se Åbenrå LAÅ
 Vedbæk, se København LAK 4
 Wedellsborg (Bro)(Tybrind Vig), se Assens LAO
 Vedersø, se Ringkøbing LAV 4
 Vedsted (Vester), se Ribe LAV 6
 Vejen, se Kolding LAV 5
 Vejle LAV 5
 Vejrs, se Varde LAV 6
 Vejstrup, se Taps LAV 5 og Kolding LAV 5
 Vemmenæs, se Svendborg LAO
 Venø, se Struer LAV 4
 Vester Tversted, se Hjørring LAV 1
 Vester Vedsted, se Ribe LAV 6
 Vesterklit, se Hjørring LAV 1
 Vesterø på Læsø, se Frederikshavn LAV 1
 Viborg LAV 2
 Vigsø, se Thisted LAV 2
 Viktoriablad, se Haderslev LAÅ
 Vile, se Skive LAV 2
 Villebøl, se Foldingbro LAV 6
 Villingebæk, se Helsingør LAK 1
 Vilslev, se Ribe LAV 6
 Vilsund, se Nykøbing Mors LAV 2

Vindved, se Tønder LAÅ
Virksund, se Viborg LAV 2
Visbyå, se Thisted LAV 2
Voer, se Randers LAV 3
Voerså, se Sæby LAV 1
Vordingborg LAK 2
Vordingborg Havn, se Vordingborg LAK 2
Vornæs, se Svendborg LAO
Ærøskøbing LAO
Ærøskøbing Havn, se Ærøskøbing LAO
Øer(ne), se Ebeltoft LAV 3
Ørbyhage, se Haderslev LAÅ
Øster Hurup, se Hobro LAV 1
(Øster) Tversted, se Hjørring LAV 1 og Frederikshavn LAV 1
Østerby på Læsø, se Frederikshavn LAV 1
Åbenrå LAÅ
Åberg forstrand, se Ringkøbing LAV 4
Ålborg LAV 1
Ålbæk, se Frederikshavn LAV 1 og Skagen LAV 1
Ålegård (Ålbo), se Kolding LAV 5
Ålbæk, se Skive LAV 2
Århus LAV 3
Årsdale, se Svaneke LAK 2
Årø, se Haderslev LAÅ
Årøsund, se Haderslev LAÅ
Åsø, se Rudkøbing LAO

Litteratur

Foruden de s. 159 anførte toldregistraturer udgivet af landsarkiverne og de s. 20-24 anførte lovsamlinger og håndbøger m.m. er benyttet følgende:

Andersen, Tove Wihlborg, og Gunnar Jakobsen: Dansk toldhistorisk bibliografi -1982. Direktoratet for Toldvæsenet, 1981.

Bebrens, C.: Toldvæsen. (Salmonsens konversationsleksikon, 2. udg., 23, 1927, s. 565-74).

Betænkning om Toldgrænsekorpset. Betænkning nr. 457, 1967.

Betænkning om toldvæsenets struktur, 1967.

Collegial-Tidende, 1798-1848.

Dansk lovregister, 1928-69.

Dansk toldhistorie, 1. Fra åretold til toldetat. Middelalderen indtil 1660. Af *Mikael Venge*, 1987. – 2. Protektionisme og reformer, 1660-1814. Af *Henrik Becker-Christensen*, 1988. – 3. Liberalisme og frihandel, 1814-1914. Af *Henrik Fode*, 1989. – 4. Etaten og traditionerne, 1914-1945. Af *Anders Monrad Møller*, 1990. – 5. Fra importregulering til moms, 1945-1986. Af *Paul Gersmann, Alf Therkildsen og O. Tobiesen Meyer*, 1987.

Degn, Ole: Årligen en meget skøn told. Toldregnskaber og toldarkivmateriale fra Ribe fra middelalderen til 1969. (Zise, Toldhistorisk Tidsskrift, 1987, s. 124-40).

Departementstidenden, 1848-70.

Det danske toldvæsen. Red. af Herm. Andersen m.fl., 1932.

Fode, Henrik: Han røber i det hele mangel på omløb i hovedet... (Zise, Toldhistorisk Tidsskrift, 1987, s. 12-17).

Fode, Henrik: Brug toldarkiverne. Her især fra det 19. århundrede – en kildegruppe til næsten alt. (Fortid og Nutid, 1990, s. 171-204).

Hjorth, Karen: Toldvæsenets arkiver i Rigsarkivet og landsarkiverne. En oversigt over administration og arkiver 1848-1965/69. (Arkiv. Tidsskrift for Arkivforskning, 10, 1985, s. 135-55).

Hof- og statskalender for Kongeriget Danmark, 1735-1969.

Håndbog for Toldetaten, 1871-1963.

- Jexlev, Thelma*: Middelalderlige toldregnskaber. En oversigt over de bevarede toldregnskaber frem til 1559 (Rigsarkivet). (Zise. Toldhistorisk Tidsskrift, 1985, s. 21-36).
- Jørgensen, Frank, og Morten Westrup*: Dansk centraladministration i tiden indtil 1848, 1982, s. 139-40, 143-44, 147, 174-77.
- Lovtidende for Kongeriget Danmark, 1870-1969.
- Møller, Anders Monrad*: Kongerigske toldregnskaber fra det 18. århundrede. (Fortid og Nutid, 26, 1975-76, s. 86-102).
- Møller, Anders Monrad*: Den ulykkelige Zise – om acciseregnskaber, en upåagtet og glemt kildegruppe. (Arkiv. Tidsskrift for Arkivvidenskab, 9, 1986, s. 201-16).
- Møller, Anders Monrad*: Konsumtionskort – toldere som topografer. (Zise. Toldhistorisk Tidsskrift, 1988, s. 109-30).
- Nørregaard, Georg*: Toldinspektøernes årsberetninger. En kilde til dansk købstadshistorie. (Fortid og Nutid, 18, 1949-52, s. 21-28).
- Rigsarkivet og hjælpemidlerne til dets benyttelse. Red. af *Wilhelm von Rosen*, I, 1983, s. 46, 255-56, 320-21, 407-23, 432-39, 455-57, 663, 685, 715, 723, 732, 883, 894, II, 1991, s. 383-399, 1753-1770, 1809-1813.
- Statistisk Årbog, 1896-1970.
- Svalgaard, Robert*: Krydstoldvæsenet – det sejlene toldvæsen 1824-1904, 1983.
- Told-Calender for 1847. Ved *M. W. Jørgensen*, 1847.
- Toldvæsenets telefonbog, 1967.
- Worsøe, Hans H.*: Overtoldinspektorerne. Nogle træk af baggrunden for deres oprettelse. (Zise. Toldhistorisk Tidsskrift, 1982, s. 23-28).

Opstillingssystemet

Det omfattende toldarkivmateriale, der findes i de fire landsarkiver for tiden op til 1969, er ordnet efter en fælles plan, således at materialet så vidt muligt står på samme måde i alle toldarkiverne. Af hensyn til eventuelle journaler og andre hjælpemidler er de enkelte toldsteders systemer for sagshenlæggelse og arkivering dog så vidt muligt respekteret ved ordningen og opstillingen af materialet.

Dette er der taget hensyn til i den fælles ordningsplan, hvor der i den systematiske opstilling er afsat plads til hver enkelt af de forskellige arkivalietyper, der kan forekomme i et toldarkiv, men på en sådan måde, at også en mindre specificeret placering er mulig. Ved søgning af et bestemt materiale kan man benytte det detaljerede stikordsregister til ordningsplanen, og finder man ikke det ønskede, kan man efterse det mindre specificerede materiale. Årsberetningerne har således deres bestemte plads i systemet under D ligesom også anordninger og cirkulærer under B og sager vedrørende tobaksbeskatning under F. Men findes materiale som dette ikke på disse bestemte pladser, kan det eventuelt findes under B. Korrespondance.

Korrespondancen igen kan være opstillet på forskellig måde, afhængig af tidsrum eller toldsted, idet man i ældre tid opstillede korrespondancen i kronologisk orden eller i journalnummerorden, men efterhånden udtog man enkelte eller flere sags typer (emner) til en saglig opstilling for til sidst at opstille størsteparten af materialet sagligt i orden efter reglementernes opdeling. Gennem brug af krydshenvisninger i opstillingssystemet og dettes stikordsregister er det forsøgt at hjælpe arkivbrugerne ved eftersøgningen af materiale. Det anføres således under Eftersynsskemaer under I, at disse eventuelt også vil kunne findes under F.

En oversigt over opstillingssystemets hovedgrupper findes s. 9.

T. J. Lauritz 311.454

Fr. H. Hansen

Nu den foreskrevne placat nu er beordret for at opføres
 uden indvending af 108 da med befalede Overtoldinspektoren
 af at alle som gaae til Norge med Passaasert
 Christianus, sende mig for at have ingen Billeder
 af sig. Ligeledes ogsaa. Men Overtoldinspektoren skal have
 det indtægt som i Norge med passasert indkommet.
 Overtoldinspektoren naar det foretages, naar det bliver
 Overtoldinspektoren igen Dag at alle som i Billedet
 for Overtoldinspektoren skal have Med at alle det samme
 ligesom, passasert med Overtoldinspektoren til den Høje som,
 naar det foretages, skal have, passasert Overtoldinspektoren
 med mindre passasert for Overtoldinspektoren indkommet skal
 foretages, eller med Overtoldinspektoren. Overtoldinspektoren
 er for Overtoldinspektoren den Høje for i Norge med 4 fl.
 Overtoldinspektoren for Overtoldinspektoren og fløide for passasert
 passasert for Overtoldinspektoren af denne Dag.

Johnsen
 best til
 Overtoldinspektoren
 Overtoldinspektoren
 Overtoldinspektoren

Dette meddelte til Overtoldinspektoren og for derved
 med henvisning til indkommet Overtoldinspektoren.
 Overtoldinspektoren General Toldkammer
 den 18 Apr. 1801

Christianus Lauritz
 Overtoldinspektoren
 Overtoldinspektoren Overtoldinspektoren Overtoldinspektoren

Overtoldinspektoren
 Overtoldinspektoren Overtoldinspektoren

Overtoldinspektoren

Journalsag fra Overtoldinspektoratet i Københavns arkiv. Brevet er afsendt af Vestindisk-Guineisk Rente- og General-Toldkammer 18. april 1801 og er et eksempel på, at toldarkiverne ikke blot kan belyse lokalsamfundenes økonomiske og sociale forhold, men også Danmarks-historien. Brevet oplyser, at den engelske flåde nu er bortsejlet – nemlig efter, at englænderne 2. april havde vundet Slaget på Reden. Derfor ophæves stoppet for de skibe, der skulle gå til Norge med kornvarer, idet der dog med henvisning til sikkerheden henvises til visse forholdsregler eller assurance, hvilket toldinspektøren skal meddele videre til rette vedkommende. Overtoldinspektoratet i Københavns arkiv, B 286, 1801 jan.-juni Journalsager. LAK.

Nøgle og vejledning til toldarkiverne

Tallene i parentes til sidst efter arkivaliebetegnelserne er de gruppenumre, arkiverne er ordnet efter.

A. Arkivet i almindelighed

Ældre arkivfortegnelser og arkivoversigter

B. Korrespondance

Kopibøger

Indeholder i almindelighed kopier af udgåede breve, men i enkelte tilfælde også af indgåede. I kopibøgerne kan forekomme årsberetninger, statistiske indberetninger m.m.

Kopibøger (over udgåede breve) (05).

Omfatter alle toldstedets udgåede breve.

Kopibøger A, toldinspektørens/toldforvalterens (06).

A står i denne række for toldinspektørens/toldforvalterens kopibøger. Ved cirkulære af 30. maj 1845 bestemtes, at toldsteder med både inspektør og kasserer skulle føre to journaler, og dermed to kopibøger, én for hvert embede. Denne opdeling var dog i praksis indført en kortere eller længere årrække forinden ved de forskellige toldsteder. Inspektørens journal skulle indeholde breve stilet til ham og til toldstedet eller toldkamret, kassererens journal breve stilet til ham.

Kopibøger B, toldkassererens (07).

B står i denne række for toldkassererens kopibøger, se ovenfor under Kopibøger A.

Kopibøger A, B, C osv. (08).

Omfatter kopibøger, der er opdelt i flere rækker, dvs. et system, der omfatter mere end blot toldinspektørens/toldforvalterens og toldkassererens kopibøger.

Kopibøger for oppebørselskontrollen (12).

Kopier af udgåede breve (13).

Er eventuelt placeret under eller mellem ovenstående kopibøger.

Kopibøger over indgåede breve (15).

Kopibøger over resolutioner, skrivelser, fortegnelser m.m. (18).

Tjener som visdomsbøger.

Registre til kopibøger (20).

Bilag til kopibøger (25).

Koncepter (til udgåede breve) (30).

Journaler

Journaler (brevjournaler, indgående) (40).

Omfatter hele toldstedets korrespondance.

Journaler A, toldinspektørens/toldforvalterens (41).

A står i denne række for toldinspektørens/toldforvalterens journaler, se ovenfor under Kopibøger A.

Journaler B, toldkassererens (42).

B står i denne række for toldkassererens journaler, jfr. ovenfor under Kopibøger A.

Journaler A, B, C osv. (43).

Omfatter (nyere) journaler, der er opdelt i flere rækker.

Disse kunne foruden den almindelige journal (der eventuelt var opdelt i en almindelig journal og en journal for kassererkontoret) være journaler for forbrugsbeskatning, for sager vedrørende omsætningsafgift (på chokolade- og sukkervarer, tobak, konsum-is, farvet benzin, motorkøretøjer osv.), for sager vedrørende lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, for udførselsbevillinger o.a. bevillinger, for oms og moms, for bygningsgodtgørelse, for afgifter på spiritus (herunder kafé- og restauratørjournaler) osv.

Journaler, udgående (47).

Journaler, ind- og udgående (48).

Registre til journaler (50).

Indgåede breve (55).

Omfatter indgåede breve fra tiden før indførelsen af journalerne og dermed journalnummereringen.

Journalsager

Journalsagerne kan være opstillet i journalnummerorden, men er i nyere tid almindeligvis opstillet sagligt, enten i saggrupper eller efter emner eller efter toldvæsenets reglementer, jfr. nedenfor under Journalsager, reglementsordnede.

Journalsager (bilag til journaler) (60).

Journalsager, der er opstillet i journalnummerorden, således at journalen er indgang til dem (gælder også følgende journalsager).

Journalsager A, toldinspektørens/toldforvalterens (62).

A står i denne række for toldinspektørens/toldforvalterens journalsager, se ovenfor under Kopibøger A.

Journalsager B, toldkassererens (63).

B står i denne række for toldkassererens journalsager, se ovenfor under Kopibøger A.

Journalsager A, B, C osv. (65).

Omfatter journalsager, der er opdelt i flere rækker.

Journalsager, sagligt ordnede (66).

Journalsager, der ikke er opstillet efter journalerne, og som ikke kan placeres under hovedgrupperne E, F, H eller I.

Journalsager, reglementsordnede (67).

Ordnet efter hovedpunkterne i:

Toldforvaltningsreglementet (*Tf.R.*), I-IV,

Toldbehandlingsreglementet (*Tb.R.*) og

Regnskabsreglementet (*R.R.*), i henhold til bestemmelsen i

Toldforvaltningsreglementet, kap. 5, s. 17.

Ordningen af journalsagerne efter reglementerne begyndte, efter at disse efterhånden kom frem i trykt form fra omkring 1930 og afløstes i 1975 af de nyere arkivplaner, der benyttes ved henlæggelse af sager. Ikke alle toldsteder nåede dog at gå over til en ordning efter reglementerne (jfr. s. 21-23).

Ved de forskellige toldsteder realiseredes reglementsordningen meget forskelligt, med skiftende grader af detaljering, med forskellige nummereringssystemer og forskellige rækkefølger af *Tf.R.*, *Tb.R.* og *R.R.*, idet der yderligere kunne skydes afdelinger ind, som Valutaordningen (*Val.*), Moms m.v.

I hovedtræk er opstillingen for reglementsordnede journalsager følgende:

Tf.R. I Administration og organisation, personale, løn og honorarer, budgetsager, inventar m.m.

Tf.R. II Afgift, virksomhedskontrol, moms.

Tf.R. III Skibsfart, vareførsel og oplagsvæsen m.m.

Tf.R. IV Opgaver uden for beskatningen (opkrævning af skibs- og vareafgifter og af isafgift, skibsmåling og skibsregistrering, mønstring, tilsyn med skibspapirer, lastelinjer m.m., karantænevæsen, handelsrejsende for udenlandske firmaer, skibsfartsstatistik, udstedelse af oprindelses-certifikater og landingsattester.

Tb.R. 1.del Toldfrihed og toldnedsættelse, toldberegning, angivelse, toldgodtgørelse, bevillinger m.m.

Tb.R. 2.del Tariffen og dens anvendelse.

Sølle L. N° 2.
 Schestød Tammefors N° 29
 E. Skaar Seindalens N° 16.
 Diefus indpænt N° 27.
 Schou P. H. N° 57.
 Schiøtz & Hertou Propriet N° 61.
 66. 107. 300. 391. 416. 466. 533. 559.
 551. 594. 583. 1000. 1124. 1478. 1417.
 1620. 1978.
 Schiønmecher Ingeniør N° 75.
 Schiønmecher N° 98. 665. 1684.
 Spidsten i den nord. Skattemøntens
 N° 149.
 Schmitt N° 1. Skj. 151.
 Schmitt N° 170.
 Seiler S. H. Skj. N° 172.
 Spigens forførelse af Kvindemønt
 N° 174.
 Stemplets Papir angf. N° 183.
 Lorenzen og Korregørard N° 83.
 Schmitt H. H. Seindalens N° 294.
 Skibsfragter angf. N° 280.
 Simonsen H. H. N° 296.
 Lorenzen J. O. Skj. N° 305.
 Diefus indpænt i fremmed Distrikt
 N° 324.
 Hannibal N° 364.
 Lorensen H. H. N° 380.
 Skib for gæver igennem Lat.
 Indtægter N° 394.
 Skib til Skagerrak N° 398.
 Skib med Seindalens til N° 402.
 Svane & Sjøgaard N° 415. 544.
 581. 597. 635.

Skibets Commission N° 187. 209.
 427. 502. 672. 835. 1764. 1789. 1813.
 1989.
 Skibets Kommission N° 415.
 Lorenzen J. Sjøgaard N° 432.
 Schiønmecher Ingeniør N° 454.
 Schiøtz og Seiler angf. N° 475.
 Lorenzen C. Seindalens indtægter
 N° 476.
 Lorenzen H. Sjøgaard N° 489.
 577. 575. 681. 635.
 Seiler og Seindalens Skib N° 521.
 Lorenzen J. N° 524. 571.
 Schmitt C. F. Sjøgaard N° 566.
 Sjøgaard H. N° 639.
 Sjøgaard H. N° 639.
 Seiler og Sjøgaard N° 670.
 Seindalens indtægter indtægter N° 676.
 Schiønmecher J. P. Seindalens N° 671.
 19. 671.
 H. H. Seiler N° 671.
 Skibets Indtægter og Kommissionens
 N° 796.
 Schmitt C. N° 816.
 Schmitt H. B. Skibets Indtægter N° 838.
 Schiønmecher S. N° 854. 1967.
 Seiler og Sjøgaard Sjøgaard
 indtægter N° 984.
 Seiler C. E. Skj. 995.
 Skib for gæver fra Seindalens Skib N° 1002.
 Skib til Seindalens på Skj. N° 1070.
 Seiler og Sjøgaard N° 1070.
 Skibets Indtægter og Kommissionens
 N° 1292.

Side af journal fra 1801 i Overtoldinspektoretet i Københavns arkiv. Siden giver med bogstavet S et eksempel på de indgangsmuligheder, der ofte findes i form af registre i eller til kopibøgerne og journalerne. Mellem de talrige personnavne står begreber som »Sprojten itu ved maltmøllerne«, »Spiger hidførte fra Christiania«, »Stemplets papir«, »Skibsfragter«, »Sukker udlosset i fremmed distrikt«, »Stenkul«. Overtoldinspektoretet i Københavns arkiv, B 127, 1801 D Journal. LAK.

- Tb.R. 3.del Toldstraffebestemmelser og deres anvendelse, toldrapporter m.m.
R.R. Oppebørsel og regnskabsførelse, bogføring, kvittering m.v.
Udtagne journalsager (68).
Ujournaliserede sager (69).
Anordninger, cirkulærer m.m. (protokoller eller pakker) (70).
Anordninger, cirkulærer og plakater, instruktioner, evt. også resolutioner og andre specifikke skrivelser.
Ordrebøger (75).
Indeholder anordninger, cirkulærer og ordrer, der er rettesnor for toldopsynsbetjente, vedr. ekspedition m.v., jfr. cirkulære af 18. december 1830.

C. Regnskaber

- Se også F. Forbrugsbeskatning (brænderiafgiftsbøger m.m.).
H. Indførsel og udførsel (varebøger).
I. Kontrol og inspektion (kreditoplagsprotokoller, pakhusbøger og vagtjournaler).
K. Underordnede institutioner.
L. Skibsmåling og skibsregistrering.

Hovedregnskaber

Toldbøger (05).

Herunder continuationstoldbøger, som er toldbøger omfattende flere års toldbøger. Toldbøgerne er fortegnelser over ind- og udgående varer, med angivelse af navne, og over ind- og udgående fremmede skibe, eventuelt med lister over alle i tolddistriktet hjemmehørende skibe, med angivelse af navn, drægtighed, ladning, bestemmelsessted, skipper og reders navn, byggeår m.m., desuden anholdelsesregnskaber, kredit- og transitoplagskontoer, generalregnskab, skibsopmålingsforretninger, veksler til Københavns Toldkammer, gebyrer m.m.

Bøgerne er senere delt i Indgående toldbøger og Udgående toldbøger.

Toldbøgerne kan evt. findes mellem Hovedregnskaber (se nedenfor).

Kopitoldbøger, se foregående (08).

Hovedregnskaber/generalregnskaber (kopier) (10).

Er toldstedets samlede årlige regnskaber. Det detaljerede og dokumenterede regnskab bortfaldt ved Generaldecisoratets

Nr.	fra Hændelser	Told	Løst
9.	<p>af H. P. Vinding af Bille indbragt fra Hjertente. indbr. Nr. 244 den 29de M. Myt. 3462. 1 Baller mængde med det tilhørende indfaldt.</p> <p>1 Baller Børstevand 20 Stk. 2 36 29 20 20 20 20 20 20 1 Læderhylster alle indbr. 2 38 1 Sænk til Hjertente. fra Königsberg 80 Stk. Guldbr. v. 15 20 15 20 6 36 1 1/2 Stk. Hængeslås v. 16 24 48 1/2 12 3 Stk. Lærred v. 3 2 5 2 1 2 100 Stk. Bomuld 20 1 Stk. Kåbe v. 36 38 Nr. 3 36 2 5 1 Stk. Hængeslås 36 2 2 2 2 1 1 1/2 Stk. Hængeslås 22 24 16 2 1/2 12 1 Stk. Guldbro 4 2 1 1/2 1 Stk. Hængeslås 32 2 Nr. 2 2 2 1 200 Stk. Hængeslås v. 1 2 2 2 2 2 8 80</p>	<p>8 1/2</p>	<p>16 30 30</p>
10.	<p>af W. Løye af Bille indbragt fra Hjertente. indbr. Nr. 296 den 8de Junii</p> <p>1 Stk. Hængeslås v. 16 24 48 1/2 12 1 Stk. Hængeslås v. 26 2 1/2 2 1/2 12 1/2 1 1/2 Stk. Hængeslås v. 1 2 2 2 2 2 8 80</p>	<p>12 1/2</p>	<p>4 9 30</p>
11.	<p>af H. H. Hviid af Bille indbragt fra Hjertente. indbr. Nr. 354 den 24de Junii</p> <p>1 Stk. Hængeslås v. 1 2 2 2 2 2 8 80 1 Stk. Hængeslås v. 1 2 2 2 2 2 8 80</p>	<p>8 80</p>	<p>24 28</p>

Side af told(kopi)bog fra 1855-57 fra Vejle toldarkiv. På siden redegøres for indtægterne af sund- og strømtolden 9. og 10. juni 1855, med detaljeret redegørelse for varer indført fra København af Vejle-skipperne H. P. Vinding, W. Løye og H. H. Hviid samt varer indført til København fra Königsberg af førstnævnte. Blandt varerne ses ubleget lærred, garkobber – dvs. rensat kobber – i skiver, pimpsten, bomuld, soda, potaske, rødkridt, hampefrø – og 200 stk. konkylier. B 326 Vejle toldarkiv, C (08) 1855-57 Toldkopibog. LAV.

circulære 25. april 1850, pkt. 8, der i stedet foreskrev indførelse af en generalekstrakt i kontobogen (se nedenfor).

Koncepter til hovedregnskaber/generalregnskaber (12).

Kontobøger (14).

Er en fortsættelse af hovedregnskaberne og autoriseredes for et finansår. Indeholder regnskaber over anholdelser og konfiskationer, strandingsregnskab, summarisk ekstrakt over de for ind- og udgående oppebårne afgifter og de oppebårne brændingsafgiftsbeløb, konto over udfærdigelse af adgangsbviser, kendelser af handelsrejsende og kreditoplag, konto over vignetbånd til stempling af spillekort, kontoer over modtagne deposita fra præmier til livsforsikrings- og livrenteanstalten, over indførte pakningsgenstande og over vekslere, fortegnelser over de under toldstedet og dets distrikt hjemmehørende skibe og generalregnskab for året.

Kreditkontobøger (16).

Regnskab over forretningsdrivendes kredit med hensyn til afgifter.

Biregnskaber

Er grundlag for eller til aflastning af hovedregnskaberne.

Indtægter og udgifter (20).

Intradelister (= regnskabsrapporter) (23).

Brænderiafgiftsbøger, se under F. Forbrugsbeskatning.

Intradelisterne giver i henhold til cirkulæreskrivelse af 13. maj 1864 og 9. februar 1865 fra Overtoldinspektoratet for Østifterne og af 15. maj 1890 fra Overtoldinspektoratet for Nørrejylland oversigter over indtægts- og godtgørelsesbeløb, omfattende indførselstold, stempelafgift af spillekort, pakhusleje, skibsafgift, stempelafgift af målebrev og nationalitets- og registreringscertifikater, rekognitioner (afgifter) af kniplingshandlere og kendelser (betalinger) af handelsrejsende og brændevinsbrændingsafgiftsgodtgørelser.

I 1900-årene omfattede intradelisterne et større antal poster, fordelt på fire hovedgrupper:

1. Forbrugsafgifter, herunder toldafgifter (indførselstold, pakhusleje, leje af frilagre, toldbodsarbejdspenge), spiritusafgift, ølskat, afgift af indenlandsk tilvirkning af roesukker, tobaksafgift, stempelafgift af spillekort, afgift af indenlandsk vin, cider og lignende, afgift på omsætningen af stærke drikke, omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m.m., afgift på benzin, afgift af kaffesurrogater, til lægsafgift på sukker.
2. Kendelser og gebyrer, herunder kendelser af handelsrej-

sende, legitimationskort for vin og spiritus, for tobak og chokolade m.m.

3. De til vejarbejder bestemte afgifter (omsætningsafgift af motorkøretøjer, afgift af benzin) og

4. Afgift i henhold til kornordningen (se under F , s. 103).

Toldgodtgørelser (30).

Omfatter bl.a. årlige oversigter over udbetalte toldgodtgørelser i henhold til bl.a. Cirkulæresamling nr. 2, 1845, og lov af 4. juli 1863 og 1. april 1887.

Bilag

Kopibøger over regnskabsbilag (35).

Kan rumme fortegnelser over skibe hjemmehørende ved toldstedet, målte og registrerede skibe, udstedte adgangsbøger for handelsrejsende, markedspas og næringsbøger, fortegnelser over ind- og udklarerede skibe, opgørelser af varebeholdninger m.m., idet der for en del af posterne henvises til kassebog og kassejournal.

Bilag til regnskaberne (kopier) (40).

Antegnelser og kvitancer/kvitteringer

Antegnelser (og decisioner) til regnskaberne (45).

Udarbejdet af Revisionsdepartementet i forbindelse med revisionen.

Kvitancer/kvitteringer (48).

Oversigter (ekstrakter)

Regnskabsekstrakter/oversigter (generalekstrakter, indtægter og udgifter, årlige og månedlige, kopier eller koncepter) (50).

Førtes i henhold til instruks af 12. december 1797 og kan rumme oplysninger om tilførsler af kreaturer og varer til markederne, den månedlige formaling ved møllerne, brænding ved brænderierne og arbejdsproduktion ved fabrikkerne. Disse oplysninger kan dog også ligge under D, ind- og udgående varer og skibe.

Materiale til regnskabsoversigter (generalekstrakter) (52).

Fortegnelser (designationer) over bøger og bilag vedlagt regnskabsoversigter (53).

Told- og konsumtionsregnskabsoversigter (-ekstrakter) (54).

Told- og havneregnskabsoversigter (-ekstrakter) (56).

Strømtoldsoversigter (told ved passage af Store Bælt og Lille Bælt) (58).

Indtægt	Udførelse		Indførelse		Udførelse		Indførelse		Udførelse			
	Indtægt	Udførelse	Indtægt	Udførelse	Indtægt	Udførelse	Indtægt	Udførelse	Indtægt	Udførelse		
Måned	mb.	mb.	mb.	mb.	mb.	mb.	mb.	mb.	mb.	mb.		
April	16952	53			375	11	12	18	4	37	2	
Mai	4266	42			412	77		77	3	22	7	
Juni	4020	53			318	53		11	3	19	2	
Juli	12654	67		471	279	54		14	6	62	188	
August	5486	84			53	54		13	18	85	75	
September	13489	49			10	90		12	17	27	916	
	56870	60		471	1450	57		13	49	53	60	1887
Oktober	17114	60			191	20		8	2	23	271	
November	4222	64			25	48		12	1	70	1	
December	3113	25			12	25		32	7	57	114	
	24450	53			228	93		52	11	54	386	
Januar	14200	20							23	64	7	
Februar	925	14							22	36	2	
Marts	2984	83						1	41	3	46	331
	18140	21						1	41	49	70	340
2 ^d juli	42590	74			228	93		1	93	6	84	730
J 18 ^o /62	99461	38		471	1679	48		15	46	114	68	2621

Side af regnskabsoversigt, generalekstrakt, 1861-62 fra Ålborg toldarkiv. Måned for måned angiver regnskabet indtægterne af bl.a. indførsels-, udførsels- og transittold og pakhusleje for ind- og udgående varer. B 298 Ålborg toldarkiv, C (52), 1860-66 Koncepter til generalekstrakter. LAV.

Budgetter

Budgetter (budgetbøger) (65).

Budgetsager (66).

Driftsudgifter, køb af inventar

Driftsudgifter, køb af inventar (67).

Øvrige bestyrelsesudgifter (68).

Herunder også Beretning over kontoen Øvrige

Bestyrelsesudgifter. Se også under E, Bygnings- og kontorudgifter.

Kassebøger

Kassebøger (også kaldet kassekonto, kassekontrolbøger, dagsumsbøger) (70).

Indeholder alle kontante ind- og udbetalinger, med bilagsnumre, jfr. kassekladder; de enkelte poster står i kronologisk orden, ikke kontovis. Jfr. cirkulære 28. december 1841. Kassebogen var indtil april 1873 en årsbog, hvorefter den blev en månedsbog. Den skulle foruden indtægterne og udgifterne efter kassekladden indeholde det daglige oppebårne indtægtsbeløb fra enhver af de øvrige regnskabsbøger, således som dette fandtes i dagsumsrubrikken.

Bikassebøger (72).

Kassekladder

Kassekladder (også kaldet memorialer, (kasse)journaler, dagbøger) (75).

Indeholder alle bevægelser eller posteringer, der ikke øjeblikkeligt afregnes kontant, jfr. kassebøger; de enkelte poster står i kronologisk orden, ikke kontovis.

Kassejournaler (i egentlig forstand).

Kassejournaler (80).

Kassejournalen skulle være grundbogen. Hér er alle posteringer indført, såvel kasseposter som kreditposter. Den forener indholdet af kassebog og kassekladder; de enkelte poster står i i kronologisk orden, ikke kontovis. Bogen førtes i henhold til cirkulære af 28. december 1841 som månedsprotokol.

Kasseopgørelsesbøger m.v.

Kasseopgørelsesbøger (85).

Kasselister (87).

Autoriseret som kasselister. Rummer kolonnerne Indgående

D. Årsberetninger og indberetninger

Om disse, se Georg Nørregård: Toldinspektørernes årsberetninger. En kilde til dansk købstadshistorie. (Fortid og Nutid, 18, 1949, s. 21-28).

Årsberetninger (årlige indberetninger) (10).

Ved cirkulære af 25. februar 1845 (Cirkulære Samling, nr. 2, 1845) ændredes de tidligere kvartalsindberetninger, jfr. cirkulære af 6. december 1842, til årsberetninger, der skulle indsendes til overtoldinspektoraterne. De kunne indeholde indberetninger om skibsfarten (besejlingen), godsindførselen (vareudvekslingen), ekspeditionerne og oppebørslerne, om industrivirksomhedernes drivkraft, antal beskæftigede, årlige produktion, årlige arbejdsløn, grundlæggelsesår, om tilsyn med handelsrejsende og bissekræmmere, om smugleres pågribelse, om høstudbytte, tømmeroplæg, om landhandel i tolddistrikter, om hestehold, kvæghold m.m.

Fra 1878 indførtes rubricerede tabeller, og fra 1880 (jfr. Cirkulære Samling, nr. 3, 1880) havde man en række tabeller til oversigter over told- og skibsafgifterne, ind- og udførsel af de vigtigere varer, kreditoplæg, vareudførselen, den indenlandske og den udenrigske skibsfart (skibsfartslisterne), brændevinsbrændingsafgifter m.v., udbetalte godtgørelser, berigtigede konfiskationer og mulktprovenuier, de ved toldstedet hjemmehørende skibe og krydstoldvæsenets tilstand.

Årsberetningerne kan eventuelt ligge mellem hovedregnskaberne (under C), eller de kan være indført i kopibogen. Se eventuelt også under Handels-, skibsfarts- og produktionsstatistik (under P).

Materiale til/sager vedr. årsberetninger (20).

Heri kan ligge regnskabsoversigter, jfr. overfor under C.

E. Personale og bygninger

Personale

Toldsteder og tolddistrikter. Langtidsplanlægning (01).

Personaleorganisation (02).

Ledige stillinger (04).

Ansøgninger, ansættelser og konstitutioner (05).

Troskabserklæringer fra nyansatte (10).

Jfr. Cirkulære Samling, 1851, nr. 9, og 1860, nr. 1.

Sager vedr. forflytninger og udstationeringer (15).

Konduitelister/konduiteforklaringer (20).

1. Toldkontrolstedet i Kruså

Intraderne i det forløbne Kalenderaar har været følgende:

Indførselstold	72976 Kr.	02 Øre
Omsætningsafgift af Chokolade-og Sukkervarer	7 " 00 "	
" " Cigarer og Cigarillos ..	25 " 00 "	
Raastofafgift efter §27 i Lov af 12/6.1922 .	50 " 40 "	
Stempelafgift af Spillekort	1 " 00 "	
Tillægsafgift paa Spiritus	4 " 50 "	
Opholdsbeviser for Motorførere	9070 " 00 "	
Deposita ifølge Cirkulære af 19/12. 1940 ...	6900 " 00 "	
Omsætningsafgift af Motorførere	3335 " 00 "	
Adgangsbeviser for Handelsrejsende	2000 " 00 "	
Motorafgift efter §35 i Lov af 20/3. 1918 ..	49 " 00 "	
<hr/>		
Tilsammen	94417 Kr.	92 Øre

Kontrolposten, der er beliggende ved den østlige Hovedlandevej gennem Jylland, og kun ca. 6 km nord for Flensborg, er det vigtigste Overgangssted over Landtoldgrænsen. Der er en meget stor Trafik hele Dagen igennem, og Posten er af meget stor Betydning.

I det forløbne Aar er Intraderne, - som Følge af den Prisstigning der i Slutningen af 1923 indtraadte i Tyskland, og som har holdt sig hele det forløbne Aar igennem, saaledes at Priserne dér bestandig ligger noget over Verdenspriserne, - ganske vist gaaet meget betydelig ned, saaledes at de for Indførselstoldens Vedkommende endogsaa kun andrager 1/3 af det for det forrige Aar indkomne Beløb, men de andrager dog vedblivende et efter Omstændighederne ganske anseeligt Beløb, som sikkert vil komme i hurtig Stigning saasnart Prisforholdene nord og syd for Grænsen kommer i rimeligt Forhold til hinanden.

Udover de betydelige Intrader paahviler der Kontrolstedet et meget stort Pengeansvar, foranlediget af den ved Cirkl.Saml. Nr. 6/1922 indførte Ordning, at der af udenlandske Motorførere ved Indførsel her til Landet skal erlægges Depositum, idet saadanne Deposita i det forløbne Aar er indbetalt med .... 874380 Kr. , og tilbagebetalt med .... 870700 Kr.

Ved Kontrolstedet er ansat: 1 Toldkontrolør, 2 Toldassistenten og 1 Overtoldbetjent af 1° Grad.

Side af årsberetning 1924 fra Padborg Toldkammer. I udsnittet berettes om indtægterne ved toldstedets kontrolsted i Kruså og forholdene omkring grænsetrafikken. Padborg toldarkiv, D 1, 1920-1935 Årsberetninger. LAÅ.

- Børring: at han som sædvanlig er en god og dygtig og
 ordentlig, at han som en underordnet Betjent
- Skjerve: at en ordentlig og dygtig Betjent, men
 uretlig og løgnagtig.
- Lerche: at meget fjæls og misfornøiet i sin
 Hædning. Skulde give ham en Bøddel og en
 Jæm.
- Müller: at uretlig og drikfædig
- Nygaard: at en ordentlig og dygtig og sædvanlig
 men hans Bemyndigelse give ham et andet
- Müller: at en dygtig og meget god Betjent, men
 ikke god af Hæder
- Randa: at en alle Mændes mest dygtige og
 meget fjæls
- Meisner: synes ikke at have synderligt begreb om tjenesten,
 ligesom han i det hele søker Mængden
 på Omløb i Grandet, ordentlig og meget
 ordentlig.

B

Side af konduiteliste 1834 i Randers toldarkiv. Listen er et eksempel på de barske bedømmelser af personalet, den tids overordnede, her to told- og konsumtionsoverbetjente, kunne give af underordnede: underbetjent Jørgensen er »gammel og affældig«, underbetjent Albrecht »anse vi ikke for pålidelig, men han er ædruelig og brugbar i tjenesten«, Müller er »uretlig og drikfædig« og Meisner »synes ikke at have synderligt begreb om tjenesten, ligesom han i det hele røber mangel på omløb i hovedet.« B 315 Randers toldarkiv, 292, 1832-59 Konduitelister, LAV.

I henhold til cirkulære af 18. maj 1816 og 6. december 1842 og Cirkulære Samling, 1853, nr. 4, og 1868, nr. 4 m.fl. afgaves årlige konduiteforklaringer, der tilstilledes overtoldinspektoratet sammen med årsberetningen. De indeholder oplysninger om de enkelte ansattes navn, alder, tidligere stilling i kgl. tjeneste, familieforhold, indkomster, diæter, helbred og vandel m.m.

Se eventuelt også under E, Indberetninger om tjenestemænds indtægter og D, Årsberetninger.

Fortegnelser over personale, embeds- og bestillingsmænd (25).
Personale(akter)/(sager) (27).

Personalets uddannelse, videreuddannelse, eksamen, prøver (29).

Kopibøger vedr. personaleforhold (30).

Administrationshæfter/bøger (33).

Regnskaber over honorarer, diæter, natpenge, overarbejds-
penge, sygdom, medhjælp, kontorforhold m.m.

Sager vedr. personaleforhold (35).

Omfatter lønninger, dyrtidstillæg, ferie, diæter, befodrings-
godtgørelse, honorarer, pensionering, synsprøve, tjeneste-
tid, ekstra personale, fuldmagter, uniformer, ekspeditionstid.

Lønninger, lønningsbøger (38).

Tjenestelister (39).

Tjenestefordelingsprotokoller (40).

Indberetninger om tjenestemænds indtægter, indtægtsforkla-
ringer m.m. (42).

Se også overfor, Konduitelister/konduiteforklaringer.

Sportler (45).

Omfatter vederlag til toldpersonale for administrative ydel-
ser.

Bøder, der tilfalder toldpersonale (47).

Diæter og overtidsbetaling (50).

Omfatter betaling for særlig tjeneste uden for kontortiden.

Kan bl.a. oplyse om losning af skibe (før og efter kontortid).

Gaver, særlige ydelser (52).

Arbejdspenge (55).

Ansøgninger om flyttegodtgørelse (57).

Sygelister (60).

Sygestatistik (61).

Sager vedr. sygedage og ferier (65).

Pensionsforsørgelse (70).

Sager vedr. ulykkesforsikring, dagpenge og sygehjælp (71).

Understøttelser (72).

Bl.a. til enker efter toldpersonale.

Hædersgaver (73).

Uniformssager (75).

Pligtige enkeforsørgelsespræmier (80).

Ved pensionsloven af 5. januar 1851 var embedsmænd forpligtet til at sikre deres enker en overlevelserente, hvilket kunne ske gennem Statsanstalten for Livsforsikring eller den ved lov af 18. juli 1870 oprettede Livsforsikrings- og Forsørgelsesanstalten af 1871.

Bygninger og inventar

Om toldkammerbygningerne, se også overtoldinspektorerens arkiver og de kgl. bygningsinspektørers arkiver (bygningsinspektoratsarkiver).

Sager vedr. toldvæsenets bygninger og lokaler (85).

Synsprotokoller vedr. tjenesteboliger (86).

Bygningsudgifter, kontorudgifter (87).

Forslag til nyopførelser, reparationer og vedligeholdelsesudgifter og til anskaffelse af inventar indsendtes i henhold til cirkulære af 6. december 1842 og 15. august 1857 (Cirkulære Samling, 1857, nr. 5).

Se også under C, Driftsudgifter og Øvrige bestyrelsesudgifter (s. 89).

Lejekontrakter (90).

Overleveringsforretninger (ved chefskifter), med inventarier (94).

Inventarlisters/-protokoller/-fortegnelser (95).

Toldinspektørerne førte lister over alt inventar, med angivelse af af- og tilgang, og gav ved årets afslutning oplysninger til kassereren til bilag ved dennes regnskab, der skulle vise beholdningen ved finansårets begyndelse og slutning, jfr. instruks af 12. december 1797.

Sager vedr. inventar (96).

Herunder toldløse (til jernbanevogne m.m.), nøgler, toldskilte (toldtegn, til legitimation), plumber, måle- og gradueringsredskaber m.m., toldvæsenets biler og både.

F. Forbrugsbeskatning

Forbrugsafgifter som helhed

Journaler (00).

Fællesbestemmelser vedr. forbrugsafgifter (01).

Forskelligt vedr. forbrugsbeskatning (03).

Forskellige punktafgiftsregnskaber (05).

Vejerboden i Århus Toldkammer ca. 1929. Man ser udpakningsborde og vægte i det store lokale i toldbygningen opført 1899-1901 efter tegninger af arkitekt Hack Kampmann (1856-1920). Foto i Told•Skat Museet.

Udpantningssager vedr. forbrugsafgifter (06).

Fritagelser for afgifter, bevillinger til fritagelser (07).

Godtgørelser og tilbagebetalinger (efterberigtigelser) (08).

Herunder også rykattester (ankomstatter, losningsattester) for fremmede ufortoldede varer, der under toldsegl går fra et toldsted til et andet, jfr. Toldforordningen af 1797, § 298-302.

Byggegodtgørelser (09).

Ved bekendtgørelse af 28. juni 1962 fastsattes bestemmelser vedr. godtgørelser af afgift, der var betalt af de til opførelse af bygninger anvendte materialer. Ordningen fortsatte ud over 1969.

Konsumtion

Se også under C. Regnskaber, især Koncepter til hovedregnskaber, Intradelister, Regnskabsekstrakter/oversigter og Told- og konsumtionsregnskabsoversigter (s. 86-87).

Konsumtionen indførtes 1657 som en samling af indirekte skatter, der fra 1660, med en afbrydelse 1662-71, var lagt som forbrugsafgifter på indenlandske varer og bl. a. opkrævedes ved indkørslerne til byerne (portkonsumtion) af konsumtionsbetynte og ved søværts tilførsel af toldere, jfr. i øvrigt ovenfor i indledningen s. 15. Den ophævedes i 1851-52, redskabsafgiften

Dato	N ^o	Vare	Købte af	Sølv
		Februari - Maaned 31		
12.	3.	Yosji Christensen af Hjørring 4 ^{de} Skind		1
13.	1.	Bjørn Carlén af Birton 3 ^{de} Skind		2
	2.	Writen Bæver af Kjøbenhavn 8 ^{de} Skind		4
	3.	Lang gryn af København 3 ^{de} Skind		2
	4.	Kæde Remme af Skotland 8 ^{de} Skind		7
	5.	Kæde Heller af København / 1 ^{de} Skind og 1/2 Skind		10
	6.	Kæde Larsen af København / 3 ^{de} Skind		13
	7.	Thorvald Nielsen af Hjørring / 1 ^{de} Skind		2
	8.	Writen gryn af København / 13 ^{de} Skind og 8 ^{de} Skind		12
	9.	Writen Skind af Hjørring 4 ^{de} Skind		7
	10.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		7
	11.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		7
	12.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind og 4 ^{de} Skind		4
	13.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		7
	14.	Kæde B. af København / 3 ^{de} Skind		7
14.	1.	Niels Nielsen af København 3 ^{de} Skind		2
	2.	Christen Christensen af Hjørring 2 ^{de} Skind		1
	3.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		2
	4.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		2
	5.	Skind af København af Hjørring 2 ^{de} Skind		2
	6.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		1
	7.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		1
	8.	Skind af København af Hjørring 2 ^{de} Skind		3
	9.	Skind af København af Hjørring 2 ^{de} Skind		2
	10.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		2
	11.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		2
	12.	Skind af København af Hjørring 2 ^{de} Skind		12
	13.	Skind af København af Hjørring 3 ^{de} Skind		2
	14.	Skind af København af Hjørring 3 ^{de} Skind		2
	15.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		2
	16.	Kæde Nielsen af København / 1 ^{de} Skind og 2 ^{de} Skind		6
	17.	Kæde Nielsen af København / 6 ^{de} Skind		9
	18.	Kæde Nielsen af København / 1 ^{de} Skind		2
	19.	Kæde Nielsen af København / 1 ^{de} Skind		10
	20.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		3
	21.	Skind af København af Hjørring 1 ^{de} Skind		2
	22.	Skind af København af Hjørring 6 ^{de} Skind		2

Side af portkonsumtionsbog fra Nibe Sønderport i Nibe toldarkiv. På siden ses noteret de varer, der 13. og 14. februar 1832 blev ført gennem porten, herunder kalveskind, smør, lynglæs, havre, byggryn og rugmel, af personer fra oplandets landsbyer og fra Nibe selv. B 312B Nibe Toldarkiv, F (10), 1829-36 Portbog for Sønderport. LAV.

for brændevinsbrænderierne dog først 1887, jfr. F, Sager vedr. vin og spiritus og Protokoller vedr. brændevinsafgift (s. 100).

Vedrørende konsumtionsregnskaber og arkivmateriale til belysning af konsumtionen, se også rådstuearkiverne i landsarkiverne.

Konsumtionsregnskaber (portbøger) (10).

Se også nedenfor under Maleværksregnskaber.

Der findes særskilte bøger for de enkelte porte/bomme/kontorer.

Kopier af konsumtionsregnskaber (12).

Hovedkonsumtionsbøger/-regnskaber (14).

Samlet regnskab for byen. Herunder findes evt. også brændevinsbrænderiafgifter. Se også konsumtionsregnskaber (portbøger).

Kopier af hovedkonsumtionsbøger (16).

Konsumtionsregnskabsoversigter (konsumtionsekstrakter) (18).

Antegnelser til konsumtionsregnskaber (19).

Regnskaber over 8%-afgiften af varer, herunder lagerbøger (20).

Ved forordning af 14. oktober 1813 indførtes til dækning af forsvarsudgifter under sidste del af Napoleonskrigene en éngangsafgift på 8% af varer i forråd til salg, bearbejdning eller for længere tid end et halvt års forbrug, jfr. plakat af 5. november 1813.

Afbyggerafgifter (21).

Årlige konsumtionsansættelser for de på købstædernes grunde udenbys boende familier, erlagt i forhold til deres personale og næringsdrift, jfr. resolution af 6. april 1803.

Ved resolution af 9. oktober 1824 gjordes ansættelserne kvartalsvise.

Fortegnelser over brændevinsbrænderier (22).

Statistik vedr. brænderier (24).

Brænderiopmålingsprotokoller (27).

Fortegnelser over redskaber, dvs. kar, destillationsapparater m.m., med målangivelser i de enkelte brænderier, jfr. følgende.

Brænderiafgiftsbøger (28).

Regnskaber over brændevinsbrændingsafgifter. Disse var indtil 1804 alene lagt på korn og andet brugt til produktionen, derefter tillige fordelt på brændingsredskaberne, jfr. forordning af 25. maj 1804.

Sager vedr. brænderiopmålinger (30), jfr. brænderiopmålingsprotokoller.

Sager vedr. brænderierne (33).

Nr.	Eiernes Navne	Møllens quantum	For Produkt brug angivet	For Møllens Offici	Indførsels deklaration Havneskib =
	<u>April den 4de</u>				
153	Jens Olsen	8	Møll det Kjøbst	Kappels	
154	dette	2	Møll det Off.	dette	
157	Louise Joh.	29 12 7 1/2	Byg } Møll } Brændevins		
158	dette	15	Møll det Kjøbst	dette	
Opført i Jernbogens samlede bog Møllens Offici					
	<u>April den 21de</u>		Jørgen Offici		
	<u>Maj den 3de</u>				
112/15	Carl Andersen	7 14 5 12	Byg } Byg } Møll } Brændevins	Kappels	
113/15	dette	8	Møll det Møll	dette	Juni den 3 ^{de} Maj 1845 Nr 87 den 2
115/15	H. Jensen Lasse	6 21 14	Byg } Byg } Møll } Brændevins		Offici
116/15	Carl Christensen	29 6 8	Byg } Byg } Møll } Brændevins		
Offici i Jernbogens samlede bog Møllens Offici					
	<u>Maj 9 1845</u>				
120/15	Jens Olsen	10 26 9	Byg } Byg } Møll } Brændevins		
123/15	dette	13	Møll det Kjøbst	dette	Juni den 3 ^{de} Maj 1845 Nr 87 den 2
124/15	dette	2	Møll det Off.	dette	Offici 1845 Nr 87 den 2
142/15	Jens Jørgen	11	Byg det Møll	dette	Offici
144/15	Carl Andersen	7 14 12	Byg } Byg } Møll } Brændevins		Offici i Jernbogens samlede bog
150/15	Jens Olsen	12	Møll det Off.	dette	Juni den 3 ^{de} Maj 1845 Nr 87 den 2

Side af møllebog eller maleværksbog fra 1845 fra Bogense toldarkiv. Af indforslerne fra april og maj nævnte år fremgår de mængder af hvede, rug og malt, der til brug som påsæt ved ølfremstilling eller til brændevinsbrænding gik til formaling på Kappels Mølle, den ene af byens daværende to vejrmøller. Bogense toldarkiv, F/3 1837-49 Interims-møllekontrolbog for Sønderport. LAO.

Inkvisitionsprotokoller for brænderier (34).

Redegør for undersøgelser af redskaber og produktion.

Maleværksregnskaber/møllebøger (36).

Omfatter i henhold til Toldforordning 1797, § 304-57, regnskaber over korn malet til mel, malt, øl og brændevin.

Lastepenge (38).

Afgift af skibe, tidligere delt i ordinære lastpenge, acciselastpenge, stempelpapirpenge og skriverpenge, jfr. Toldforordning 1797, § 20.

Stempelafgift af spillekort

Sager vedr. stempelafgift af spillekort (40).

Indført ved forordning af 10. november 1757, senere plakat af 9. juni 1847 og lov af 4. juli 1863, jfr. lov af 14. marts 1955 og lovebekendtgørelse af 17. august 1967.

Sukkerbeskatning

Indført ved lov af 3. maj 1873 (roesukkerfabrikation).

Sager vedr. sukkerbeskatning (50).

Beskatning m.v. af spiritus, vin og spirituøse drikkevarer

Ved lov af 1. april 1887 indførtes en moderat produktionsafgift på spiritus, 1917 suppleret med en betydelig tillægsafgift. Denne beskatning suppleredes ved lov af 22. marts 1930 med en omsætningsafgift på stærke drikke (vin, frugtvin og spiritus), se s. 101.

Sager vedr. vin og spiritus (spritsager) (61).

Protokoller vedr. brændevinsafgift (63).

Ølbeskatning

Indført ved lov af 1. april 1891. Ved lov af 11. maj 1897 blev der givet afgiftslettelse (moderation) for at forbedre de mindre bryggeriers konkurrenceevne.

Sager vedr. ølbeskatning (70).

Tobaksbeskatning

Indført ved lov af 13. maj 1911 (dyrkning af tobak) og lov af 8. juni 1912 (stempelafgift af cigaretter), jfr. lov af 18. februar 1922.

Sager vedr. tobaksbeskatning (80).

Afgift af chokolade- og sukkervarer m.m.

Ved lov af 12. juni 1922 indførtes omsætningsafgift på chokolade.

Sager vedr. chokolade- og sukkervarer (90).

Omsætningsafgift af motorkøretøjer

Indført ved lov af 1. februar 1924.

Sager vedr. motorkøretøjer (101).

Prisfortegnelser over motorkøretøjer (103).

Afgift af kaffesurrogater m.m.

Indført ved lov af 29. marts 1924, jfr. lov af 14. marts 1955 og
lovbekendtgørelse af 17. august 1967.

Sager vedr. afgift af kaffesurrogater m.m. (110).

Benzinafgift

Indført ved lov af 29. juni 1927.

Sager vedr. benzinafgift (120).

Fortegnelser over beholdninger af benzin (122).

Udarbejdet i henhold til bekendtgørelse af 7. november
1939 om rationering af benzin og lov af 27. marts 1940 om
midlertidige forbrugsafgifter m.m.

Afgifter på omsætningen af stærke drikke

Ved lov af 22. marts 1930 centraliseredes opkrævningen af om-
sætningsafgift på stærke drikke hos toldvæsenet.

Sager vedr. afgift på omsætningen af stærke drikke (130).

Kaféjournal (restaurationsvirksomhed og bevillinger) (131).

Kontrolhæfter vedr. stærke drikke (132).

Restauratør-rapporter (133).

Se evt. også under I, Toldrapporter.

Lejlighedstilladelser (til beværtning) (134).

I henhold til Beværterloven af 29. marts 1924, § 21, jfr. sene-
re lov af 15. marts 1939, kunne politiet give tilladelse til be-
værtning ved særlige lejligheder.

Afgiftsregnskaber for restauratører (135).

Herunder fortegnelser over indbetalte afgifter af stærke
drikke.

Udpantninger for afgift på omsætningen af stærke drikke
(136).

Afgift på konsum-is

Indført ved lov af 21. december 1946, jfr. lov af 14. marts 1955,
28. januar og 16. juni 1962 og 4. juni 1965.

Sager vedr. afgift af konsum-is (137).

Afgift af parfumer, toiletmidler m.v.

Indført ved lov af 27. marts 1940.

Sager vedr. afgift af parfumer, toiletmidler m.v. (140).

Afgift af grammofoner og grammofonplader

Indført ved lov af 19. november 1950.

Sager vedr. afgift af grammofonplader (150).

Afgift af papir og pap

Indført ved lov af 27. marts 1940.

Sager vedr. afgift af papir og pap (160).

Afgift af glødelamper m.v. samt elektriske sikringer

Indført ved lov af 27. marts 1940.

Sager vedr. afgift af glødelamper m.v. samt elektriske sikringer (170).

Afgift af radiolamper

Indført ved lov af 27. marts 1940.

Sager vedr. afgift af radiolamper (180).

Afgift af mineralvand m.v.

Indført ved lov af 27. marts 1940.

Sager vedr. afgift af mineralvand m.v. (190).

Afgift af tændstikker og af cigar- og cigarettændere

Indført ved lov af 19. nov 1950.

Sager vedr. afgift af tændstikker og af cigar- og cigarettændere (200).

Omsætningsafgift af forskellige varer

Fra begyndelsen af 1930'erne ser man en overordentlig kompliceret lovgivning vedrørende afgifter samt ændringer og forhøjelser af disse. Baggrunden for denne lovgivning var først verdenskrisen (love af 22. marts og 11. april 1930, 19. oktober og 27. november 1931, 21. juni og 15. oktober 1932, 29. april og 9. maj 1933, 23. marts 1934, 21. marts 1935, 31. marts 1936, 13. april 1938 og 15. marts og 5. oktober 1939), derefter verdenskrigen (love af 27. marts og 31. oktober 1940, 24. oktober 1941, 25. marts, 27. juni, 31. oktober og 20. november 1942, 31. oktober 1943 osv.) og dens følger.

Ved lov af 27. marts 1940 om midlertidige forbrugsafgifter m.m. indførtes afgifter på guld-, sølv- og platinvarer og (halv)ædelstene, ure, varer af læder og skind, garn, tråd, metervarer, tæpper, hatte osv., papir og pap, radiolamper (radiatorer), glødelamper, mineralvand, sodavand, apollinaris osv., parfume, kosmetik og toiletmidler m.v., jfr. for en række af disse varegrupper ovenfor, s. 102.

Lov af 19. november 1950 om omsætningsafgift af forskellige varer omfattede – ligesom den senere lov af 22. december 1953 om forskellige forbrugsafgifter – manufakturvarer, plastik- og lædervarer m.v., guld- og sølvvarer, ure m.m., legetøj samt radio- og fjernsynsmodtagere m.v. Sidstnævnte ændredes ved lov af 14. marts 1955 (Lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger), af lov af 23. juni 1956, af 14. juni 1957 og af 28. januar 1959.

Sager vedr. omsætningsafgift af forskellige varer (210).

Oms, omsætningsafgift

Indført ved lov af 16. juni 1962. Ved toldkamrene kan der under og i moms-materialet være lagt materiale fra administrationen af omsætningsafgift i henhold til lov af 22. december 1953 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, med senere ændringer, jfr. ovenfor.

Sager vedr. omsætningsafgift og oms (220).

Moms, merværdiafgift

Indført ved lov af 31. marts 1967 til afløsning af oms'en.

Moms-registre (226).

Omfatter alfabetiske registre over momsregistrerede virksomheder.

Journalsager vedr. moms (227).

Andet

Sager vedr. korn-, smør- og margarineordninger (231).

Ved lov af 22. december 1937 indførtes med henblik på at opretholde en fast pris på de forskellige kornsorter et reguleringsystem for kornhandelen, omfattende afgifter på og regulerende foranstaltninger vedr. indførsel af korn og forbud mod udførsel.

Ved lov af 25. juli 1940, gældende for høståret 1940, indførtes den første kornordning med bestemmelser om tvangsaflevering af al avl af rug og hvede med undtagelse af fornøden såsæd. Den sidste lov om en kornordning udstedtes for høståret 1952-53.

Ved lov af 22. december 1937 indførtes en smørordning, hvorved ministeren for landbrug og fiskeri med tilslutning af Landbrugsrådet kunne lade opkræve en afgift af smør, der solgtes på hjemmemarkedet eller fremstilledes til erhvervsmæssig anvendelse i egen virksomhed. Loven om smørordningen forlængedes flere gange.

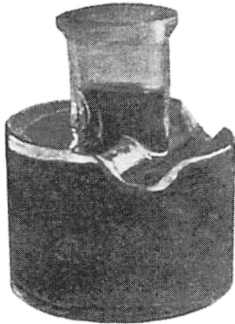

Fig. 211.

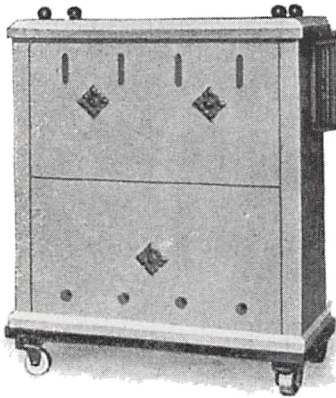

Fig. 213.

Fig. 212.

Side fra tariferingscirkulære nr. 4 1915. Gennem jævnlige udsendte tariferingscirkulærer fik toldstederne fra slutningen af 1800-årene underretning om Generaltolddirektoratets afgørelser i tariferingssager. Fra ca. 1910 rummer cirkulærene mange illustrationer, der viser os datidens genstande, som her et blækhus, et armbandsur og en kamin. Blækhuset henføres til tariffens løbenr. 60, dvs. »andre emballageglas«, da det udelukkende solgtes fyldt med blæk. Armbandsuret, henført til nr. 289, karakteriseres som »et armbånd med påsiddende ur« og sammenstilles i henseende til form, størrelse, indretning og anvendelse med lommeure, idet den omstændighed, at det bæres f.eks. på et håndled, ikke er afgørende for tarifieringen. Kaminen er en »transportabel, elektrisk stenkamin«, bestående dels af klæbersten, dels af glaserede, ildfaste sten.

G. Tarifiering

Ved toldbehandlingen af varer i henhold til den i de forskellige perioder gældende toldlov beregnedes toldbeløbene for de forskellige varegrupper efter bestemmelserne i afsnittet "Tarif-fen", jfr. Toldbehandlingsreglementet, hvor hele 2. del omhandler tariffen og dens anvendelse. Tarifiering og tariferingsbestemmelser spillede en væsentlig rolle, og i årene 1890-1935 udsendtes et stort antal trykte Tariferings- Cirkulærer, med redegørelser for tariferingsafgørelser, i en del tilfælde med billeder af de omtalte genstande. Til cirkulærerne findes registre for perioden 1909-18, jfr. indledningen ovenfor, s. 24.

Tariferingsafgørelser (10).

Afgørelser i henhold til toldtariffen.

H. Indførsel og udførsel

Omfatter kontrol med skibsfart og med søværts ind- og udgående varer.

Se også C, Toldbøger.

Kontrol med skibsfarten (03).

Bestemmelser vedr. udførselsforbud (05).

Sager vedr. indførsel (10).

Herunder også sager vedr. beslaglagte tyske efterladsensker 1945.

Opgørelser over indførsel (11).

Varebøger (13).

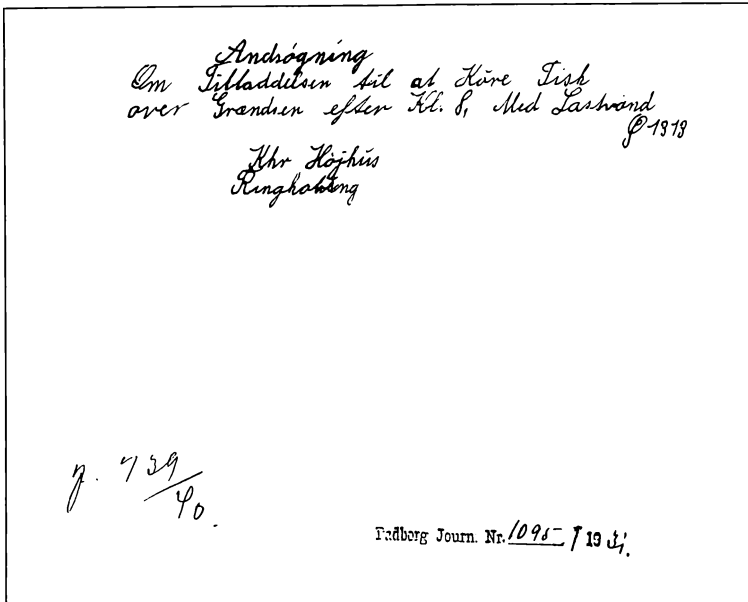
Førtes på regnskabsførerkontoret og optog alt uberigtiget stykgods, der blev angivet til losning. Det er specificeret ved styktal, mærke, nummer samt emballagens art (og som regel vægt), og der meddeles oplysninger om det nummer og protokolindførselsdato for tolddokumentet (toldseddel, generalangivelse m.v.), hvorefter godset er indført; desuden oplyses om måden, indførselen er sket på (pr. jernbane, post, skib) og om navn på den, for hvem kolliene er oplagt.

Varelistere (vareimportlister, udgående vareregistre) (14).

Herunder lister vedr. dampskibsgods.

Fortegnelser over fremmede varer indført fra København og andre steder uden for toldstedets provins og fra Hertugdømmerne (16).

Sager vedr. udførsel (20).

Ansøgning fra borger i Ringkøbing om tilladelse til at udføre fisk med lastvognen Ø 1313. Papiret er udateret, men indført i Padborg Toldkammers journal i 1931. Padborg toldarkiv, H 7, 1918-39 Forskelligt vedr. ind- og udførsel. LAA.

Opgørelser over udførsel (21).

Se også P, Opgørelser over ind- og udførsel, havneafgifter m.m.

Udførselsbevillinger (25).

Sager vedr. ind- og udførsel (40).

Oprindelsescertifikater og landingsattester, ankomst- og udførselsattester (42).

Et oprindelsescertifikat var dokumentation for, hvorfra varer oprindelig stammede. En landingsattest var dokumentation for, at varer var ankommet her til landet.

Toldsedler, toldseddellister (45).

Kopibøger for korrespondance vedr. Eksporttilsynet (50).

Skrivelser fra Valutacentralen (60).

Nationalbankens valutacentral oprettedes ved lov af 22. december 1937, § 9, og skulle af hensyn til landets betalingsvæne over for udlandet regulere indførselen gennem fordeling af indførselsbevillinger til de enkelte importører.

Sager vedr. valutaordningen (62).

Se ovenfor under Skrivelser fra Valutacentralen.

Afsættelse	Indførsel		Udførsel	
	Rudkøbing		Kjøbenhavn	
	1842	1843	1842	1843
Salt, almindelig	1154	1283	118	"
Skibbyg og skibfremmingsbyg	197	607	59	"
Skibbyg	99	283	116	137
Sildens salt: Helle og Engfelden	153	60	5	"
Andre Sildens salt med Skudstags af Gæst.	113	88	3	15
Skal	2441	1058	238	376
Skandul	4803	3423	36	3
Skandul	1402	1644	869	914
Skandul, alt Bred og fremme, især	1215	1788	18098	20246
Sjæ	312	173	1477	1610
Sjæ	120	36	254	254
Sjæ og af Skibe af Sjæ og Skib				
f. l. Kommuneafgifter indført til 100				
Indførsel	36067	37205	1371	9756
Andre Hæns Indførsel for Kommuneafgifter				
Skandul	2104	5758	8658	9449
f. l. god Kontrollereduktion af Skat				
Indførsel af Kontrollereduktion				
<u>Kommunering</u>				
Alt fremværende Værd er indført fra				
Skattegrundene som indtægtssag				
Skandul, Kommuneafgifter	"	"	"	"
Kommuneafgifter færdig	"	"	"	"
Skandul af Sjæ og Skib	"	"	"	"
Glasværd, Skat og Skandul	"	"	"	"
Jern, Skat og Skandul	"	"	"	"
Skandul af Sjæ og Skib	"	"	"	"
Skandul af Sjæ og Skib	"	"	"	"
Skandul af Sjæ og Skib	"	"	"	"

Side af opslag fra årsberetning 1843 fra Rudkøbing toldarkiv, med en del af opgørelsen over årets indførsel, omfattende varerne fra salt til vin. Årsberetningerne rummer ofte det bedste materiale til belysning af ind- og udførsel, idet grundmaterialet i almindelighed i stort omfang er gået tabt. Rudkøbing toldarkiv, D/1 Årsberetning 1843. LAO.

Valutabestemmelser (64).

Jfr. nedenfor.

Tilsynet med overholdelse af særlige bestemmelser vedr. ind- og udførsel af forskellige varer, dyr m.v. (70).

Indgribende restriktioner med hensyn til vareførselen mellem landene kunne være indført under krigsforhold (af hensyn til neutraliteten eller evt. krigsberedskab og af hensyn til befolkningens forsyning) eller under svære økonomiske kriser, som verdenskrisen i 1920'erne og 1930'erne (handels- og pengepolitiske hensyn). Herudover gav mere almindelige samfundshensyn anledning til et tilsyn, således hensynet til landbruget (smittefarlige husdyr- og plantesygdomme) og til sundheden, kvalitetskrav m.m., ligesom også ønsket om at hindre forveksling af udenlandske varer med danske og brug af urigtige varemærker.

Journaler over undersøgelser af olieprøver (71).

Virksomheder autoriseret til udførsel af kød m.m. (80).

Virksomheder autoriseret af Landbrugsministeriet.

I. Kontrol og inspektion

Omfatter landværts ind- og udgående varer, jernbane, post, fragtvogn o.a.

Se også

L. Skibsmåling og skibsregistrering.

M. Mønstring af skibsmandskab.

N. Karantænevæsenet.

O. Udskrivningsvæsenet.

Bevillinger

Omfatter foruden nedenstående vedr. handlende, spiritus og hospitalssprit, midlertidig toldfrihed og toldgodtgørelser (udførselsgodtgørelse, skibsbygningsgodtgørelse m.m.) også afgiftsfritagelser (se under F, s. 96) og byggegodtgørelse (ligeledes). Se også Tb.R. 1. del under B, Journalsager, reglementsordnede (s. 82).

Indførselstold af fremmede varer tilbagebetales ikke ved genudførsel, idet oplagsordningen skulle gøre dette unødvendigt. I visse tilfælde kunne tilbagebetaling af erlagt udførselstold ved udførsel dog opnås ved bevilling.

Ved udførsel af visse varer kunne opnås toldgodtgørelse, således for sukker og sirup (lov af 4. juli 1863), for frugter og andre havesager, der var konserveret i sukker, samt frugtvine til-

Prøveeksemplar.

Commission internationale.

Passiersettel für Postpakete — Passerseddell for Postpakker.

Inhaltserklärung.

Empfänger: ..... in .....

Bezeichnung des Inhalts.		Rohgewicht
[Es genügt allgemeine Angabe der Gattung der Waren, auch wenn verschiedene Waren zusammengepackt sind.]		
1		2

Ort ..... den ..... 1920.

Name des Absenders .....

Adresse des Absenders .....

Passerseddell for postpakker 1920. Formularen afspejler med de to stempler Danmarkshistorien med afstemningzonerne ved folkeafstemningen i Slesvig efter Første Verdenskrig: Ausfuhr aus der zweiten Zone erlaubt og Indførsel til første Zone tilladt. Tønder toldarkiv, J 1, 1920-1944 Forskelligt. LAÅ.

beredt her i landet (lov af 1. april 1891), for indførselstold af materialer og hjælpestoffer til fabrikation til udførsel og for indførselstold af bygningsmaterialer som tømmer, træ, jern o.a. til bygning af skibe, der skulle have hjemsted i udlandet (lov af 4. juli 1863).

Vedrørende skibsbygningsgodtgørelse fastsatte bekendtgørelse af 13. februar 1967 en række bestemmelser om godtgørelse af told ved nybygning og ombygning og reparation af fartøjer, bortset fra lystfartøjer.

Registre til bevillinger (10).

Bevillinger (11).

Til handlende (spiritusbevillinger, hospitalssprit osv.).

Ophørte og tilbageholdte bevillinger (13).

Midlertidig toldfrihed (14).

Toldgodtgørelser/tilbagebetaling af told (15).

Omfatter bl.a. udførselsgodtgørelse/tilbagebetaling af erlagt

indførelstold og skibsbygningsgodtgørelse. Vedrørende byggegodtgørelse, se under F, s. 96.
Toldlempelser (17).

Handelsrejsende

Ved forordning af 8. juni 1839 blev der givet regler for fremmedes handelsberettigelse, hvis hovedbestemmelser var, at handelsrejsende for udenlandske firmaer, der ville virke her i landet, skulle løse et adgangsbevis hos toldvæsenet. Dette skulle fremvises for både toldvæsen og politi i hver by, hvortil de kom for at optage bestillinger. Systemet ændredes ved lov af 1927, gentaget i næringsloven af 28. april 1931. Derefter skulle fortsat hos toldvæsenet erhverves adgangsbevis af personer, der ønskede at optage eller at medvirke ved optagelse af bestillinger for udenlandsk regning, men kravet om forevisninger af adgangsbevis var bortfaldet, ligesom retten til at drive virksomhed var udstrakt til at omfatte stationsbyer og handelpladser med en købstadmæssig karakter og mindst 2.000 indbyggere.

Protokoller over adgangsbeviser for handelsrejsende (21).

Også kaldt påtegningsprotokoller.

Bissekræmmere (23).

Bissekræmmere var betegnelsen for ulovligt handlende, der drog rundt på landet og også kunne forekomme i byerne; fra Christian 2.s landslov 1522 (§ 43) og endnu i næringsloven af 1857 (§ 43) var købmandsskab i landsbyerne forbudt. Herunder er også placeret sager vedr. Limfjords-krejlere, der var handlende af en lignende art.

Jernbaner

Resolutioner og bestemmelser vedrørende toldekspeditioner på banegårde (31).

Rejsegodsbehandling, toldekspedition på jernbanestationer (32).

Toldlåsebøger, se nedenfor under Toldlås og toldsegl (s. 117).

Kreditoplæg, transitoplæg og frilager

Toldforordningen af 1. februar 1797, § 55 og 65, bestemte vedrørende kreditoplæg, at udenlandske varer straks kunne betros ejeren i dennes værge og til egen rådighed, mod at indførelsesafgifterne siden erlagdes, idet der blev givet kredit på de afgifter, der ellers skulle svares ved indførelsen. I § 55 og 56 bestemtes vedrørende transitoplæg, at udenlandske varer kunne oplægges til videre indførelse eller indtil ejeren eller kommissi-

onæren nærmere angav deres bestemmelse, enten til udførsel, til kreditoplag eller til fortoldning. Frilagre indførtes ved lov af 4. december 1863 om frilagre og fridokker, og ved 1800-årenes slutning var der indrettet frilagre i København og Helsingør og i begrænset omfang i Esbjerg for visse varer til skibsprovi-
antering (om frihavnen i København, se lov af 31. marts 1891 om anlæg af en frihavn ved København m.m.).

Sager vedr. kreditoplag, transitoplag, frilager, jfr. nedenfor (40).

Kreditoplagsprotokoller (41).

Indeholder særlige kontoer for alle, der tog varer på kreditoplag. På de enkelte kontoer anføres de varer, der indgår på og udføres fra vedkommendes kreditoplag. Jfr. lov af 23. februar 1866 om oplagshuse.

Transitoplagsbøger (43).

Transitoplagsregnskaber (44).

Transitoplagsbøger for uformalet korn (45).

Frilager (48).

Kvæg

Protokoller for brændemærkning af kvæg (kvægprotokoller) (51).

Ved indførselen til købstæderne brændemærkedes hornkvæg på det ene af hornene, når det ved konsumtionsseddel bevi-
stes, at konsumtionen var betalt. Kreaturer kunne derefter udsættes på bymarken og siden frit igen indgå.

Landeveje

Sager vedr. kontrol på landeveje (54).

Lufthavne

Sager vedr. kontrol i lufthavne (56).

Næringsbeviser

Sager vedr. næringsbeviser (60).

Overtrædelser

Regnskabet over anholdelser og konfiskationer førtes i kontobogen (se under C, s. 86), og der indsendtes til overtoldinspek-
toraterne månedlige rapporter i henhold til Cirkulære Sam-
ling, 1847, nr. 6 a, og 1868, nr. 4 f, jfr. cirkulære af 10. februar 1798.

Anholdelsesprotokoller (71).

Anfører de i tolddistriktet foretagne anholdelser og opdagel-

- ser af varer m.m., som ikke er angivet, skibe, hvis drægtighed er angivet for lavt, kar, der ikke er målt osv.
- Anholdelsesregnskaber (72).
- Konfiskationer og tilbageholdelser (75).
- Konfiskationsregnskaber (76).
- Auktionssalg af konfiskerede stærke drikke, bortsalg af konfiskerede varer (78).
- Strafferegistre (80).
- Førtes i henhold til cirkulære af 1845 (Cirkulære Samling, 1845, nr. 11) og kan være alfabetiske. Registrerne omfatter dem, der som hovedmænd "straffes for nogen indsnigelse eller udsnigelse" og oplyser om anholdelsesrapportens nr. og år.
- Protokoller over sager vedr. ikendte bøder (81).
- Rapportbøger (82).
- Over smuglerier, ført af toldbetjente.
- Rapportjournaler (83).
- Toldrapporter (kontrol- og overtrædelsessager) (84).
- Kan være opstillet efter paragraffer i lovebekendtgørelser m.v. Se evt. også sagerne under F. Forbrugsbeskatning.
- Sager vedrørende hemmelige rum (i skibe) (87).
- Sager vedrørende smuglerier (88).

Pakbuse

- I henhold til Toldforordningen af 1. februar 1797, § 56, kunne varer, som ikke straks ved ankomsten (søværts eller landværts) blev angivet, oplægges uden videre formaliteter fra ejerens eller kommissionærens side i toldvæsenets pakhus, der da også betegnede som statens kreditoplag.
- Pakhusbøger/pakhusjournaler (91).
- Førtes i henhold til forordning af 8. juli 1840, § 10, i pakhuset af toldopsynet, der opførte det gods, der oplagdes i toldpakhuset eller på toldbodens område, med angivelse af udliveringsdagen for godset, jfr. varebøger under H. Indførsel og udførsel.
- Pakhusregnskaber (92).
- Pakhusgodslister (93).

Transport (passage) af uberigtiget gods samt brændevinsredskaber

- Toldpasserseddelbøger (101).
- Anfører toldpassersedler eller følgesedler (primapassersedler) med postgoods (Toldforordningen af 1. februar 1797, § 194, jfr. Generaltoldkammerets cirkulære af 9. marts 1822, § 1); med gods, der førtes fra kreditoplag (Toldforordningen af

Maaned	Dat.	År	Skibets Navn	Størrelse	St. Navn	Byggeskæft	Byggeskæft
Juni	2	1837	Ordn. Baud of Læsø	indre Læsø	P. Møller	Læsestet	Læsø
"	"	"	Høfning, Hæbet of Frederikshavn	8 1/2	C. Dahl	Læsestet	Kiøbenhavn
"	"	"	Høfning, Dieffling of Ellerbeck Søgte 2 1/2 Døgn	5	J. H. Spitt	Læsestet	Kiel
"	3	1837	Årnholtz of Frederikshavn	3 1/2	Thomas Hansen	Jæst Dred og Dred	Kjøbenhavn
"	"	"	Ordn. Baud Søfarten of Hjørring	af Hjørring 3	O. Andersen	Dred	Sverrig
"	"	"	Høfning, Hæbet of Frederikshavn	7 1/2	N. S. Ewing	Münflansy Læsø	Godsminde
"	"	1837	Sigge, den Almindelige Engel of Norge	6 1/2	J. P. Jensen	Læsø	Norge
"	"	"	Bonshavn Marie of Frederikshavn	3 1/2	J. P. S. Sørensen	Dred p. p.	Norge
"	"	"	Ordn. Baud Søfarten of Frederikshavn	4	J. Hansen	Münflansy Læsø	Godsminde
"	"	"	Ordn. Baud Søfarten of Marsstrand	af Hjørring 3	P. Larsen	Læsestet	Sverrig
"	4	1837	Ordn. Baud Søfarten of Marsstrand	af Hjørring 3	J. Sørensen	Læsestet	Sverrig
"	"	"	Ordn. Baud Søfarten of Marsstrand	af Hjørring 3	L. Sørensen	Læsestet	Sverrig
"	"	"	Slags Vides of Arendal	af Hjørring 11	N. P. Nielsen	Læsestet	Arendal
"	4	1837	Sigt, Hæbet of Frederikshavn	14	M. Sørensen	Læsestet	Norge
"	5	1837	Ordn. Baud Søfarten of Frederikshavn	11	L. Sørensen	Læsestet	Sigt, Hæbet of Frederikshavn

Side fra vinddriverjournal 1834-38 i Frederikshavn toldarkiv. Det fremgår, at den 2. juni 1837 noteredes en åben båd fra Læsø og fiskekvaserne Hæbet af Frederikshavn og Die Hofnung af Ellerbeck ved Kiel, med angivelse af last og afgangs- og bestemmelseshavn. B 302 Frederikshavn toldarkiv, I (115). LAV.

1. februar 1797, § 217 og 222, plakat af 30. december 1797); med uberigtiget gods, der forsendes med jernbane (bekendtgørelse af 2. april 1865, § 5-10); for brændevinsredskaber (forordning af 14. maj 1845, § 15); for udgående varer i indenrigsfart (se bekendtgørelse af 5. februar 1881, B 1 og 5, C 3, om laden og lossen uden for toldstederne); samt for kreditoplagsvarer, der sendes til lands fra oplag til oplag (Cirkulære Samling, 1886, nr. 2 c).

Patruljering

Patruljeturnaler (111).

Se under følgende.

Krydspatruljeturnaler (113).

Ved kollegiebekendtgørelse af 13. juli 1824 oprettedes en samlet krydspatruljering i farvandene langs kysterne.

Bestemmelser for toldbetjentenes rettigheder og de søfarendes forpligtelser findes i Toldforordningen af 1. februar 1797, § 137-39 og 260-62.

Krydspatruljeturnalerne rummer daglige notater om vind og vejr og iagttagelser ved undersøgelser (inkvirering) af fartøjer og kyster, herunder angivelse af skibe, skippere, hjemsteder og bestemmelsessteder.

Fortegnelser over bordede fartøjer, inkvirering af skibe (114).

Førtes i henhold til lov af 4. oktober 1919, § 1 og 4.

Vinddriverjeturnaler (115).

Indeholder oplysninger om fartøjernes navne og hjemsteder, drægtighed, skippers navne, ladning, bestemmelsessteder, afgangshavne, toldsegl m.m. Vinddriver var betegnelse for et skib, der var slået ud af kurs af vinden eller søgte læ (under kyst, i havn) i hårdt vejr.

Vagtjurnaler (117).

Førtes af toldopsynet og optog samtlige ind- og udgående fartøjer (ind- og udklarerede fartøjer), med oplysninger om, hvorfra de indkom, eller hvortil de udgik, om skippers navne og hjemsteder, skibenes drægtighed, ladningerne m.m., jfr. instruktion af 12. december 1797 og Cirkulære Samling, 1862, nr. 4 (cirkulære af 23. august 1862).

Rejsende, Kontrol med

Om kontrollen med rejsende, se lov af 26. november 1948 om toldvæsenets eftersyn af rejsende m.m., udstedt efter at der var rejst tvivl om toldvæsenets hjemmel til at foretage kropsvisita-

Havnevagten i Nørre Sundby. Over døren står Toldkontrol, og sådanne småbygninger fandtes ofte på havnene til brug for toldpersonalets vagter og opsyn med skibene og deres losning og lastning. Foto i Told•Skat Museet.

tioner, som indtil da var foretaget efter århundredgammel praksis med støtte i gældende toldlovgivning og dennes forudsætninger.

Sager vedr. kontrol med rejsende (118).

Skibsproviantering, Kontrol med

I henhold til Toldforordning af 1797, § 79, kunne en skipper opsætte den proviant, han indførte, på toldboden og igen modtage den ved udgående. Proviant, herunder stenkul i dampskibe, kunne i henhold til lov af 4. juli 1863, § 16, medbringes af indenlandske eller fremmede skibe fra fremmed eller toldfrit sted uden indførselstold, når den enten forblev uoplosset i skibet eller ved ankomsten oplagdes på transit og igen udførtes.

Sager vedr. skibsproviantering (120).

Stempling

Stemplingsprotokoller for manufakturvarer (med prøver) (121).

Ved toldloven af 1. februar 1797 åbnedes der mulighed for import af visse manufakturvarer, og for at hindre ulovlig indførsel ved smugleri gennemførte man stempelpligt, dvs. varerne skulle forsynes med toldstempel, således at deres lovlighed kunne dokumenteres. Lignende bestemmelser ses i

1840. April	1841. April		
	30		... 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
	31		...
1. 21. Mai	31		...
	32		...
	33		...
	34		...
	35		...
	36		...
	37		...
1. 22. Mai	37		...
	38		...
	39		...
	40		...
	41		...
1. 26. Juni	41		...
	42		...

Side af stemplingsprotokol 1834-40 i Randers toldarkiv. Af teksten fremgår, at prøverne af farvetrykt kalliko og sirts – dvs. glatte, lærredsagtige bomuldstøjer – er stemplet i april 1840 for købmændene Oppenheim, A. Simon og H. Meyer. B 315 Randers toldarkiv, 355. LAV.

forordning angående tolden af 2. april 1814, 1. afd. I A, der rummer forbud mod indførsel af klæde og alle tøjjer eller alenvarer, som var vævet af uld; mod trykte sirtser og kattuner samt alle farvede eller brogede tøjjer og alenvarer, som var vævet af bomuld; og mod olmerdug og bommesi. På visse betingelser (salg ved offentlig auktion og afgiftsbetaling) kunne disse varer dog indføres over København. Af kontrolhensyn skulle alle varerne, også de indenlandske, forsynes med de anordnede fabriksstempler eller mærker, jfr. bekendtgørelse af 20. maj 1814 og Generaltoldkammerets cirkulære 12. april 1814 og plakat 12. oktober 1831.

Ved forordning af 16. marts 1831 angående toldberigtigelse i provinserne af stempelpligtige varer tillodes fortoldning og stempeling af disse varer også ved indførsel til Nakskov, Odense, Ålborg, Århus, Fredericia og Ringkøbing.

Ved fortoldningen takseredes varerne af en kommission bestående af toldinspektøren, byfogeden eller en anden øvrighedsperson og en varekyndig uden for toldvæsenet samt om muligt overkontrolløren. Jfr. forordning af 16. april 1834.

Ved forordning af 1. maj 1838 åbnedes alle toldsteder for fortoldning og stempeling af manufakturvarer. Manufakturvarestemplingen ophævedes i 1851.

Omstemplingsprotokoller (122).

Stempeling af spillekort (123).

Ifølge forordning angående tolden af 2. april 1814, 1. afd. I B var der forbud mod indførsel af fremmede spillekort. De indenlandske fabrikata skulle derfor forsynes med de anordnede fabriksstempler eller mærker.

Angivelsesbøger (125).

Herunder angivelses- og fortoldningsbøger for rejsende, hvorved den regnskabsmæssige behandling af rejsegods foretoges.

Toldlås og toldsegl

Af hensyn til toldbehandlingen kunne kasser, kufferter, pakhusse, skibe m.m. forsynes med toldlås eller toldsegl, jfr. Toldforordningen af 1797, § 102-05, 139, 147, 159, 199; lov af 7. februar 1851, § 13, jfr. § 15, 25, 26 og 30 (forsegling af brændevinsbrændingsredskaber, der ikke benyttes); bekendtgørelse af 22. april 1865, § 14 (goods, der føres med jernbane); lov af 3. maj 1873, § 5, 25, jfr. 14, 32, 37 og 38 (roesukkerfabrikker). Låsene fandtes i to typer, skibslåse og jernbanelåse. Se også under E. Bygninger og inventar.

Sager vedrørende toldlås (131).

Undersøgelse af varer m.m.

Sager vedrørende undersøgelser af varer m.m. (136).

Vareprøvebøger (137).

Varekontrolkommissionerne (1812-14)

Ved forordning af 23. maj 1812 angående forholdsregler mod forbudt handel – i forbindelse med Napoleonskrigene – § 4, indførtes varekontrolkommissioner, med sæde i købstæder og privilegerede handelspladser, til kontrol af købstæderne og de tilgrænsende landdistrikter, af alle varelagre og offentlige udsalgssteder.

Varekontrolkommissionens forhandlingsprotokoller (141).

Varekontrolkommissionens kopibøger (143).

Varekontrolkommissionens journaler (144).

Varekontrolkommissionens journalsager (145).

Protokoller for udstedelse af attester (147).

Angivelses- og anmeldelsesprotokoller (148).

Varekontrolsedler (149).

Sedlerne, der anfører købmandens navn og hjemsted, men derudover blot et kontrolnummer, fulgte varerne og afleveredes ved disses ankomst til bestemmelsesstedet.

Virksomhedskontrol

Virksomhedsfortegnelser (151).

Herunder kartoteker med henvisninger til Virksomhedsmapper og kontrolkort, se følgende.

Virksomhedsmapper (eftersynsmapper, eftersynsskemaer) (152).

Oplyser om de enkelte firmaer, deres produktion og omsætning, overtrædelser m.m. Materialet kan eventuelt være placeret under F, eksempelvis under Sager vedrørende motor-køretøjer.

Virksomhedsmapper, ophørte virksomheder (153).

Se evt. også sagerne under F. Forbrugsbeskatning.

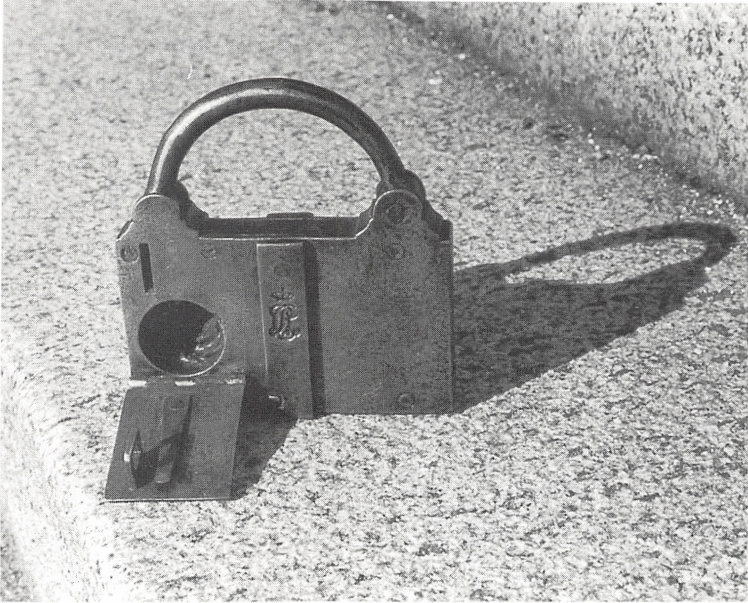
Kontrolkort (154).

Herunder kort med kvartalstal for omsætning ført i forbindelse med loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger (jfr. under F, s. 103).

Registreringsanmeldelser (156).

Anmeldelser af virksomheder, der fremstillede eller drev mellemhandel med varer, som var afgiftspligtige i henhold til lov af 16. juni 1962 om almindelig omsætningsafgift.

Fuldmagter for personer, der tegner firma over for toldvæsenet (158).

Toldlås med Christian 7.s monogram og ekstra forseglingsmulighed i det lille rum til venstre, således at end ikke en dirk kunne give adgang til last eller pakhus. Låsen findes i Told•Skat Museet.

Østersfiskeri

Østersfiskeriet var et regale, der tilhørte statskassen alene, jfr. mandat af 26. februar 1720.
Kontrolbøger for østersfiskeri (161).

J. Forskelligt

Fortegnelser over forbrugte tjenestefrimærker (10).

K. Underordnede institutioner

Toldkontrolposter, strandkontrolposter, toldopsynsmandsposter og vagtskibe (patrolje- og krydsbåde) m.v. er opstillet enkeltvis som et toldsted, omfattende de nedenfor anførte hovedgrupper (og evt. undergrupper). Forklaringer findes ovenfor, under grupperne B-J og nedenfor, under L-P.

Om de underordnede institutioner, se i øvrigt ovenfor, s. 36-

37.

Lodsvæsen (10).

Lodsbøger, lodsregnskaber (20).
Underordnede institutioner i almindelighed (100).
Patruljebåde, krydserbåde (102).
Bilpatruljer (103).

Korrespondance

Kopibøger (110).
Journaler (111).
Indgåede breve/journalsager (112).
Ujournaliserede sager (113).
Forordninger, anordninger, cirkulærebøger, ordrebøger m.v.
(114).

Regnskaber

Regnskabsoversigter (generalekstrakter) (124).
Antegnelser og decisioner (126).
Kasselister (128).

Årsberetninger

Årsberetninger (130).

Personale og bygninger

Konduiteforklaringer (132).
Bygningsudgifter/sager (134).
Inventarfortegnelser (135).
Sager vedrørende inventar (136).

Tarifering

Tarifering (138).

Forbrugsbeskatning

Konsumtion og anden forbrugsbeskatning (140).

Indførsel og udførsel

Indførsel og udførsel (145).

Kontrol og inspektion

Anholdelsesregnskaber (150).
(Told)passerseddelbøger (152).
Toldlåsebøger (153).
Virksomhedsfortegnelser (154).
Patruljebøger/krydspatruljebøger/krydsbådsjournaler
(157).
Vagtjournaler (158).

Kontrol med skibsproviantering (159).

Fortegnelser over eller indberetninger om ind- og udgående skibe (160)

Se også under D. Årsberetninger og P, Indkomne fartøjer og Fortegnelser over ind- og udgående skibe (skibsfartslisters).

Indberetninger om strandinger og strandingsgods (161).

Se også under P, Indberetninger om (fortegnelser over) strandinger og strandingsgods.

Protokoller over strandingsgods (163).

Se også under P, Protokoller over strandingsgods.

Havne- og brotakster (165).

Se også under P, Havne- og brotakster/-penge og P.

Havneafgifter (skibs- og vareafgifter).

Havneafgifter (skibs- og vareafgifter) (166).

Se også under P, Havneafgifter (skibs- og vareafgifter).

Bøger vedrørende lossede varer (168).

Skibsmåling og skibsregistrering

Se også under L. Skibsmåling og skibsregistrering.

Sager vedr. skibsmåling og skibsregistrering (172).

Fiskerfartøjsfortegnelser/registre (174).

Udslettelse af fartøjer (176).

Mønstring

Se også under M. Mønstring af skibsmandskab.

Sager vedrørende mønstring (180).

Karantænevæsen

Se også under N. Karantænevæsen.

Sager vedr. karantænevæsen (185).

Øvrige opgaver

Se også under P. Øvrige opgaver.

Årsstatistik (192).

Amtstueforretninger (193).

Forskelligt (195).

L. Skibsmåling og skibsregistrering

Omfatter skibsmåling fra 1632 og skibsregistrering fra 1867, jfr. nedenfor, tilsyn med skibes dybgående og lastelinjer fra 1909, jfr. midlertidig lov af 14. maj 1909 om skibes dybgående og lastelinjer, § 3, lov af 29. marts 1920 om tilsyn med

skibe, med senere ændringer, jfr. bekendtgørelse af 15. april 1930.

Skibsmåling

Skibsmålingen er toldvæsenets ældste hverv uden for beskatningen. Ved åbent brev af 12. januar 1632 blev der givet regler for toldernes måling af skibe, og toldforordningen 1. februar 1797 rummer et helt afsnit om skibsmåling (§ 38-47), bl.a. med bestemmelser om, at målingen i København skulle foretages af en særlig skibsmåler og ved provinstoldstederne af toldopsynet. Ved oprettelsen af Ministeriet for Handel og Søfart i 1908 lagdes Registrerings- og Skibsmålingsbureauet og dermed skibsmålingsforretningerne ind under dette ministerium; i 1920 lagdes skibsmålingsforretningerne ind under det da oprettede Skibstilsyn, der hørte under Søfartsministeriet. Skibstilsynet fik samtidig mulighed for selv at foretage skibsmålinger, og dermed havde man brudt den gamle praksis, at målingen uden for Københavns tolddistrikt alene kunne foretages af toldopsynet.

Formålet med skibsmålingen er at bestemme skibets størrelse som grundlag for beregningen af de på skibet hvilende afgifter (havne-, lods-, bugser- og andre afgifter). Siden 1700-årene og frem til skibsmålingsloven af 13. marts 1867 (ændret ved lov af 4. maj 1927) angaves skibes størrelse i kommercelæster á 2,6 tons (= 150 kubikfod), derefter i registertons (100 engelske kubikfod = 91,59 danske).

Se i øvrigt toldforordning af 1. februar 1797, § 38-47, plakat af 13. januar 1830 og lov af 13. marts 1867 med tillæg i lov af 15. maj 1868. Om udførelsen af skibsmålingen, se instruks af 12. december 1797, § 31; Generaltoldkammerets cirkulære af 2. februar 1808, jfr. tilsvarende af 18. februar 1785; instruks af 7. september 1867, jfr. plakat af 7. juni 1838 og 7. februar 1843. Skibsmålingscirkulærer (10).

Skibsmålingsinstruktioner (12).

Skibsmålingsjournaler (14).

Sager vedr. skibsmålinger (16).

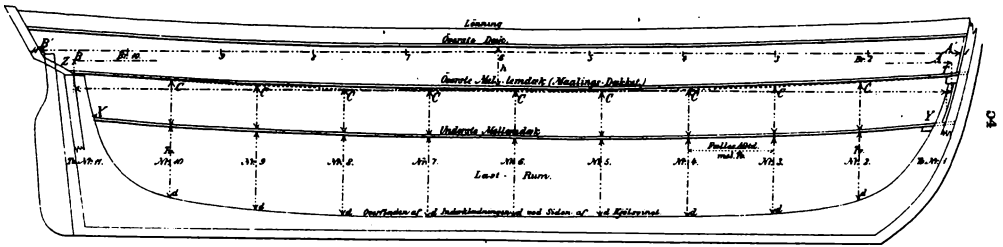
Målebreve og certifikater (18).

Målingsbeviser (22).

Skibsregistrering

Skibsregistrering indførtes ved lov af 13. marts 1867 om danske skibes registrering (§ 4 om registreringsdistrikter og registreringskontorer, se bekendtgørelse af 14. september 1867), se Love og anordninger 1867, s. 53 og 470-74.

Side fra Instruktion om skibes måling efter lov af 13de marts 1867, 1867. Tegningen er én blandt flere, der med de mange linjer og mål demonstrerer vanskelighederne i den opgave, toldpersonalet havde med at opmåle skibe og beregne deres tonnage.

Den oprindelige lov ændredes senere tre gange:

Ved lov af 1. april 1892 (§ 6 om registreringsdistrikter og disses område, se bekendtgørelse af 8. december 1893), se Lovtidende 1892, s. 301, og 1893, s. 896-98.

Ved bekendtgørelse af 16. december 1927 (§ 6 om registreringsdistrikter og disses område), Lovtidende, 1927, Afd. A, s. 1490-92.

Ved lov af 29. marts 1957 om skibsregistrering (§ 56, stk. 2, om skibsregistreringsdistrikter, jfr. bekendtgørelse af 11. december 1957), Lovtidende 1957, s. 193 og 613-14.

Skibsregistreringen hørte oprindeligt direkte under toldbestyrelsen. I forbindelse med registreringsloven 1892 omdannedes det tidligere hovedkontor for skibes måling og registrering til Registrerings- og Skibsmålings-Bureauet, og samtidig lagdes den øverste ledelse af og tilsynet med registreringsforretningerne vedrørende skibe over 20 bruttotons ind under Justitsministeriet, mens fortegnelserne over de uregistrerede fartøjer (fartøjs- og bådefortegnelserne) fortsat hørte under toldbestyrelsen. I 1908 henlagdes også disse under Registrerings- og Skibsmålings-Bureauet, hvor hovedledelsen af skibsmålings- og registreringsforretningerne således samledes. Denne ordning varede til 1927, da ledelsen af skibsmålingsforretningerne og førelsen af fartøjsfortegnelserne henlagdes under Skibstilsynet, mens de egentlige skibsregistreringsforretninger blev lagt under det nyoprettede Skibsregistreringskontor i København, der ligesom Skibstilsynet hørte under Søfartsministeriet. Skibstilsynet bestod af Overskibsinspektoratet i København og skibsinspektoraterne i Svendborg og Ålborg, hver med sit område.

Skibsregistreringens formål var at klarlægge de offentligret-

lige og privatretlige forhold omkring skibet, således at der tilvejebragtes dokumentation for 1) skibets nationalitet, 2) dets ejer- og rederiforhold og 3) rettigheder i skibet for tredjemand. Registreringen omfattede indførsel af de fornødne oplysninger i et register, Det almindelige Skibsregister, og førtes i Skibsregistreringskontoret i København. Kun skibe på 20 bruttotons og derover indførtes i Det almindelige skibsregister. Mindre skibe indførtes i en fartøjsfortegnelse, der var indrettet som et kartotek, idet skibsregistreringskontorerne sendte afskrifter af fortegnelsen til de pågældende skibsinspektorer, der hver i deres distrikt førte en hovedfartøjsfortegnelse.

Ved hvert skibsregistreringskontor, jfr. skemaet s. 131-32, førtes et register svarende til Det almindelige Skibsregister, hvori indførtes alt, der var registreret og protokolleret vedrørende de i distriktet hjemmehørende skibe, samt en fartøjsfortegnelse over de i distriktet hjemmehørende fartøjer under 20 tons brutto.

En afskrift af tilførslen i registeret sendtes sammen med de bilag, der ikke forblev i Skibsregistreringskontoret i København, til det skibsregistreringskontor, hvor skibet var hjemmehørende, til indførelse i skibsregistreringskontorets register. Skiftede skibet senere hjemsted, sendtes en udskrift af registeret og de tilhørende papirer til skibets nye distrikt.

Når et registreret skib ønskedes anvendt til erhvervsmæssigt fiskeri eller stenfiskeri, skulle dets ejer indgive andragende til Skibsregistreringskontoret i København om udstedelse af henholdsvis fiskeri- eller stenfiskercertifikat. For fiskerfartøjers vedkommende tildelte skibsregistreringskontoret skibet de mærker og numre, det skulle forsynes med.

Overskibsinspektoratet i København og registreringskontorerne førte som nævnt en fartøjsfortegnelse over de i distriktet hjemmehørende fartøjer, der målte mindre end 20 tons brutto. De nærmere bestemmelser herom ses i bekendtgørelse af 4. december 1933 fra Ministeriet for Handel og Søfart.

Fartøjsfortegnelsen var som nævnt indrettet som et kartotek og var inddelt i seks afdelinger efter fartøjernes art og formål:

- 1) Passagerfartøjsfortegnelsen over alle fartøjer, der skulle være forsynet med fartøjscertifikat som passagerskib.
- 2) Lastfartøjsfortegnelsen over a) alle fartøjer med helt gennemgående dæk og b) alle delvis dækkede eller åbne fartøjer af eller over 4 tons brutto, alt for så vidt de ikke henhørte under en af de andre afdelinger.
- 3) Fiskerfartøjsfortegnelsen over a) alle fartøjer, der anvendtes

Registreringsdag 17 $\frac{25}{1923}$

Registrerings- og Skibsmålings-Bureauet. Journalf. A Nr. 692/1923

København, den 15. Marts 1923 Løb. Nr. 907.

Med et Bilag.

Ved Tilbageendele af det med Registreringskontorets Skrivelse af 12. d.s. indsendte Nationalitets- og Registrerings-Certifikat af 3. Maj 1922 for Galeasen „Marie Christine“ af Højer, hvilket efter D. D. herfra forelagten Rette og Paategning nu er lytende paa 48.01 Reg.-Tons Brutto og 28.89 Reg.-Tons Netto, anmodes Registreringskontoret om paa Skibets Tolum i Distriktsregistret under Rubr. II at foretage de fornødne Berigtigelser i Overensstemmelse med Certifikatet, som derefter bedes udleveret til vedkommende under Indtægelse af det iøvrigt fornødne.

Den indsendte Ommaalingforretning følger herlagt tilbage i revideret Stand.

A. Weillbach
kst

Kerand

Til
Registreringskontoret

Tønder

Brev af 15. marts 1923 fra Registrerings- og Skibsmålingsbureauet i København til Tønder toldsteds registreringskontor med anmodning om rettelse i skibsregisteret vedrørende galeasen Marie Christine af Højer, bilagt opmålingsforretning. Tønder toldarkiv, L 2, 1922-1927 Bilag til skibsregistreringsdagbog. LAA.

til fiskeri som erhverv og havde en længde af 6 m eller derover og b) ethvert fartøj under denne længde, der benyttedes til erhvervsmæssigt fiskeri i særlige farvande (i Nordsøen, svenske grænsefarvande, Flensborg Fjords område).

- 4) Stenfiskerfartøjsfortegnelsen over alle fartøjer, der anvendtes til stenfiskeri som erhverv.
- 5) Lystfartøjsfortegnelsen over alle fartøjer med lystfartøjs-certifikat.
- 6) Pramfortegnelsen over svømmende materiel, såsom lægttere, pramme og lignende. Det pågældende materiel optoges på pramfortegnelsen, selv om det var målt til en bruttotonnage på 20 tons og derover.

En del småfartøjer, som åbne både under 4 tons, skulle ikke optages på fartøjsfortegnelsen, men opførtes på lister, som de enkelte toldsteder førte, med oplysning om bådens ejer, hjemsted og eventuelle navn.

Skibe på 20 tons brutto og derover

Kopibøger for skibsregistrering (Skibs)registreringsbrevbøger (30).

Kan være ført i referatform.

Koncepter til udgåede breve (31).

Journaler (Registrerings-journaler) (32).

Anfører dato, afsender og kort indholdsangivelse og henviser til kopibogen og krydshenviser til journalen selv.

Journalager (35).

(Skibs)registreringsdagbøger (for pantebøger, skibsskøder m.m.) (38).

Hvert registreringskontor skulle i henhold til lov af 1. april 1892 om danske skibes registrering m.m., § 6, stk. 4 og 5, føre en dagbog, hvori de til registrering indsendte breve indtegnedes med angivelse af dato for indgang til kontoret eller afsendelse til bureauet. Ligeledes skulle der anføres sager modtaget fra bureauet vedrørende registreringen og udstedelse af certifikater. I overensstemmelse hermed registrerer dagbogen indsendte panteobligationer, skibsskøder m.m. og anmeldelser om skibsparter. Herunder *kan* også være placeret registreringer af fartøjer og både *under* 20 tons, jfr. under Fartøjs- og bådefortegnelser.

Sager til (skibs)registreringsdagbøger (skibsregistreringspapirer/sager) (39).

Sagerne omfatter bilbreve, dvs. bygningsattester, skibsskøder, panteobligationer, tekniske data m.m., eventuelt samlet i "distriktsmapper."

Skibsregistre (skibsregistreringsprotokoller) (40).

Bilag til skibsregistreringsprotokollen (41).

Skibsregistreringsattester (42).

Nationalitets- og registreringscertifikater (sager vedr. sådanne) (43).

Skibsførerregistre (45).

I henhold til lov af 1. april 1892 om danske skibes registrering, § 33, skulle ved et skibs første udklarering efter registreringen skipperens navn og oplysning om hans berettigelse til at føre skib være påtegnet certifikatet af det registreringskontor, fra hvis distrikt skibet udklareredes.

Bestemmelser vedr. skibsregistrering (48).

Sager vedrørende udslettelse af skibsregisteret (50).

Udslettelse af registeret skulle finde sted, når skibet overgik til en ejer, der ikke var berettiget til at lade skibet sejle under dansk flag, og når skibet blev ophugget, forliste, forsvandt, prisedømtes eller erklæredes for uistandsætteligt. Ved udslettelsen skulle skibets nationalitets- og registrerings-certifikat tilbageleveres.

Sager vedrørende udslettede (ophuggede og forliste) skibe (52).

Skibe (fartøjer) på under 20 tons

Kopibøger for fartøjer (53).

Heri kan også forekomme stenfiskerfartøjer, flydekraner m.m. *over* 20 tons, jfr. ovenfor, s. 126.

Journaler (54).

Journaler (flere fartøjstyper) (55).

Fartøjer og både

Se også Skibsregistreringsdagbøger og sager til disse (s. 126) og lystfartøjsfortegnelser, passagerfartøjsfortegnelser, lastfartøjer og pramme (s. 129-30).

Fartøjs- og bådefortegnelser/registre (56).

Herunder samlede fortegnelser over stenfisker-, lyst-, passager- og lastfartøjer samt pramme.

Sager vedrørende udslettelse af fartøjs- og bådefortegnelsen (57).

Om fremgangsmåden, se ovenfor under Sager vedrørende udslettelse af skibsregisteret.

Ændringsfortegnelse vedrørende fartøjer under 20 tons (58).

Oplyser om skibenes navn, hjemsteder, ejerens eller ejernes navne, livsstilling og hjemsted, tonnage, kendingsbogstaver, byggeår og materiale og de stedfundne ændringer.

Sager vedrørende udslettede (solgte, ophuggede og forliste) fartøjer og både (59).

Månedlige udskrifter af fartøjsfortegnelser fra toldsteder/toldopsynsposter under registreringskontoret (60).

Fiskerfartøjer

Se også ovenfor under Fartøjer og både.

Fiskerfartøjsfortegnelser/registre (65).

Ind- og udgående journaler for fiskerfartøjsregistreringen (67).

Er eventuelt tidligere journaliseret i journaler og kopibøger.

Fiskerfartøjsregistreringssager (registreringsanmeldelser) (69).

Fiskeriregistreringsjournalsager (70).

Indberetningslister for fiskerfartøjer (71).

Afskrivningshæfter vedrørende fiskerfartøjers klarering (72).

Sager vedrørende både (fiskerfartøjer) under 5 tons (73).

Fiskerfartøjer af 3. kl., dvs. under 5 tons brutto, havde som hjemsted ejerens bosted (fiskerleje, landsby), ikke som ellers nærmeste havn.

Fiskericertifikater (74).

Fiskeri- eller stenfiskercertifikater, fartcertifikater, sønæringsbeviser.

Stenfiskerfartøjer

Se også ovenfor under Fartøjer og både.

Stenfiskerfartøjsfortegnelser (75).

Fortegnelser over stenfiskercertifikater (76).

Sager vedr. stenfiskerfartøjer (77).

Lystfartøjer

Se også ovenfor under Fartøjer og både.

Lystfartøjsfortegnelser (registre) (80).

Lystfartøjscertifikater (82).

Også betegnet lystfartøjstoldsedler.

Passagerfartøjer

Se også ovenfor under Fartøjer og både.

Passagerfartøjsfortegnelser (85).

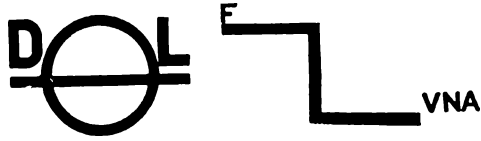
Sager vedrørende passagerfartøjer (86).

Lastfartøjer

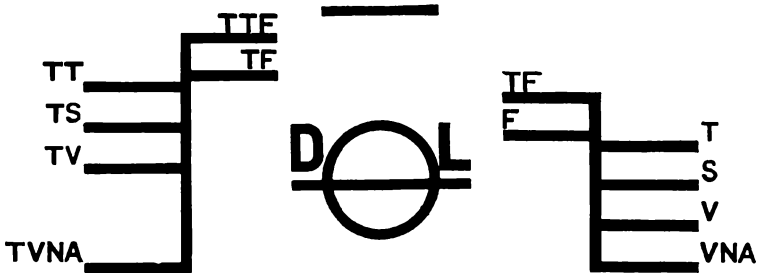
Se også ovenfor under Fartøjer og både.

Lastfartøjsfortegnelser (90).

Sager vedrørende lastfartøjer (91).

Lastelinjemærker for Sejlskibe.

Lastelinjemærker for andre Skibe end Sejlskibe.

Lastelinjer for sejlskibe og andre skibe. Siden 1909 var en af toldvæsenets opgaver uden for beskatningen af føre tilsyn med skibes dybgående og lastelinjer. Sidstnævnte er her gengivet efter Samling af bestemmelser vedrørende forskellige toldvæsenet påhvilende hverv udenfor beskatningen, 1934.

Pramme

Se også ovenfor under Fartøjer og både.

Pramfortegnelser (95).

Sager vedrørende pramme (96).

Tilsynet med lastelinjerne

Nær sammenhæng med skibsmålings- og skibsregistreringsopgaverne havde tilsynet med overholdelsen af lastelinjebestemmelserne. Disse skal hindre, at skibene bliver lastet dybere end forsvarligt, og indførtes efter engelsk forbillede i Danmark ved lov 14. maj 1909, senere udvidet ved bekendtgørelse 12. maj 1925, hvorefter lastelinjemærker skulle anbringes på alle passagerskibe uden hensyn til fart og på alle andre skibe, der havde fartcertifikat til fart uden for indskrænket fart, dvs. vest for en linje fra Lindesnæs i Norge til Texel i Holland, dog med undtagelse af lokalfart ved Færøerne.

Anbringelse af lastelinjemærker og tilsynet med dem hørte under Skibstilsynet, der udstedte såkaldte fribordscertifikater. Disse kontrolleredes ligesom lastelinjemærkerne af toldvæsenet ved ankomst til eller afgang fra dansk havn.

Se i øvrigt materialet under B, Tf. R. IV, s. 82.

Skibsregistreringsdistrikter/kontorer med underliggende
tolddistrikter 1867-1969, anført i nummerorden

1867	1893	1927	1957
1 <i>København</i>	1 <i>København</i>	1 <i>København</i>	1 <i>København</i>
2 <i>Helsingør</i>	Køge	Køge	2 <i>Helsingør</i>
3 <i>Roskilde</i>	Store Hed- dinge	Fakse	Hillerød
Frederikssund	Præstø	Præstø	Frederiksværk
Frederiksværk	2 <i>Helsingør</i>	Vordingborg	3 <i>Korsør</i>
4 <i>Holbæk</i>	med Anholt	Stege	Kalundborg
Nykøbing S	Frederikssund	2 <i>Helsingør</i>	Skælskør
med Rørvig	Frederiksværk	Frederikssund	Næstved
5 <i>Kalundborg</i>	Frederiksværk	Frederiksværk	Slagelse
6 <i>Korsør</i>	3 <i>Holbæk</i>	Hillerød	Ringsted
Skælskør	Kalundborg	Roskilde	4 <i>Køge</i>
7 <i>Næstved</i>	Roskilde	Holbæk	Fakse
Vordingborg	Nykøbing S	Nykøbing S	Præstø
8 <i>Præstø</i>	4 <i>Korsør</i>	3 <i>Korsør</i>	Vordingborg
9 <i>Stege</i>	Skælskør	Kalundborg	Stege
10 <i>Køge</i>	Næstved	Skælskør	5 <i>Holbæk</i>
Store Hed- dinge	Vordingborg	Slagelse	Frederikssund
11 <i>Rønne</i>	5 <i>Stege</i>	Næstved	Roskilde
Hasle	6 <i>Rønne</i>	4 <i>Rønne</i>	Nykøbing S
12 <i>Svaneke</i>	Hasle	Hasle	6 <i>Rønne</i>
Neksø	Allinge	Allinge	Hasle
Allinge	Svaneke	Gudhjem	Allinge
Christiansø	Neksø	Svaneke	Svaneke
13 <i>Bandholm</i>	7 <i>Nakskov</i>	Neksø	Neksø
Sakskøbing	Bandholm- Maribo	Christiansø	Christiansø
14 <i>Nakskov</i>	Sakskøbing	5 <i>Nykøbing F</i>	7 <i>Nykøbing F</i>
Rødby	Rødby	Stubbekøbing	Stubbekøbing
Nysted	Nysted	Gedser	Gedser
15 <i>Nykøbing F</i>	8 <i>Nykøbing F</i>	Nakskov	Nakskov
Stubbekøbing	Stubbekøbing	Bandholm- Maribo	Bandholm- Maribo
16 <i>Odense</i>	9 <i>Odense</i>	Sakskøbing	Sakskøbing
Bogense	Nyborg	Nysted	Nysted
17 <i>Middelfart</i>	Kerteminde	6 <i>Odense</i>	8 <i>Odense</i>
18 <i>Assens</i>	Bogense	Nyborg	Bogense
19 <i>Fåborg</i>	Middelfart	Kerteminde	Kerteminde
20 <i>Svendborg</i>	Assens	Bogense	Nyborg
21 <i>Nyborg</i>	10 <i>Svendborg</i>	Middelfart	Middelfart
Kerteminde	Fåborg	Assens	Assens
22 <i>Rudkøbing</i>	11 <i>Rudkøbing</i>	7 <i>Svendborg</i>	9 <i>Svendborg</i>
23 <i>Marstal</i>	12 <i>Marstal</i>	Fåborg	Fåborg
Ærøskøbing	Ærøskøbing	Rudkøbing	Rudkøbing
24 <i>Århus</i>	13 <i>Århus</i>	8 <i>Marstal</i>	10 <i>Marstal</i>
Samsø	Grenå	Ærøskøbing	Ærøskøbing
25 <i>Grenå</i>	Ebeltoft	9 <i>Århus</i>	11 <i>Skagen</i>
Ebeltoft	Samsø	Samsø	12 <i>Frederikshavn</i>
26 <i>Randers</i>	14 <i>Randers</i>	Horsens	Sæby
27 <i>Hobro</i>	Hobro	Vejle	Hjørring

1867	1893	1927	1957
Mariager	Mariager	Fredericia	13 <i>Thisted</i>
28 <i>Ålborg</i>	15 <i>Ålborg</i>	Kolding	Nykøbing M
Nibe	Nibe	Herning	14 <i>Lemvig</i>
Løgstør	Løgstør	Skanderborg-	Holstebro
29 <i>Frederiksbavn</i>	16 <i>Frederiksbavn</i>	Silkeborg	Ringkøbing
Sæby	med Læsø	10 <i>Ålborg</i>	Struer
Skagen	Sæby	Ebeltoft	Viborg
30 <i>Hjørring</i>	Skagen	Grenå	Skive
31 <i>Thisted</i>	Hjørring	med Anholt	15 <i>Esbjerg</i>
32 <i>Nykøbing</i>	17 <i>Thisted</i>	Randers	Varde
33 <i>Lemvig</i>	Nykøbing M	Hobro	Ribe
Holstebro	Lemvig	Løgstør	Tønder
34 <i>Viborg</i>	Holstebro	Viborg	16 <i>Ålborg</i>
Skive	med Struer	Skive	Løgstør
35 <i>Ringkøbing</i>	Skive	Holstebro	Hobro
36 <i>Varde</i>	Viborg	Struer	Randers
Hjerting	18 <i>Esbjerg</i>	Nykøbing M	17 <i>Århus</i>
37 <i>Fanø</i>	Ribe	11 <i>Thisted</i>	Samsø
Mandø	Varde	Lemvig	Ebeltoft
38 <i>Ribe</i>	Ringkøbing	Hjørring	Grenå
39 <i>Kolding</i>	19 <i>Fanø</i>	samt Løkken	med Anholt
Hejls	Mandø	og Blokhus	Herning
40 <i>Fredericia</i>	20 <i>Horsens</i>	12 <i>Frederiksbavn</i>	Skanderborg-
41 <i>Vejle</i>	Vejle	med Læsø	Silkeborg
42 <i>Horsens</i>	Fredericia	Skagen	18 <i>Vejle</i>
	Kolding	Sæby	Horsens
		13 <i>Esbjerg</i>	Kolding
		Ringkøbing	Fredericia
		Varde	19 <i>Åbenrå</i>
		Ribe	Haderslev
		Tønder	Sønderborg
		14 <i>Åbenrå</i>	Gråsten
		Haderslev	Padborg
		Sønderborg	
		Egersund	
		Padborg	

Anm.: Skibsregistreringsdistrikt nr. 1 omfattede 1867-93 foruden København også det under Københavns Overtoldinspektorat hørende distrikt med undtagelse af strækningen nord for Smidstrup, der hørte under skibsregistreringsdistrikt nr. 2. – 1893-1969 omfattede registreringsdistrikt nr. 1 foruden København også det under Københavns Toldinspektorat hørende tolddistrikt. – 1927-57 hørte Ålborg tolddistrikt til skibsregistreringsdistrikt nr. 10 med undtagelse af Løkken og Blokhus med mellemliggende kyststrækning, der hørte til registreringsdistrikt nr. 11.

Toldstedernes/distrikternes fordeling på skibsregistreringsdistrikter 1867-1969: Alfabetisk register med henvisning til skibsregistreringsdistrikternes numre. Ved parentes angives, at området er underlagt distriktet med det anførte nummer.

Tolddistrikt	1867	1893	1927	1957
Allinge	12	6	4	6
Anholt	(?2)	(2)	(10)	(17)
Assens	18	9	6	8
Bandholm-Maribo	13	7	5	7
Blokhus			(11)	
Bogense	16	9	6	8
Christiansø	12	6	4	6
Ebeltoft	25	13	10	17
Egernsund	—	—	14	(19)
Esbjerg	—	18	13	15
Fakse	(8)	(1)	1	4
Fanø (Nordby) med Mandø	37	19	(13)	(15)
Foldingbro	(?38)	20	(9)	(18)
Fredericia	40	20	9	18
Frederikshavn	29	16	12	12
Frederikssund	3	2	2	5
Frederiksværk	3	2	2	2
Fåborg	19	10	7	9
Gedser	(15)	8	5	7
Grenå	25	13	10	17
Gråsten	—	—	(14)	19
Gudhjem	12	6	4	6
Haderslev	—	—	14	19
Hasle	11	6	4	6
Hejls	39	(20)	(9)	(18)
Helsingør	2	2	2	2
Herning	—	—	9	17
Hillerød	(2)	(2)	2	2
Hjerting	36	(18)	(13)	(15)
Hjørring	30	16	11	12
Hobro	27	14	10	16
Holbæk	4	3	2	5
Holstebro	33	17	10	14
Horsens	42	20	9	18
Kalundborg	5	3	3	3
Kerteminde	21	9	6	8
Kolding	39	20	9	18
Korsør	6	4	3	3
København	1	1	1	1
Køge	10	1	1	4
Lemvig	33	17	11	14
Læsø	29	(16)	(12)	(12)
Løgstør	28	15	10	16
Løkken	?30	(15)	(11)	(11)
Mariager	27	14	(10)	(16)

<i>Tolddistrikt</i>	1867	1893	1927	1957
Maribo, se Bandholm-Maribo				
Marstal	23	12	8	10
Middelfart	17	9	6	8
Nakskov	14	7	5	7
Neksø	12	6	4	6
Nibe	28	15	10	16
Nyborg	21	9	6	8
Nykøbing F	15	8	5	7
Nykøbing M	32	17	10	13
Nykøbing S	4	3	2	5
Nysted	14	7	5	7
Næstved	7	4	3	3
Odense	16	9	6	8
Padborg	—	—	14	19
Præstø	8	1	1	4
Randers	26	14	10	16
Ribe	38	18	13	15
Ringkøbing	35	18	13	14
Ringsted	(?6)	(?4)	(3)	3
Roskilde	3	3	2	5
Rudkøbing	22	11	7	9
Rødby	14	7	(5)	(7)
Rønne	11	6	4	6
Rørvig	4	(3)	(2)	(5)
Sakskøbing	13	7	5	7
Samsø	24	13	9	17
Skagen	29	16	12	11
Skanderborg-Silkeborg	(24)	(13)	9	17
Skive	34	17	10	14
Skælskør	6	4	3	3
Slagelse	(?6)	(?4)	3	3
Sorø	(?6)	(?4)	(3)	(3)
Stege	9	5	1	4
Store Heddinge	10	1	(1)	(4)
Struer	—	17	10	14
Stubbekøbing	15	8	5	7
Svaneke	12	6	4	6
Svendborg	20	10	7	9
Sæby	29	16	12	12
Sønderborg	—	—	14	19
Taps	?39	(20)	(9)	(18)
Thisted	31	17	11	13
Tønder	—	—	13	15
Vamdrup	—	(20)	(9)	(18)
Varde	36	18	13	15
Vejle	41	20	9	18
Viborg	34	17	10	14
Vordingborg	7	4	1	4
Ærskøbing	23	12	8	10
Åbenrå	—	—	14	19

Tolddistrikt	1867	1893	1927	1957
Ålborg	28	15	10	16
Århus	24	13	9	17

Anm.: I parentes anføres underordnede institutioner og områder og toldsteder, der ikke nævnes i distriktoversigterne.

Ålborg tolddistrikt hørte 1927-57 til registreringsdistrikt nr. 10, med undtagelse af Løkken og Blokhus med mellemliggende kyststrækning, der hørte til registreringsdistrikt nr. 11.

M. Mønstring af skibsmandskab

Ved mønstring forstås ansættelse, forhyring, og afskedigelse af skibsmandskab og tilsyn med, at dette foregår i overensstemmelse med lovgivningen. Baggrunden for tilsynet med ud- og afmønstringen var oprindelig ønsket om kontrol med de søfarendes militære værnepligt, jfr. forordning af 8. januar 1802 om søindrulleringsvæsenet, § 57; men efterhånden som der ved lovgivningen blev givet nærmere forskrifter vedrørende skibenes bemanning, officerernes antal og kvalifikationer m.m., blev også kontrollen med overholdelsen af disse forskrifter overdraget mønstringsbestyrerne.

Ved nævnte paragraf i forordning af 8. januar 1802 og plakat af 19. juni 1807 fik skibsførere med fartøjer af en drægtighed på over fem kommercelæster pålæg om ved udmønstring i udenrigsfart at forsyne sig med anordningsmæssigt forfattede skibsbemandslister, uden hensyn til, om der var sket forandringer i mandskabet. Disse lister skulle skibsføreren forevise den nærmeste indrulleringsbetjent (krigskommissæren, indrulleringschefen eller en underordnet officer) eller i dennes fravær tolderen på det sted, hvor han fik sin toldseddel.

Ved lov af 23. marts 1851 om udskrivningsvæsenets omordning blev mønstringsopgaverne i København overdraget en særlig embedsmand, mønstringsbestyreren, udenfor København udskrivningscheferne, hvor sådanne fandtes, ellers de toldembedsmænd, der foretog udklarering.

Ved en særlig lov om mønstring af skibsmandskab, af 26. februar 1872, jfr. Justitsministeriets vejledning af 20. marts 1872 for mønstringsbestyrerne i henhold til denne lov, fik en toldtjenestemand ved de fleste toldsteder pålagt en række opgaver som mønstringsbestyrer, ved påmønstring (udmønstring) og afmønstring, med kontrol af eller udfyldning af skibsbemandslister og tillægslister, kontrol af søfartsbøger m.m. Enhver fører af et dansk skib skulle i almindelighed mønstre sit

mandskab, når skibet første gang i kalenderåret begyndte sin fart eller klarerede ved et dansk toldsted; i øvrigt skulle han mønstre, når han antog, afskedigede eller mistede folk. Enhver, der udmønstredes, skulle være i besiddelse af en søfartsbog (gjaldt altid værnepligtige) eller et mønstringsbevis, og der skulle udfærdiges en fortegnelse over skibets besætning, en skibsbemandsliste, der skulle underskrives af såvel skibsføreren som mønstringsbestyreren.

Disse bestemmelser revideredes ved lov af 12. april 1892 om forhyringsagenter m.m., § 7 og 8, jfr. Sølov af 1. april 1892, § 71 og 72, og Indenrigsministeriets vejledning af 29. december 1892 for mønstringsbestyrere i henhold til denne lov. De revideredes igen ved lov af 31. marts 1937, der forenede bestemmelserne om forhyring og mønstring af skibsmandskab, jfr. bekendtgørelser af 25. juni 1938, 23. december 1950 og 5. marts 1968. Ved lov af 31. januar 1973 udskiltes mønstringen igen i en særlig lov.

I begyndelsen af 1930'erne omfattede den samlede fortegnelse over mønstringsbestyrerne følgende:

Toldtjenestemænd, der tillige var mønstringsbestyrere:

Allinge	Hammerhavnen	Løkken	Rødvig
Anholt	Hasle	Mariager	Samsø
Assens	Hejls	Marstal	Sakskøbing
Augustenborg	Helsingør	Middelfart	Skagen
Bandholm	Hirtshals	Mullerup	Skive
Bogense	Hjerting	Nakskov	Skodsborg
Bøgeskoven	Hjørring	Neksø	Skælskør
Christiansø	Hobro	Nibe	Stege
Dragør	Holbæk	Nordby	Svaneke
Ebeltoft	Horsens	Nyborg	Sæby
Egernsund	Humblebæk	Nykøbing F	Struer
Esbjerg	Hundested	Nykøbing M	Stubbekøbing
Fåborg	Højer	Nykøbing S	Sønderho
Fredericia	Kalundborg	Næstved	Tuborg
Frederikshavn	Karrebæksminde	Odense	Udbyhøj
Frederikssund	Kastrup	Præstø	Varde
Frederiksværk	Kerteminde	Randers	Vejle
Gedser	Kolding	Ribe	Viborg
Grenå	Korsør	Ringkøbing	Vordingborg
Gråsten	Køge	Roskilde	Ærøskøbing
Gudhjem	Lemvig	Rudkøbing	Åbenrå
Guldborg	Læsø	Rungsted	Årøsund
Haderslev	Løgstør	Rødby	

Mønstringsbestyreren i København.

Chefen for	3.	udskrivningskreds,	Svendborg
-	4.	-	, Århus
-	5.	-	, Ålborg
-	6.	-	, Rønne
-	7.	-	, Sønderborg.

Som det fremgår af opstillingen, findes der altså ikke mønstringsarkivalier i toldarkiverne fra København, Rønne, Svendborg, Sønderborg, Ålborg og Århus.

Love og bestemmelser vedrørende mønstring (02).

Kopibøger (04).

Journaler (05).

Journaler (06).

Regnskaber (07).

Skibsbemandingslister (10).

Skibsbemandingslister, genparter (12).

Mønstringsruller (15).

Er ruller over hjemmehørende værnepligtige af sø- eller lægdsrullen, der mønstres for mønstringsbestyreren eller har anmeldt afrejse til udlandet eller fart med fremmede skibe eller tilbagekomst derfra. De førtes af mønstringsbestyreren, i de ovennævnte byer af udskrivningschefen.

Mønstringsjournaler/mønstringsprotokoller/annoteringsruller (20).

Indeholder oplysninger om de indgåede sager og om de foretagne mønstringer. Anfører skibsførerens navn og hjemsted, skibets hjemsted, registreringsbogstaver, art og navn, tonnage og bestemmelsessted, de ud- og afmønstrendes navne, lægdsnumre (kreds, lægd, bogstav, nummer), fødested, alder eller fødselsår, hjemsted, stilling om bord og hyrens størrelse.

Mønstringssager (21).

Ommønstringssager (23).

Skibsførerforandringer (24).

Lister ført i forbindelse med, at skibsførere skulle mønstre deres mandskab over for mønstringsbestyreren.

Forældretilladelser til søfartsbøger og hyretilsagn (25).

Afmønstringsprotokoller (30), jfr. mønstringsjournaler.

Indeholder i det væsentlige de samme oplysninger som mønstringsrullerne. Genparter udveksledes mellem mønstringsbestyrerne og sendtes til udskrivningscheferne en gang om måneden.

				Navn		Fødsels- for		Stilling	
Sø	2	42	P	2.	Lars Lorenzen	Horsens	1870	Skibsm.	
Udlandning					Emmanuel Louis Andersen	Lussing	1880	Engl.	
					Eriks Lenneman	-	1884	-	
Sø	2	13	L	2	Albert Chr. Andersen	Grundtvig	1875	Skibsm.	
L	1	1	Y	2049	Carl Valdemar Larsen	København	1879	Engelsk	
Udlystskibetypen					Jens Peter Sigvald Nielsen	Ålbø	1879	-	
L	5	242	A	14	Nils Emil Hansen	Summervig	1871	Skibsm.	
April									
R	1	1	R	64	Carl Ludvig Rasmussen	Grundtvig	1872	Skibsm.	
Udlandning					Wendel Hugo Johansen	Esbjerg	1880	Engl.	
R	1	1	Y	1327	Georg Adolf Jacobsen	København	1881	Engl.	
R	3	35	W	7	Niels Christian Rasmussen	Ålbø	1878	Engl.	
R	4	230	X	499	Klaus Chr. Rasmussen	Esbjerg	1875	Engl.	
Udlandning					Anders Peter Larsen	Ålbø	1860	-	
C	1	1	W	5717	Nils Peder Lars	Ålbø	1871	Skibsm.	
Udlystskibetypen					Jonas Gerhard Rasmussen	Ålbø	1881	Engl.	
L	3	14	P	1	Marius Lars Rasmussen	Ålbø	1871	Skibsm.	
L	3	45	L	19	Nils Otilius Peter Nielsen	Ålbø	1881	Skibsm.	
Udlandning					Johannes Olsen	København	1881	Engl.	
Udlandning					Albert Thomsen	Ålbø	1881	Skibsm.	
Sø	3	86	X	18	Anders Chr. Nielsen	Ålbø	1877	Skibsm.	
Sø	3	60	L	12	Anders Nyman Hansen	Ålbø	1876	Skibsm.	
Sø	3	106	O	1	Haris Peter Jensen	Rønninge	1867	-	
Sø	3	145	L	14	Friedrich Julius Olsen	Ålbø	1877	Engl.	
L	3	145	A	68	Anders Peter Nielsen	Ålbø	1882	-	
Sø	6	1	A	24	Chr. Ludvig Andersen	Ålbø	1875	Skibsm.	
Udlystskibetypen					Rasmus Rasmussen	Ålbø	1880	Engl.	
Udlandning					Rasmus Rasmussen	Ålbø	1877	Engl.	
Udlandning					Albert Rasmussen	Ålbø	1880	Engl.	

Side af mønstringsprotokol fra Odense toldarkiv. Den anfører værnepligtige af sø- eller lægdsrullen (jfr. kolonnen med »Sø« og »L«), der er mønstret eller har anmeldt afrejse til udlandet eller fart med fremmede skibe eller tilbagekomst derfra. På siden anføres foruden navn og rullefortegnelse fødested og år og stilling, og på den ikke medtagne højreside fortsættes med dato for på- og afmønstring, skibets navn, kaptajnens navn, fart eller bestemmelsessted og hyre. Odense toldarkiv, M/9, 1903-09 Mønstringsprotokol. LAO.

Påmønstringsprotokoller (udmønstringsprotokoller) (40), jfr. M (20).

Mønstringsindberetninger (45).

Sporteljournaler vedrørende mønstring (50).

Også betegnet protokoller over erlagte betalinger til mønstringsbestyreren. De førtes af denne og oplyser om de betalinger, han oppebar i forbindelse med ud- og afmønstringer, bl.a. for udfyldelse af skibsbemandingslister; desuden oplyser de om skibsførerens navn og hjemsted, skibets navn, art og tonnage (drægtighed), hjemsted og bestemmelsessted og om ekspeditionens art (forhyringskontrakter, skibsbemandingslister, afregninger, bøder m.m.). Jfr. Indenrigsministeriets vejledning nr. 270, 29. december 1892, § 6; Handelsministeriets cirkulære 19. maj 1910; Ministeriet for Handel og Søfarts cirkulære 26. marts 1919; og Justitsministeriets bekendtgørelse 19. december 1912.

Indleverede søfartsbøger (60).

Kan i landsarkivet være placeret i Privatarkiver.

N. Karantænevæsenet

Bestemmelserne for toldvæsenets virksomhed i forbindelse med karantænevæsenet fremgår af forordning af 8. februar 1805, der udvidede de tidligere anvendte foranstaltninger således, at der i alle søkøbstæder skulle oprettes karantænekommissioner, hvoraf den øverste toldembedsmand på stedet skulle være medlem.

Ifølge lov af 12. april 1911 om foranstaltninger mod smitsomme sygdommes indførelse i riget, jfr. tilsvarende love af 10. marts 1938 og 31. marts 1953, bestod karantænekommissionen i København af overtoldinspektøren (formand), stadslægen, én af borgmestrene og havnedirektøren, i de øvrige købstæder samt Marstal og Gedser af politimesteren (formand), kreds-lægen og den øverste toldembedsmand på stedet. Uden for disse steder varetoges karantæneforretningerne af toldvæsenets personale.

Karantænebestemmelserne kunne lettest gennemføres overfor ankommende skibe, vanskeligere ved landegrænserne. De rettede sig mod smitsomme sygdomme som pest, kolera, gul feber, dysenteri, tyfus, kopper og lignende.

Se også rådstuearkiver og kommunale arkiver, hvor der findes materiale fra den virksomhed, der udøvedes af byernes re-

præsenterer i karantænekommissionerne, samt politi- og kredslægearkiver.

Forhandlingsprotokoller (10).

Kopibøger (15).

Karantæne- og Sundhedskommissionens journaler (20).

Indgåede breve (25).

Journaler (30).

Regnskaber (32).

Regnskabsbilag (33).

Karantæneprotokoller (35).

Karantænekommissionens opgørelser over indkomne skibe med oplysning om skippers navne, afgangs- og bestemmelsehavne, ladning, bemanning, passagerer.

Protokoller vedrørende sundhedspas (36).

Karantæneskemaer (37).

Karantænekommissionens regnskabsprotokoller (40).

Rottebøger (50).

Ved bekendtgørelse af 27. november 1947 om periodisk rotteudryddelse i skibe, der fra udenrigs sted ankommer til dansk havn, jfr. lov af 10. marts 1938 om foranstaltninger mod smitsomme sygdommes indførelse i riget, påbødes undersøgelse af, om rotteudryddelse skulle finde sted, og eventuel udryddelse, hvilket alene kunne foretages i havnene København, Nakskov, Rønne, Odense, Ålborg, Århus, Esbjerg, Frederikshavn og Vejle. Foranstaltningerne påvilede karantænekommissionerne.

Rottecertifikater/fritagelsescertifikater (55).

Karantænekommissionerne, der lod iværksætte rotteudryddelse eller undersøgelse for rotter med det resultat, at udryddelse ikke skulle finde sted, udfærdigede i første tilfælde dateret bevis for, at udryddelse var foretaget: rotteudryddelsescertifikat, i sidste tilfælde dateret og begrundet bevis for fritagelse: fritagelsescertifikat.

Sager vedrørende rotteudryddelse (58).

O. Udskrivningsvæsenet

Materialet under dette afsnit er blevet til i samarbejdet med udskrivningscheferne i forbindelse med toldvæsenets opgaver vedrørende mønstring, jfr. Forordning angående søindrullingsvæsenet i Danmark af 8. januar 1802 og Lov om udskrivningsvæsenets omordning af 6. marts 1869. Se også under M. Mønstring af skibsmandskab.

*И императорскому Высшему
Российскому Училищному
Землемому*

*ссылка
ссылка убогая, что писано на Ва-
шего Училищаго дела 5-го, въ те-
рехъ послѣднихъ числахъ не на-
стало въ качествѣ иже являясь
на сессии Синодальнаго Собора,
отосланы въ Иркутскій Со-
боръ поодиночному, а между
собою. А въ Кіевѣ оставлено*

*Тамъ же убогая что писано по
слуху Митрополита не имая сообщити
съ Иркутскімъ Судиломъ, видяши же
изъ этого вышесказаннаго по-
слови, иже не съ Судиломъ, заши-
лащились отъ соуднаго деланія
(судби), въ настоящее то на Ва-
решемъ мѣстѣ
составленъ Служба въ бояхъ отню-
дѣшная Синодальнаго*

*The Imperial High School
Director's Office*

*with reference to the above-
mentioned case, that five days
ago arrived at the school, and
that the persons on board the
ship have been separated from
place visited with the Cholera,
in which place at present may be
reckoned all persons in the
school, and that the ship and her
contents during the last few
days have had no communication
with any other ship coming from
a place infected with the Cholera,
or with any vessel in which the
said cholera had broke out,
and finally, that the state of
health on board the ship at
present, in every respect is good.*

*The undersigned Chief of the
Imperial Russian*

*do hereby respectfully declare,
that five days have elapsed un-
since all persons on board the
ship have been separated from
place visited with the Cholera,
in which place at present may be
reckoned all persons in the
school, and that the ship and her
contents during the last few
days have had no communication
with any other ship coming from
a place infected with the Cholera,
or with any vessel in which the
said cholera had broke out,
and finally, that the state of
health on board the ship at
present, in every respect is good.*

*Undersigned High School
Director's Office*

*with reference to the above-
mentioned case, that five days
ago arrived at the school, and
that the persons on board the
ship have been separated from
place visited with the Cholera,
in which place at present may be
reckoned all persons in the
school, and that the ship and her
contents during the last few
days have had no communication
with any other ship coming from
a place infected with the Cholera,
or with any vessel in which the
said cholera had broke out,
and finally, that the state of
health on board the ship at
present, in every respect is good.*

Blanket til brug for Nykøbing Sjællands karantænekommissions behandling af fartøjer fra den russiske flåde, fremsendt til toldkammeret fra Overtoldinspektoratet for Sjællands- og Lolland-Falsters stifter med brev af 16. juni 1849. De fire kolonner er på henholdsvis russisk, tysk, engelsk og dansk. Nykøbing Sjællands toldarkiv, N 1, 1827-84 Sager vedr. karantænevæsenet. LAK.

- Kopibøger (15).
- Journaler (20).
- Indgåede breve/journalsager (25).
- Fortegnelser over/indkaldelser af søfarende værnepligtige (be-
farent og halvbefarent mandskab) (26).
- Indrulleringsprotokoller (35).
- Sørullesager (40).

P. Øvrige opgaver

Handels-, skibsfarts- og produktionsstatistik
Toldvæsenet var behjælpelig med fremskaffelse af det materia-
le, der var grundlaget for Det statistiske Departements/Dan-
marks Statistiks oversigter og årlige tabelværker og ind- og
udførte varer, det gav oplysninger om skibsfarten på de danske
havne, og indsamlede fra tobaks- og chokoladevarevirksomhe-
derne oplysninger om deres produktion og afsætning m.m.

Toldvæsenets arbejde med det statistiske materiale omfattede ikke blot indsamling af oplysninger, men også delvis bearbejdelse af disse.

Indtil 1909 udarbejdede de enkelte toldsteder på grundlag af tolddokumenterne kvartalsoversigter over vareførselen og indsendte dem til Statistisk Bureau. Med toldloven af 1908 gik

man over til en ordning, hvor hver varemodtager og vareafsender skulle afgive specificerede oplysninger om varernes art, mængde, værdi osv. og om landene, hvorfra varerne var købt eller hvortil de var solgt. Oplysningerne, der meddeltes på særlige blanketter, sammenholdtes af toldvæsenet med toldangivelserne, og blanketterne indsendtes fem gange månedligt til bearbejdelse i Det statistiske Departement.

Oplysningerne til brug for skibsfartsstatistikken afgaves indtil 1921 i form af årlige oversigter, derefter kvartalsvis på blanketter, der udfærdigedes af toldkammeret for hver skibsekspedition, med oplysninger om skibets art, størrelse og nationalitet, arten af dets fart (rutefart, til eller fra udlandet osv.) og mængde og art af indladet og udlosset gods.

Oplysningerne vedrørende tobaks- og chokoladevarevirksomhedernes produktion og omsætning meddeltes af virksomhederne hvert kvartal til toldkamrene, ligesom de årligt afgav oplysninger vedrørende antallet af beskæftigede arbejdere, mængde og værdi af de fremstillede varer og anvendte råvarer. Oplysningerne afgaves på særlige skemaer, der af toldkamrene indsendtes gennem Inspektoratet for Tobaksbeskatningen. Dette udarbejdede statistiske opgørelser, som sendtes til Det statistiske Departement. Se eventuelt også B, Journalsager.

Fortegnelser over afsendt statistikmateriale (10).

Kan omfatte ankomst- og udførselsattester, indførselsanmeldelser, kulindberetninger, søfartsstatistikker, primaangivelser, indførselsbevillinger, skibsankomstattester, statistiske anmeldelser m.m.

Indkomne fartøjer (11).

Fortegnelser over ind- og udgående skibe (skibsfartslistor, havnestatistik) (13).

Fortegnelser over hjemmehørende skibe (15).

Opgørelser over ind- og udførsel, havneafgifter m.m. (17).

Sager vedrørende handels-, skibsfarts- og produktionsstatistik (18).

Strandingsgods

Indberetninger om/fortegnelser over strandinger og strandingsgods (21).

Indleveret af strandtoldassistenterne. Jfr. Toldforordning af 1797, § 181-191.

Ind- og udgåede breve vedrørende strandingsgods (strandingsager) (23).

Protokoller over strandingsgods (24).

Strandingsauktionsprotokoller (25).

Overført 1715.49 kr

De Nisium.

Samlige Væres solgt for 29.76 kr incl. Salær
 = 1/4 $\frac{2.71-}{27.05 \text{ kr}}$; 10% . . . . . ✓ 2.71 -

Humleir.

Nr. 1-34 solgt for 41.240 kr
 + 12.72 $\frac{5-18-}{46-58 \text{ kr}}$
 = 1/10 $\frac{4-23-}{42.35 \text{ kr}}$; 10% = ✓ 4.24 kr

Nr. 1-35 - jolle solgt for 28.00 kr

+ 12.50 $\frac{3-50-}{31.50 \text{ kr}}$
 = 1/10 $\frac{.92-}{30.58 \text{ kr}}$; 3% = ✓ .92 - ✓ 5.16 -

Lindum.

Samlige Væres solgt for 16.88 kr incl. Salær
 = 1/11 $\frac{1.53-}{15.35 \text{ kr}}$; 10% . . . . . ✓ 1.54 -

Det samlede den 29/7 1906 N. 1135

1724.90 kr

For de i anbudjurgede Genstande, Uragdte i en samlet
 Kunderskilt fra det den 22 de Februar 1907 ved Fjaltring
 indsejlskib "Timari" af Drammen de følgende
 Tingafskilte være at erlægge:

Tingafskilte (Lindum, Humleir, Nisium) m. O.
 af den Tingafskilte i Lindum

Købel

Nr. 425. 426 2. Daaer Bræver. For sig i 7/8
 og 1/8 1/2 . . . . .
 Nr. 427. 428. 2. Fyde Akkord bl. i 7/8 1/2
 i 7/8 For. 36 . . . . .

Told Tingafskilte
 50 kr

De øvrige Katalog Nr solgte for:
 Nr. 9781. 75.
 + 12 1/2% 222. 72
 Nr. 2004. 47
 Nr. 182. 22
 Nr. 1822. 25, 10% =

$\frac{9-36-}{9-34} - \frac{4 \text{ red } 60 \text{ kr}}{4-86}$
 $\frac{10-91-}{9-37}$ 29.28

182. 25

xx Lindum: Salær, værdi og fylde med Land.

Nr. 1061 - 14 solgt for 60 kr
 Lødsingen i Kunderskilt . 34 . 19 kr

182. 25

Side af toldregnskab over strandinger og forstrandsgods 1907 fra Lemvig told-
 arkiv. Regnskabet fortæller om salget af genstande fra fregatskibet Timaru af
 Drammen, der strandede ved Fjaltring 22. februar 1907. B 311 Lemvig toldar-
 kiv, P (26), 1897-1907 Toldregnskab over strandinger og forstrandsgods. LAV.

Strandingsregnskaber (26).

Strandingsregnskaberne anføres også i C (14) Kontobøger.

Bjergningsforretninger (27).

Strandfogeder (29).

Opkrævning af skibs- og vareafgifter

Til dækning af udgifterne ved havnenes anlæg og drift erlagdes der afgifter af de skibe, der benyttede havnene og disses indretninger. I henhold til Toldforordning af 1797, § 23 og 24, påhvilede det toldvæsenet at opkræve de afgifter, som skulle erlægges til statshavne og kommunale havne.

Beregningen af afgifterne skete efter takster, der fastsattes af de enkelte havnes bestyrelser med approbation af Ministeriet for offentlige Arbejder. Taksten var inddelt i to afdelinger: 1) skibsafgifter, der var de almindelige havnepenge, betalt for skibets henliggen i havn, ved bro eller i uddybede løb, bugserudgifter, overliggepenge og ballastpenge, undertiden også lods-penge, beddingsafgift m.m.; og 2) vareafgifter (bropenge) af varer, der losses eller lades. Afgiftsbeløbene førtes til indtægt i toldregnskabet, og efter fradrag af et vederlag for opkrævnin-gen, de såkaldte havneprocenter, udbetaltes de til havneejeren.

Se eventuelt også B, Tf.R. IV, kap. 1, s. 82.

Havne- og brotakster/-penge (31).

Havneafgifter (skibs- og vareafgifter) (32).

Havnesager (33).

Havnetakstsager (35).

Lastepenge, se F. Forbrugsbeskatning, Konsumtion (37).

Opkrævning af isafgift

Den såkaldte isafgift opkrævedes til dækning af omkostninger i forbindelse med statens isbrydere, der indførtes ved lov af 13. juni 1922, og vederlagsfrit ydede isbryderhjælp under isforhold. Afgiften opkrævedes to gange i vintermånederne (15. december-31. marts) af skibe over 100 BRT med maskinkraft ved indklarerung i dansk havn eller anløb af Københavns Frihavn, dog ikke i havne udenfor Skagen, idet der almindeligvis ikke var brug for isbryderassistance i disse farvande.

Sager vedrørende opkrævning af isafgift (40).

Amtstueforretninger

Herunder indbetalinger for Statsaktiverne, renter og afdrag på lån af Statslånefonden eller Jordfonden og lignende for Kongeriget Danmarks Hypotekbanks regning, gebyr for de af Direktoratet for Fabrikstilsynet foretagne syn over dampkedler,

bunden opsparing, pensionsudbetalinger, invalideforsørgelse, tre- og seks måneders anvisninger, klasselotterisager (der i byer uden amtstue administreredes af toldvæsenet) og statspræmieobligationer. Jfr. amtstueforordning 8. juli 1840.

Sager i forbindelse med amtstueforretninger (50).

Sager vedrørende invalidepensioner (60).

Herunder pension til sårede personer og faldnes efterladte fra slaget på Reden 2. april 1801, i henhold til General-Toldkammerets anordning af 15. april 1802.

Indberetninger om almanakker/kalendere

Indberetninger til Universitetskvæsturen. Ved reskript af 21. juli 1773 fik Københavns Universitet privilegium på at lade trykke, indføre og sælge almanakker/kalendere, jfr. plakat af 5. august 1831 og resolution af 23. december 1831. Ved indførelse af almanakker/kalendere indberettede toldvæsenet til Universitetskvæsturen.

Sager vedrørende almanakker/kalendere (70).

Register

Forkortelser (jfr. s. 23):

R.R. Regnskabsreglement
Tb.R. Toldbehandlingsreglement
Tf.R. Toldforvaltningsreglement

Adgangsbeviser for (udenlandske) handelsrejsende I, s. 110
Administrationshæfter (diæter, natpenge, overarbejdspenge) E,
s. 33
Afbyggerafgifter (konsumtionsansættelser for de på købstæder-
nes grunde udenbys boende familier) F, s. 98
Afgifter F, s. 95-105, se evt. B, Tf. R. II, s. 82
Afmønstringsprotokoller M, s. 137
Afskrivningshæfter over fiskerfartøjers klarering L, s. 129
Almanakker, Indberetninger om P, s. 145
Amtstueforretninger P, s. 144-45, se evt. B, R.R., s. 84
Angivelse B, Tb. R. I. del, s. 82
Angivelsesbøger I, s. 117
Anholdelsesprotokoller I, s. 111
Anholdelsesregnskaber I, s. 112, K, s. 120
Ankomstatter H, s. 106
Annotationsruller M, s. 137
Anordninger og cirkulærer B, s. 84
Ansættelser E, s. 91
Ansøgninger E, s. 91
Antegnelser til regnskaber C, s. 87; Underordnede institutio-
ner K, s. 120; til konsumtionsregnskaber F, s. 98
Arbejdspenge E, s. 94
Arkivet i almindelighed A, s. 79
Auktionsprotokoller for strandingsgods P, s. 144
Auktionssalg af konfiskerede stærke drikke I, s. 112
Banegårde I, s. 110
Benzinafgift F, s. 101
Bestemmelser vedr. skibsregistrering L, s. 126
Bevillinger vedr. told, spiritus, hospitalssprit I, s. 109; vedr. af-
giftsfrigtagelser F, s. 96; vedr. byggegodtgørelse F, s. 96. Se
evt. B, Tb.R. 1. del, s. 82
Bevillinger, ophørte og tilbagekaldte I, s. 109
Bikassebøger C, s. 89
Bilag til regnskaberne C, s. 87
Biregnskaber C, s. 86-87

- Bissekræmmere og Limfjords-krejlere I, s. 110
 Bjerpningsforretninger P, s. 144
 Bogføring B, R.R., s. 84
 Breve, indgåede B, s. 81; Underordnede institutioner K, s. 121;
     Karantænevæsenet N, s. 140; strandingsgods P, s. 142
 Brotakster P, s. 144; Underordnede institutioner K, s. 121
 Brændemærkning af kvæg, Protokoller for I, s. 110
 Brænderier, Fortegnelser over F, s. 98; statistik F, s. 98; sager
     vedr. F, s. 98
 Brænderiopmålinger, Sager vedr. F, s. 98
 Brænderiopmålingsprotokoller F, s. 98
 Brændevinsafgift, Protokoller vedr. F, s. 100
 Budgetter (Budgetbøger) C, s. 89; se evt. B, Tf.R.I, s. 82
 Byggegodtgørelser F, s. 96; se evt. F, s. 103
 Bygninger E, s. 95, og C, s. 89
 Bygninger og lokaler, Sager vedr. toldvæsenets E, s. 95; regn-
     skaber C, s. 89
 Bygningsudgifter E, s. 95, C, s. 89; Underordnede institutio-
     ner K, s. 121
 Bøder, der tilfalder toldpersonale E, s. 94
 Bøder, Protokoller over ikendte I, s. 112
 Både under 5 tons, Sager vedr. L, s. 128
 Bådefortegnelser L, s. 127
 Certifikater L, s. 122, 127-28
 Chokolade og sukkervarer, Afgift af F, s. 101
 Cirkulærer B, s. 84; Underordnede institutioner K, s. 121
 Dagbøger (kassekladder) C, s. 89
 Dagsumnbøger C, s. 89
 Decisioner C (45); Underordnede institutioner K, s. 121
 Deposita, Journaler over C, s. 90
 Diæter E, s. 94
 Driftsudgifter, køb af inventar C, s. 89
 Efterberigtigelser F, s. 96
 Eftersynsmapper (eftersynsskemaer) I, s. 118; ophørte virk-
     somheder I, s. 118
 Ekspeditionstid E, s. 94
 Eksporttilsynet, Kopibøger for korrespondance vedr. H, s. 106
 Enkeforsørgelsespræmier, Pligtige E, s. 95
 Erindringsprotokoller (skyldnere, sorte bog) C, s. 90
 Fartøjer, Indkomne P, s. 140
 Fartøjs- og bådefortegnelser L, s. 127
 Fartøjsfortegnelser, Månedlige udskrifter af, fra toldsteder/-
     toldopsynsposter under registreringskontoret L, s. 128
 Fejltællingsgodtgørelser C, s. 90

- Fiskerfartøjer, Indberetningslister L, s. 128
- Fiskerfartøjsregistre, fiskerbåderegistre/-fortegnelser L, s. 128;
Underordnede institutioner K, s. 121
- Fiskerfartøjsregistreringen, Ind- og udgående journaler for L,
s. 128
- Fiskerfartøjsregistreringssager L, s. 128
- Fiskericertifikater L, s. 128
- Fiskeriregistreringsjournalsager L, s. 128
- Forbrugsafgifter, Forskellige F, s. 95
- Forbrugsbeskatning F, s. 95-103; Underordnede institutioner
K, s. 121
- Forflytninger E, s. 91
- Forordninger B, s. 84
- Forstrands- og strandingsauktioner, se Strandingsgods
- Fortegnelser over embeds- og bestillingsmænd E, s. 94
- Fortegnelser over ind- og udgående skibe (skibsfartslister) P, s.
142; Underordnede institutioner K, s. 121
- Forældretiladelser til søfartsbøger og hyretilsagn M, s. 137
- Fremmede varer, indført fra København og steder uden for
toldstedets provins og fra Hertugdømmerne H, s. 106
- Frilager I, s. 111
- Fritagelser for afgifter F, s. 96
- Fuldmagter (for personale) E, s. 94; (for firmaer) I, s. 119
- Fællesbestemmelser vedr. forbrugsafgifter F, s. 95
- Gaver E, s. 94
- Generalekstrakter/regnskabsoversigter C, s. 87
- Glødelamper, Afgift af F, s. 102
- Godtgørelser og tilbagebetalinger (rykattester for varer, som
passerer forbi toldstedet, frem og tilbage, uden at udlosses)
F, s. 96
- Godtgørelser, Told- I, s. 110; regnskaber for C, s. 87
- Grammofonplader, Afgift af F, s. 102
- Guld- og sølvvarer, Omsætningsafgift af F, s. 103
- Handelsrejsende, Protokoller over adgangsbeviser for I, s. 110;
handelsrejsende for udenlandske firmaer B, Tf.R.IV, s. 82
- Havneafgifter P, s. 144; Underordnede institutioner K, s. 121
- Havneafgifter, Opgørelser over P, s. 142
- Havne- og brotakster P, s. 144; Underordnede institutioner K,
s. 121
- Havne- og skibsfartsstatistik P, s. 141-42; se evt. B, Tf.R.IV, s.
82
- Havnetakstsager P, s. 144
- Hemmelige rum, Sager vedr. I, s. 112
- Honorarer E, s. 94; se evt. B, Tf.R.I, s. 82

- Hospitalssprit I, s. 109
 Hovedkonsumtionsbøger F, s. 98
 Hovedregnskaber C, s. 4
 Hædersgaver E, s. 95
 Ind- og udførsel, Opgørelser over P, s. 142
 Indberetninger (om besejlingen, vareudvekslingen, industri-
 virksomheder, handelsrejsende, smuglere, høstudbytte, tøm-
 meroplæg, landhandel, hestehold, kvæghold, personale, ad-
 ministrationsopgaver, ekspeditioner, toldstedsstatistik m.m.)
 D, s. 91
 Indberetninger om strandinger og strandingsgoods P, s. 142
 Indberetningslister for fiskerfartøjer L, s. 128
 Indførsel H, s. 105-08; Underordnede institutioner K, s. 121
 Indrulleringsprotokoller O, s. 141
 Indtægter og udgifter C, s. 86
 Inkvisitionsprotokoller for brænderier F, s. 94
 Inspektion I, s. 108-19
 Institutioner, Underordnede K, s. 119-21
 Instruktioner B, s. 84
 Intradelister/regnskabsrapporter C, s. 86
 Invalidepensioner P, s. 145
 Inventar, Sager vedr. E, s. 95, se evt. B, Tf.R.I, s. 82
 Inventarielister/protokoller/fortegnelser E, s. 95; Underord-
 nede institutioner K, s. 121
 Isafgift, Opkrævning af (til isbrydere) P, s. 144, se også B,
 Tf.R.IV, s. 82 og konsum-is, F, s. 101
 Jernbaner I, s. 110
 Journaler (brevjournaler) B, s. 81; A/toldinspektørens/- told-
 forvalterens B, s. 81; B/toldkassererens B, s. 81; A, B, C osv.
 B, s. 81; ind- og udgående B, s. 81; udgående B, s. 81; Møn-
 string M, s. 137; rapport- I, s. 112; Udskrivningsvæsenet O,
 s. 137; Underordnede institutioner K, s. 121
 Journaler (registreringsjournaler) for skibsregistrering L, s.
 126
 Journaler vedr. skibe under 20 tons L, s. 127
 Journalregistre B, s. 81
 Journalsager B, s. 81; reglementsordnede B, s. 82; A/toldin-
 spektørens/toldforvalterens B, s. 82; B/toldkassererens B, s.
 82; A, B, C osv. B, s. 82; Karantænevæsenet N, s. 140; moms
 F, s. 103; Mønstring M, s. 137; oms F, s. 103; skibe under 20
 tons L, s. 127; Skibsregistrering L, s. 126-27; Udskrivnings-
 væsenet O, s. 141; udtagne B, s. 84
 Kaféjournaler F, s. 101
 Kaffesurrogater, Afgift af F, s. 101

- Kalendere, Indberetninger om P, s. 148
 Karantænekommissionens regnskabsprotokoller N, s. 140
 Karantæneprotokoller N, s. 140
 Karantæneskemaer N, s. 140
 Karantænevæsenet N, s. 137; se evt. B, Tf.R.IV, s. 82; Underordnede institutioner K, s. 121
 Kassebøger C, s. 89
 Kassejournaler C, s. 89
 Kassekladder C, s. 89
 Kassekontrolbøger C, s. 89
 Kasselister C, s. 89 og K, s. 121
 Kasseopgørelsesbøger C, s. 89
 Kasseundersøgelser I, s. 112
 Koncepter til udgåede breve B, s. 81; til hovedregnskaber/generallregnskaber C, s. 86; til regnskabsoversigter C, s. 87; udgåede breve fra skibsregistreringen L, s. 126
 Konduitelister/-forklaringer E, s. 91
 Konfiskationer I, s. 112
 Konfiskationsregnskaber I, s. 112
 Konsum-is, Afgift af F, s. 101
 Konsumtionsregnskaber F, s. 98; Underordnede institutioner K, s. 121
 Konsumtionsregnskaber, Antegnelser til F, s. 98
 Konsumtionsregnskabsoversigter/konsumtionsekstrakter F, s. 98
 Kontobøger C, s. 86
 Kontorudgifter E, s. 95
 Kontrol I, s. 108-09
 Kontrolhæfter vedr. stærke drikke F, s. 101
 Kontrolkort I, s. 118
 Kontrolposter K, s. 119-21
 Kontrolsager I, s. 112
 Kopier af udgåede breve B, s. 79
 Kopibilag C, s. 87
 Kopibøger B, s. 79; A/toldinspektørens/toldforvalterens B, s. 79; B/toldkassererens B, s. 79; A, B, C osv. B, s. 79; indgåede breve B, s. 81; Karantænevæsenet N, s. 137; regnskabsbilag C, s. 86; underordnede institutioner K, s. 121; mønstring M, s. 137; oppebørselskontrollen B, s. 79; resolutioner, skrivelser, fortegnelser m.m. B, s. 81; skibe under 20 tons L, s. 127; skibsregistreringsbrevbøger L, s. 126; Udskrivningsvæsenet O, s. 141
 Kopibøger, Registre til B, s. 81
 Kopibøger, Bilag til B, s. 81

- Kopibøger vedr. personaleforhold E, s. 94
Kopiregnskaber C, s. 84
Kopitoldbøger C, s. 84
Korn-, smør- og margarineordning, Sager vedr. F, s. 103
Korn, uformalet, Transitoplagsbøger for I, s. 111
Korrespondance B, s. 79-84
Kreditkontobøger C, s. 86
Kreditoplag, Sager vedr. I, s. 111
Kreditoplagsprotokoller I, s. 111
Krydsbåde K, s. 121
Krydspatuljejournaler I, s. 114, K, s. 121
Kvittancer C, s. 87
Kvitteringer B, s. 84
Kvægprotokoller I, s. 111
Kysttoldopsynet K, s. 119-21
Lagerbøger vedrørende 8%-afgiften F, s. 98
Landingsattester H, s. 106; se evt. B, Tf.R.IV, s. 82
Langtidsplanlægning E, s. 91
Lastelinjer, Tilsyn med, se under L, s. 121-22 og 130 og B, Tf.R.IV, s. 82
Lastepenge F, s. 100
Lastfartøjer L, s. 128
Ledige stillinger E, s. 91
Legetøj, Omsætningsafgift af F, s. 103
Lejekontrakter (for toldvæsenet) E, s. 95
Lejlighedstilladelser (til beværtning) F, s. 101
Limfjordskrejlere H, s. 106
Lodsboøger/regnskaber K, s. 121
Lodsvæsen K, s. 119
Lossede varer, Bøger vedr. K, s. 121
Lystfartøjsfortegnelser L, s. 128
Lædervarer, omsætningsafgift af F, s. 103
Lønninger E, s. 94, se evt. B, Tf.R.I, s. 82
Lønningsbøger E, s. 94
Maleværksregnskaber/-bøger/-møllebøger F, s. 100
Margarineordning F, s. 103
Mineralvand m.v., Afgift af F, s. 102
Moms F, s. 103; se evt. B, Tf.R.II, s. 82
Momsregister F, s. 103
Motorkøretøjer, Prisfortegnelser over F, s. 101
Motorkøretøjer, Sager vedr. F, s. 101
Møllebøger F, s. 100
Mønstring M, s. 135-39; se også B, Tf.R.IV, s. 82; Underordnede institutioner K, s. 121

- Mønstringsindberetninger M, s. 139
 Mønstringsjournaler/protokoller M, s. 137
 Mønstringsruller M, s. 137
 Mønstringssager M, s. 137
 Målebreve og certifikater L, s. 122
 Målingsbeviser L, s. 122
 Målingsforretninger vedr. brænderier F, s. 98
 Månedsekstrakter C, s. 87
 Nationalitetscertifikater L, s. 127
 Næringsbeviser I, s. 111
 Olieprøver, Journaler over undersøgelser af H, s. 108
 Ommønstringssager M, s. 137
 Oms F, s. 103
 Omstamlingsprotokoller I, s. 117
 Omsætningen af stærke drikke, Afgift på F, s. 101
 Opgørelser over indførsel H, s. 105; over udførsel H, s. 106
 Ophuggede og forliste fartøjer og både, Sager vedr. L, s. 128
 Ophuggede og forliste skibe, Sager vedr. L, s. 127
 Ophørte virksomheder, virksomhedsmapper I, s. 118
 Oplagsvæsen B, Tf.R.III, s. 82
 Oppebørsel B, R.R., s. 84
 Oprindelsecertifikater H, s. 106, se evt. B, Tf.R.IV, s. 82
 Ordrebøger B, s. 84; Underordnede institutioner K, s. 121
 Otteprocent-afgiften af varer, herunder regnskaber, revisions-
 antegnelser, ind- og udgåede breve F, s. 98
 Overleveringsforretninger, med inventarier E, s. 95
 Oversigter (ekstrakter) C, s. 87 og 89
 Oversigter over afgifter, told og konsumtion C, s. 87
 Overtidsbetaling E, s. 94
 Overtrædelser I, s. 111
 Pakhuse I, s. 112
 Pakhusgodslister I, s. 112
 Pakhusjournaler/-bøger I, s. 112
 Papir og pap, Afgift af F, s. 102
 Parfumer, toiletartikler m.v., Afgift af F, s. 101
 Passagerfartøjer L, s. 128
 Passérseddelbøger I, s. 112 og 114; Underordnede institutio-
 ner K, s. 121
 Patruljebåde K, s. 121
 Patruljefjournaler I, s. 114; Underordnede institutioner K, s.
 121
 Pension, Udbetalt, i forbindelse med Slaget på Reden 1801 P,
 s. 145
 Pensionsforsørgelse E, s. 94

- Personale(akter) E, s. 94; se evt. B, Tf.R.I, s. 82
 Personale, uddannelse, videreuddannelse E, s. 94
 Personaleforhold, Kopibøger vedr. E, s. 94; Sager vedr. E, s. 94
 Plakater B, s. 84
 Plastik- og lædervarer, Omsætningsafgift af F, s. 103
 Pramme L, s. 130
 Portbøger (konsumtionsregnskaber) F, s. 98
 Prisfortegnelse over motorkøretøjer F, s. 101
 Punktafgiftsregnskaber, Forskellige F, s. 95
 Påmønstringsprotokoller/udmønstringssager M, s. 139
 Radio- og fjernsynsmottagere, Omsætningsafgift af F, s. 103
 Radiolamper, Afgift af F, s. 102
 Rapportbøger (over smuglerier, fra toldbetjente) I, s. 112
 Rapportjournaler I, s. 112
 Rapportsager I, s. 112
 Registre til journaler B, s. 81; til kopibøger B, s. 81
 Registreringsanmeldelser vedr. oms I, s. 118
 Registreringsbrevbøger L, s. 126
 Registreringscertifikater L, s. 127
 Registreringsdagbøger L, s. 126
 Registreringsjournaler L, s. 126
 Regnskaber generelle C, s. 84; Mønstring M, s. 137
 Regnskabsbilag C, s. 87; Karantænevæsenet N, s. 140
 Regnskabssekstrakter/oversigter, månedlige og årlige C, s. 87
 Regnskabsførelse B, R.R., s. 84
 Regnskabsoversigter (generalekstrakter) C, s. 87; toldindtægter C, s. 87; Underordnede institutioner K, s. 121
 Rekapitulationer til regnskabssekstrakter/oversigter C, s. 87
 Restauratører, Afgiftsregnskaber for F, s. 101
 Restauratørrapporter F, s. 101
 Rottebøger N, s. 140
 Rottecertifikater N, s. 104
 Rykattester (ankomstatter) F, s. 96
 Skibe, Fortegnelser over hjemmehørende P, s. 142; se også kontobøger C, s. 86
 Skibe, Fortegnelser over ind- og udgående P, s. 142
 Skibs- og vareafgifter; P, s. 144; se også B, Tf.R.IV, s. 82; Underordnede institutioner K, s. 121
 Skibsbemandingslister M, s. 137; genparter M, s. 137
 Skibsbygningsgodtgørelser I, s. 110
 Skibsfart, kontrol med H, s. 105; se evt. B, Tf.R.III, s. 82
 Skibsfartslister (Fortegnelser over ind- og udgående skibe) P, s. 142, D, s. 91 og K, s. 121
 Skibsfartsstatistik B, Tf.R.IV, s. 82

- Skibsførerforandringer M, s. 137
 Skibsførerregistre L, s. 127
 Skibsmålinger, Sager vedr. L, s. 122; se evt. B, Tf.R.IV, s. 82
 Skibsmålingscirkulærer L, s. 122
 Skibsmålingsinstruktioner L, s. 122
 Skibsmålingsjournaler L, s. 122
 Skibspapirer, Tilsyn med B, Tf.R.IV, s. 82
 Skibsproviantering, Kontrol med I, s. 115
 Skibsregistre L, s. 126
 Skibsregistrering L, s. 122-30
 Skibsregistrering, Bestemmelser vedr. L, s. 128
 Skibsregistreringsattester L, s. 126
 Skibsregistreringsbrevbøger L, s. 126
 Skibsregistreringsdagbøger L, s. 126
 Skibsregistreringspapirer L, s. 126
 Skibsregistreringsprotokoller L, s. 126
 Smuglerier I, s. 112
 Smørordning F, s. 103
 Spillekort, Stempelafgift F, s. 100
 Spiritus, Beskatning af F, s. 100
 Spiritusbevillinger I, s. 109
 Sporteljournaler i forbindelse med mønstring M, s. 139
 Sportler E, s. 94
 Spiritusbeskatning F, s. 100
 Spritsager F, s. 100
 Statistik, Handels-, skibsfarts- og produktions- P, s. 142 og K,
     s. 121
 Statslånefondssager C, s. 90
 Stempelafgift af spillekort F, s. 100
 Stempling af spillekort I, s. 117
 Stemplingsprotokoller (for manufakturvarer, med prøver) I, s.
     115
 Stenfiskercertifikater, Fortegnelser over L, s. 128
 Stenfiskerfartøjsfortegnelser L, s. 128
 Strafferegistre I, s. 112
 Strandfogeder P, s. 142
 Strandinger og strandingsgoods, Indberetninger om P, s. 142
 Underordnede institutioner K, s. 121
 Strandingsauktioner P, s. 142
 Strandingsgoods, Protokoller over P, s. 142
 Strandingsregnskaber P, s. 144
 Strandingsssager P, s. 142
 Strandkontrolposter K, s. 119-21
 Stærke drikke, Afgifter på omsætningen af F, s. 101

- Strømtoldsoversigter C, s. 87
 Sukkerbeskatning F, s. 100
 Sukkervarer, Afgift af F, s. 101
 Sygedage og ferier E, s. 94
 Sygelister E, s. 94
 Synsprotokoller vedr. tjenesteboliger E, s. 95
 Særlige bestemmelser vedr. ind- og udførsel af forskellige varer, dyr m.m. H, s. 108
 Særlige ydelser E, s. 94
 Søfartsbøger: kan være opstillet i landsarkivernes privatarkiver
 Sønæringsbeviser (fiskeri) L, s. 128
 Sørullesager O, s. 141
 Tarifiering G, s. 105, se evt. B, Tb.R. 2. del, s. 82
 Tariferingsafgørelser G, s. 105
 Tilbagebetalinger F, s. 96
 Tilbageholdelser I, s. 112
 Tjenestefordelingsprotokoller E, s. 94
 Tjenestefrimærker J, s. 119
 Tjenestelister E, s. 94
 Tjenestetid E, s. 94
 Tobaksbeskatning F, s. 100
 Told- og havneregnskabsoversigter (ekstrakter) C, s. 87
 Told- og konsumtionsregnskabsoversigter C, s. 87
 Toldberegning B, Tb.R. 1. del, s. 82
 Toldbøger C, s. 84
 Toldfrihed, Midlertidig I, s. 109; se evt. B, Tb.R. 1. del, s. 82
 Toldgodtgørelser I, s. 109; se evt. B, Tb.R. 1. del, s. 82; regnskaber C, s. 87
 Toldinspektørens kopibøger, journaler og journalsager B, s. 79, 81 og 82
 Toldkassererens kopibøger, journaler og journalsager B, s. 79, 81 og 82
 Toldkopibøger, se Kopitoldbøger
 Toldlempelser I, s. 110
 Toldlåse I, s. 118, som inventar: E, s. 95
 Toldlåsebøger I, s. 118 og K, s. 121
 Toldnedsættelse B, Tb.R. 1. del, s. 82
 Toldpasserseddelbøger I, s. 112-14; Underordnede institutioner K, s. 121
 Toldrapporter I, s. 112; se evt. B, Tb.R. 3. del, s. 84
 Toldsegl I, s. 117-18
 Toldstraffebestemmelser B, Tb.R. 3. del, s. 84
 Transitoplag, Sager vedr. I, s. 111
 Transitoplagsbøger I, s. 111

- Troskabserklæringer E, s. 91
- Tyske efterladenskaber, Sager vedr. beslaglæggelse af H, s. 105
- Tændstikker, Afgift af F, s. 102
- Udførsel H, s. 105-06; Underordnede institutioner K, s. 121
- Udførsel af kød m.m., Virksomheder autoriseret til H, s. 108
- Udførselsattester H, s. 106
- Udførselsbevillinger H, s. 106
- Udførselsforbud, Bestemmelser vedr. H, s. 105
- Udgående vareregistre, se Varelistre H, s. 105
- Udmønstringssager M, s. 139
- Udpantninger for afgift af omsætningen af stærke drikke F, s. 101; for forbrugsafgifter i øvrigt F, s. 96
- Udskrivningsvæsen O, s. 140-41; Underordnede institutioner K, s. 121
- Udslettelse af fartøjs- og båderegisteret, Sager vedr. L, s. 127; ved Underordnede institutioner K, s. 121
- Udslettelse af skibsregisteret, Sager vedr. L, s. 127
- Udstationeringer E, s. 91
- Ujournaliserede sager B, s. 84; ved Underordnede institutioner K, s. 121
- Underordnede institutioner K, s. 119-21
- Understøttelser E, s. 94
- Uniformssager E, s. 95
- Ure, Omsætningsafgift af F, s. 103
- Vagtjournaler I, s. 114
- Vagtskibe K, s. 119-20, jfr. I, s. 114
- Valutacentralen, Skrivelser fra H, s. 106
- Valutaordningen H, s. 106
- Vareafgifter (Skibs- og vareafgifter) B, Tf.R.IV, s. 82, K, s. 121, P, s. 144
- Varebøger H, s. 105
- Vareimportlister, se Varelistre H, s. 105
- Varekontrolkommissionens angivelses- og anmeldelsesprotokoller I, s. 118; forhandlingsprotokoller I, s. 118; journaler I, s. 118; journalsager I, s. 118; kopibøger I, s. 118; protokoller for udstedelse af attester I, s. 118
- Varelistre, vareimportlister, udgående vareregistre H, s. 105
- Vareprøvebøger I, s. 118
- Vinddriverjournaler I, s. 114
- Virksomheder, Ophørte I, s. 118
- Virksomhedsfortegnelser I, s. 118; Underordnede institutioner K, s. 121
- Virksomhedskontrol I, s. 118; se evt. B, Tf.R.II, s. 82
- Virksomhedsmapper I, s. 118; ophørte virksomheder I, s. 118

Visdomsbøger B, s. 81

Ølbeskatning F, s. 100

Østersfiskeri, Kontrolbøger for I, s. 119

Øvrige bestyrelsesudgifter, Beretning over kontoen C, s. 89

Årsberetninger (se også blandt bilagene til kopiregnskaberne, C, s. 84-86, og kopibøger, s. 79 og D, s. 91); Underordnede institutioner K, s. 120

Årsberetninger, Materiale til/sager vedr. D, s. 91

Årsstatistik, se Statistik

Landsarkivernes registraturer over toldarkiver

Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm, København:

Toldarkiver,

1. Toldkamre indtil 1969. I. Toldkamre sammenlagt til Helsingør, Kalundborg, Korsør og Køge distriktstoldkamre. Arkivregistratur, 1985.
2. Toldkamre indtil 1969. II. Toldkamre sammenlagt til Nykøbing F./-Rødbyhavn, Næstved og Rønne distriktstoldkamre. Arkivregistratur, 1985.
3. Overtoldinspektoratet for Østifterne. Arkivregistratur, 1986.
4. Københavnske toldarkiver. Arkivregistratur. (Under forberedelse).
5. Københavnske toldarkivet 1969-80. (Ikke i handelen).

Landsarkivet for Fyn, Odense:

Toldarkiver.

Odense Toldkammer. Bogense Toldkammer. Kerteminde Toldkammer, Nyborg Toldkammer, 1986.

Svendborg Toldkammer. Fåborg Toldkammer. Marstal Toldkammer. Ærøskøbing Toldkammer. Rudkøbing Toldkammer, 1986.

Assens Toldkammer [løse blade, 1986].

Middelfart Toldkammer [løse blade, 1986].

Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg:

Nørrejske toldarkiver før 1969.

1. Nordjyllands amtskommune (under forberedelse).
2. Viborg amtskommune, 1987.
3. Århus amtskommune, 1993.
4. Ringkøbing amtskommune (under forberedelse).
5. Vejle amtskommune (under forberedelse).
6. Ribe amtskommune (under forberedelse).
7. Overtoldinspektoratet for Nørrejylland (under forberedelse).

Landsarkivet for de sønderjyske Landsdele, Åbenrå:

Toldvæsen og grænsegendarmeri i Sønderjylland. En registratur, 1987.

DIS-Danmark

1 1 8 7 3 2